คำพ่อ คำแม่



ที่ระลึก

ในงานทำบุญอายุวัฒนมงคล ครบ ๖๐ ปี

พระครูบวรพัฒนโกศล

(ประชุม ปวโร น.ธ.เอก)

เจ้าคณะตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้

เจ้าอาวาสวัดหัวคู้

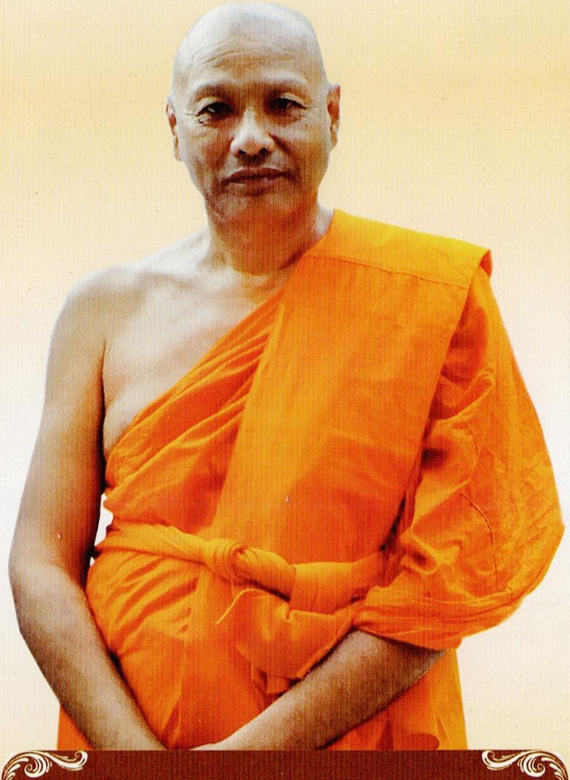
คำพ่อคำแม่ พระครูบวรพัฒนโกศล (ประชุม ปวโร)

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต)
คำพ่อ คำแม่. -- พิมพ์ครั้งที่ ๓๕. -- กรุงเทพฯ ;
เลี่ยงเชียง ๒๕๕๒
๒๑๖ หน้า
๑. ธรรมะ. ๒. ความกตัญญู
I. ชื่อเรื่อง
๒๙๔.๓๑๕
ISBN 974-493-668-1

สถิติการพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่	๑ - ๙	พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๕	๒๖,๕๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๑๐ - ๑๗	พ.ศ. ๒๕๔๖	๒๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๑๘ - ๒๒	พ.ศ. ๒๕๔๗	๒๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๒๓ - ๒๘	พ.ศ. ๒๕๔๘	๑๙,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๒๙	พฤษภาคม ๒๕๕๐	๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๓๐ - ๓๒	พ.ศ. ๒๕๕๑	๘,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๓๓ - ๓๕	กันยายน ๒๕๕๒	๖,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่	๓๖	มกราคม ๒๕๕๗	๓,๐๐๐ เล่ม

ท่านที่สนใจพิมพ์เผยแพร่หรือสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก โปรดติดต่อที่
สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง โทร. ๐-๒๘๗๒-๙๘๙๘ แฟกซ์. ๐-๒๔๒๗-๙๕๘๖



พระครูบวรพัฒนโกศล

(ประชุม ปวโร น.ธ.เอก)

เจ้าคณะตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้

เจ้าอาวาสวัดหัวคู้

ที่ ว.๑๘/๒๕๕๖

วัดหัวคู้ ตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้
อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือคำพ่อคำแม่

กราบเรียน พระธรรมกิตติวงศ์

เนื่องในโอกาสที่พระครูบวรพัฒนโกศล (ประชุม ปวโร น.ธ.เอก)เจ้าคณะตำบลบางเสาธง–ศีรษะจรเข้ และเจ้าอาวาส วัดหัวคู้ จะเจริญอายุวัฒนมงคลครบ ๖๐ ปี ในวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๗ ซึ่งในโอกาสอันเป็นมงคลนี้คณะสงฆ์วัดหัวคู้และคณะศิษยานุศิษย์มีความเห็นร่วมกันว่าควรที่จะจัดพิมพ์หนังสือเป็นเครื่องสักการะถวายเพื่อจักได้มอบเป็นธรรมบรรณาการแด่พระเถรานุเถระพระสงฆ์สามเณรและญาติโยม

ในการนี้ จึงขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ คำพ่อ คำแม่ ซึ่งพระเดชพระคุณ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต) ได้รวบรวมเรียบเรียงไว้คณะสงฆ์ศิษยานุศิษย์ได้พิจารณาเห็นแล้วว่าหนังสือของพระเดชพระคุณมีเนื้อหาอันทรงคุณค่ามากมายโดยเฉพาะหนังสือคำพ่อคำแม่นั้นเป็นหนังสือที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในครอบครัวโดยเน้นให้ลูกๆทุกคนได้ตระหนักเห็นคุณค่าแห่งความรัก ความห่วงใยของพ่อแม่ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำสั่งสอน จักช่วยให้ลูกๆหันมาเอาใจใส่และเห็นคุณค่าแห่งถ้อยคำของพ่อแม่มากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้เกิดความดีงามทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวมสืบไป

ฉะนั้น จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรต่อไป.

เรียนมาด้วยความเคารพ

พระมหาทองสุข วิสุทฺธสีโล

(พระมหาทองสุข วิสุทธสีโล)

รองเจ้าอาวาสวัดหัวคู้

อนุญาตและขออนุโมทนา

๑๑ ธ.ค. ๕๖

สำนักงานเจ้าคณะตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้

(๐๒) ๓๖๐๗๔๑๗, (๐๘๑) ๙๕๑๓๗๗๘

ประวัติพระครูบวรพัฒนโกศล
(ประชุม ปวโร น.ธ.เอก)

๑. ตำแหน่ง

พระครูบวรพัฒนโกศล ฉายา **ปวโร** อายุ ๖๐ ปี พรรษา ๔๐ วิทยฐานะ น.ธ.เอก วัดหัวคู้ ตำบลศีรษะจรเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

๑. เจ้าอาวาสวัดหัวคู้

๒. เจ้าคณะตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้

๒. สถานะเดิม

ชื่อ **ประชุม** นามสกุล **เกลี้ยงเกลา** เกิด ๕$\overset{๓}{ฯ}$๒ ค่ำ ปีมะเมีย ตรงกับวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๗

บิดาชื่อ นายอยู่ เกลี้ยงเกลา

มารดาชื่อ นางเพียร เกลี้ยงเกลา

บ้านเลขที่ ๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลศีรษะจรเข้น้อย

อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

๓. บรรพชา

วัน ๑$\overset{๑๑}{ฯ}$๘ ค่ำ ปีขาล ตรงกับวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗ วัดหัวคู้ ตำบลศีรษะจรเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทราปราการ

พระอุปัชฌาย์ พระครูพิทักษ์ธรรมคุณ วัดเสาธงกลาง ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

๔. อุปสมบท

วัน ๑ฯ๑๑ ๘ ค่ำ ปีขาล ตรงกับวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗ วัดหัวคู้ ตำบลศีรษะจรเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทราปราการ

พระอุปัชฌาย์ พระครูพิทักษ์ธรรมคุณ วัดเสาธงกลาง ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

พระกรรมวาจาจารย์ พระอธิการทอง ธมฺมสาโร วัดหัวคู้ ตำบลศีรษะจรเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

พระอนุสาวนาจารย์ พระบุญเลิศ โรจนธมฺโม วัดเสาธงกลาง ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

๕. วิทยฐานะ

๑. พ.ศ. ๒๕๐๗ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดหัวคู้ ตำบลศีรษะจรเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

๒. พ.ศ. ๒๕๑๗ สอบได้ น.ธ.ตรี สำนักเรียนคณะจังหวัดสมุทรปราการ

๓. พ.ศ. ๒๕๑๘ สอบได้ น.ธ.โท สำนักเรียนคณะจังหวัดสมุทรปราการ

๔. พ.ศ. ๒๕๒๐ สอบได้ น.ธ.เอก สำนักเรียนคณะจังหวัดสมุทรปราการ

๕. เป็นผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์

๖. ความชำนาญการ ด้านนวกรรม

๖. งานการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหัวคู้
พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมวัดหัวคู้
พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นรองเจ้าอาวาสวัดหัวคู้
พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นเจ้าอาวาสวัดหัวคู้
พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นเจ้าคณะตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้

๗. งานการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม วัดหัวคู้
พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกรรมการสอบธรรมนวกภูมิ
พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมสนามหลวง
พ.ศ. ๒๕๕๒-ปัจจุบัน เป็นรองประธานสอบธรรมสนามหลวง
พ.ศ. ๒๕๕๕ แม่กองบาลีสนามหลวงประกาศตั้งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดสมุทรปราการ แห่งที่ ๑

➢ **วิธีการส่งเสริมการศึกษา**

๑. จัดมอบทุนการศึกษา สำหรับพระภิกษุ-สามเณร ผู้สอบผ่านบาลีและนักธรรม เพื่อเป็นกำลังใจแก่นักเรียนเป็นประจำทุกปี

๒. ให้พระภิกษุสามเณรศึกษาพระธรรมวินัยโดยสนับสนุนเรื่องอุปกรณ์การศึกษา เช่น หนังสือ สมุด เป็นต้น และสนับสนุนให้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น การศึกษา

บาลี เป็นต้น พร้อมทั้งจัดหาครูสอน พระปริยัติธรรม ทั้งนักธรรม ธรรมศึกษา และบาลี จัดนิตยภัตรถวายแก่ครูสอนทุกรูปเป็นประจำทุกเดือน

๓. จัดหาทุนและรางวัลแก่พระภิกษุผู้ทรงจำพระ-ปาฏิโมกข์

๔. ตั้งรางวัลแก่พระภิกษุ-สามเณรที่สามารถท่องนวโกวาทและบาลีไวยากรณ์ได้จบ เพื่อยกย่องและเป็นกำลังใจ

๘. สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรเจ้าคณะตำบลชั้นโท ในราชทินนาม ที่ พระครูบวรพัฒนโกศล

พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรเจ้าคณะตำบลชั้นเอก ในราชทินนามเดิม

๙. สมณศักดิ์ภายในวัด

เปรียญธรรม ๙ ประโยค จำนวน ๓ รูป คือ

๑. พระมหาทองสุข วิสุทฺธสีโล รองเจ้าอาวาส

๒. พระมหาวิฑูรย์ ฉินฺนธูโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

๓. พระมหาสุชิน ปญฺญาสโภ ครูสอนพระปริยัติธรรม

คำปรารภ

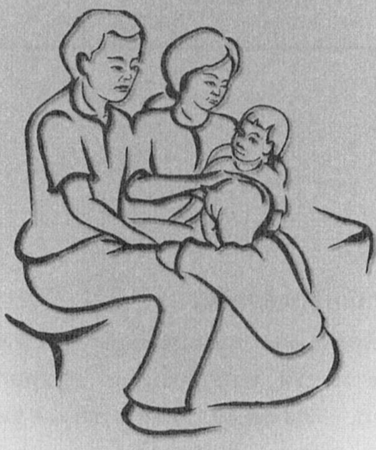
ในศุภวาระอันเป็นมงคลยิ่งที่พระครูบวรพัฒนโกศล (ประชุม ปวโร น.ธ.เอก) เจ้าคณะตำบลบางเสาธง-ศีรษะจรเข้ และเจ้าอาวาสวัดหัวคู้ เจริญอายุสมมงคลครบ ๖๐ ปี ๔๐ พรรษา ในวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ คณะสงฆ์วัดหัวคู้พร้อมญาติโยมและศิษยานุศิษย์ทั้งปวง ได้จัดพิธีบำเพ็ญกุศลถวายเพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที อันเป็นเครื่องหมายของคนดี เนื่องด้วยท่านได้บำเพ็ญสรรพกรณียกิจ อันเป็นหิตานุหิตประโยชน์มากมาย ทั้งในส่วนวัดและส่วนปกครองคณะสงฆ์ จนได้รับการยอมรับจากทางคณะสงฆ์อย่างสนิทใจ เป็นนักปกครองที่มีพรหมวิหารธรรมเป็นที่ตั้ง มีไมตรีจิตต่อเพื่อสหธรรมิกและศิษยานุศิษย์ เปรียบประหนึ่งบิดากับบุตร ตั้งแต่เวลาที่ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหัวคู้ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจบริหารงานภายในวัดด้วยความเรียบร้อยดีงามจนมีผลงานเป็นรูปธรรมที่ประจักษ์ชัดหลายด้าน เช่น งานด้านการศึกษา สาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ อนึ่ง ในการจัดงานครั้งนี้ ศิษยานุศิษย์ทั้งปวงขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้จัดพิมพ์หนังสือ "คำพ่อคำแม่" และขออนุโมทนากับ คุณบุญล้อม-คุณบรรยง-คุณฉอ้อน-ครูสมจิตต์ พุ่มอิ่ม และคุณชัยวัฒน์-คุณกรกมล โชติบรรยง ที่กรุณารับเป็นเจ้าภาพอุปถัมภ์การพิมพ์เพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการแก่พระเถรานุเถระพระภิกษุสามเณร และศิษยานุศิษย์สืบไป

ด้วยอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและกุศลบุญราศีที่พระครูบวรพัฒนโกศล (ประชุม ปวโร น.ธ.เอก) ได้บำเพ็ญมา จงเป็นบุญบารมีเกื้อหนุนให้ท่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงเป็นร่มโพธิ์ใหญ่ของพระภิกษุสามเณรวัดหัวคู้และเป็นเสาหลักแห่งสังฆมณฑล ถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์มีความวัฒนาสถาพรในบวรพระพุทธศาสนายิ่งขึ้นไป

พระมหาทองสุข วิสุทฺธสีโล
รองเจ้าอาวาสวัดหัวคู้ ในนามคณะศิษยานุศิษย์

คำสอนของพ่อแม่คือมรดกล้ำค่ากว่าเงินทอง

คำพ่อ คำแม่



พระธรรมกิตติวงศ์

(ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต)

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต)

คำพ่อ คำแม่. -- พิมพ์ครั้งที่ ๑. -- กรุงเทพฯ ;

เลี่ยงเชียง, ๒๕๔๔

๒๑๖ หน้า

๑. ธรรมะ. ๒. ความกตัญญู.

I. ชื่อเรื่อง

๒๙๔.๓๑๕

ISBN 974-493-668-1

จัดพิมพ์โดย :

สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง

๖๗๙/๗๑-๗๔ ถนนประชาอุทิศ ซอย ๔๕

แขวงบางมด เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

โทร. ๘๗๒-๘๙๙๘ โทรสาร ๔๒๗-๙๕๘๖

พิมพ์ที่ :

โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง

๒๒๓ ถนนบำรุงเมือง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๑-๑๐๕๐

คำนำ

สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง เพียรเพื่อพุทธศาสน์ ได้ยืนหยัดรับใช้พระพุทธศาสนาทำงานด้านการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อพัฒนาสังคมให้ดีงามและสืบทอดสายธารแห่งธรรมมิให้ขาดหาย นับตั้งแต่อดีต ๒๔๕๙ จนถึงปัจจุบัน ๘๕ ปี สิ่งที่ทำให้เลี่ยงเชียงยืนหยัดทำงานอยู่ได้ นอกจากพลังแรงกายแรงใจในส่วนของตัวเองแล้ว ประการหนึ่ง ที่จะปฏิเสธไม่ได้คือ พลังสนับสนุนจากภายนอก โดยเฉพาะพระคุณเจ้า พระเถรานุเถระ ที่ได้ให้ความเมตตานุเคราะห์มอบต้นฉบับที่ท่านอุตสาหะเพียรพยายามเขียนขึ้น ให้จัดพิมพ์เผยแพร่ โดยไม่คิดค่าตอบแทนอื่นใด นอกจากการทำหน้าที่ของพุทธบุตร คือการเผยแผ่ธรรม เพื่อประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวม

พระธรรมกิตติวงศ์ เป็นพระเถระอีกรูปหนึ่ง ที่มุ่งทำงานเพื่อเผยแพร่พุทธธรรมมาตลอด ผลงานของท่านที่ได้รับการพิมพ์เผยแผ่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น **พระในบ้าน, ๑ นาทีเพื่อชีวิต, หลักการพัฒนาตน, พุทธธรรม ๕ นาที, ธรรมสารทีปนี,**

โปริสาทคนกินคน, คำวัด และอื่นๆ ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นถึงการทำงานของพระคุณท่านเป็นอย่างดี และผลงานในแต่ละชิ้นของท่านก็ล้วนเปี่ยมด้วยความสมบูรณ์ของเนื้อหา มีถ้อยคำสำนวนที่งดงาม อ่านง่าย เข้าใจง่าย และมีความชัดเจนในแก่นธรรมที่นำเสนอ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน

คำพ่อ คำแม่ เล่มนี้ เป็นหนังสือที่มุ่งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นในครอบครัว โดยเน้นให้ลูกทุกๆ คน ได้ตระหนักถึงคุณค่าแห่งความรัก ความห่วงใยของพ่อแม่ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำสั่งสอน จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จักช่วยให้ลูกๆ ได้หันมาเอาใจใส่ และเห็นคุณค่าแห่งถ้อยคำของพ่อแม่มากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความดีงามทั้งแก่ตนเอง และสังคมโดยรวมสืบไป

ด้วยไมตรีธรรม นำปัญญาให้ดีงาม
สำนักพิมพ์เลี่ยงเชียง เพียรเพื่อพุทธศาสน์

คำปรารภ

ถือกันมาแต่เก่าก่อนว่าคำแนะนำสั่งสอนของพ่อแม่นั้นเป็นสมบัติที่ล้ำค่ากว่าสมบัติใดๆ ผู้ที่เป็นพ่อเป็นแม่ทุกคนถือเป็นหน้าที่ที่ตนจะต้องอบรมแนะนำสั่งสอนลูกของตนให้เป็นคนดี คอยแต่งเติมให้ลูกของตนงดงามทั้งกริยามารยาท คำพูด และจิตใจ ตลอดทั้งให้กำลังใจเมื่อลูกเริ่ม ปลอบใจเมื่อลูกพลาด ตำหนิติติงเมื่อลูกทำผิด ตัวลูกเองก็ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องเป็นคนกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ ยินดีน้อมรับปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่าน เมื่อเป็นดังนี้ครอบครัวจึงอบอุ่น ได้รับความสุขทั้งสองฝ่าย คือพ่อแม่เองก็สบายใจหายห่วงเมื่อเห็นลูกเป็นคนดีสมใจปรารถนา ตัวลูกเองก็ได้ขุมทรัพย์คือความเป็นคนดีงามทั้งกายวาจาใจจากพ่อแม่ ทำให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ดีที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาดีแล้ว และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

อันคำสั่งสอนของพ่อแม่นั้นมีมากจนไม่อาจบันทึกให้หมดสิ้นได้ แต่ก็น่าที่จะมีการบันทึกไว้

บ้างเท่าที่จะบันทึกได้ จึงเกิดแรงบันดาลใจให้เขียนเรื่องนี้ขึ้นมา คล้ายกับเป็นบันทึกถ้อยคำของพ่อแม่ที่สั่งสอนลูกกันมาแต่โบราณ ถ้อยคำแต่ละตอนแต่ละเรื่องที่เขียนไว้นี้ได้รวบรวมจากที่ได้ยินได้ฟังมาบ้าง ปรากฏอยู่ตามหนังสือต่างๆ บ้าง แล้วนำมาปะติดปะต่อเรียงร้อยให้สละสลวยตามสำนวนหนังสือเพื่อให้อ่านง่ายเข้าใจไม่ยาก ทั้งนี้ก็เพื่อรักษามรดกคือคำสั่งสอนของพ่อแม่ไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เป็นพ่อเป็นแม่สมัยใหม่ได้รู้แนววิธีสั่งสอนลูกของตนให้เป็นคนดี และเพื่อให้ผู้เป็นลูกได้ทบทวนคำสั่งสอนของพ่อแม่ของตน โดยตั้งชื่อเรื่องว่า “**คำพ่อ คำแม่**” ซึ่งก็มีความหมายว่าคำแนะนำสั่งสอนของพ่อแม่นั่นเอง และมิใช่ว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่จะมีเพียงเท่าที่มีอยู่ในหนังสือนี้เท่านั้น คำสั่งสอนที่ดีๆ ยังมีอีกมาก ทั้งที่นึกไม่ได้และมิได้นำมาบันทึกไว้ ขอให้ผู้รู้ทั้งหลายแสวงหาและบันทึกเพิ่มเติมเอง เทอญ.

พระธรรมกิตติวงศ์
วัดราชโอรสาราม กรุงเทพฯ
๑๔ กันยายน ๒๕๔๔

สารบัญ

คำพ่อ คำแม่

พระธรรมกิตติวงศ์
(ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต)

ความนำ

ลูกรัก...
บัดนี้จัก ลำนำ เป็นคำสอน
จากหัวใจ พ่อแม่ รักแน่นอน
ทุกบทตอน วอนเห็น เป็นสำคัญ
มุ่งถ่ายทอด ความคิด ชี้ผิดถูก
มุ่งให้ลูก รู้ใจ ความใฝ่ฝัน
เป็นแนวคิด ศึกษา ค่าอนันต์
ธำรงมั่น ความดี วิถีไทย
ขอให้ลูก ตั้งจิต พินิจอ่าน
จะพบพาน ความจริง อันยิ่งใหญ่
ทุกอย่างเป็น สัจธรรม ค่าอำไพ
ดีทำไว้ ชั่วเว้น จะเป็นคุณ ฯ

ความในใจ

ลูกรัก ...

ลูกก็โตพอที่จะรู้เรื่องราวของชีวิตบ้างแล้ว ลูกคงจะรู้แล้วว่าพ่อแม่นั้นรักลูกมากแค่ไหน ลูกเปรียบเหมือนดวงตาดวงใจของพ่อแม่ทุกคน ที่พ่อแม่เหนื่อยยากลำบากทำงานทำการจนไม่ค่อยมีเวลาให้แก่ลูกทุกวันนี้ ลูกก็คงพอทราบแล้วว่าก็เพื่อตัวลูกเองทั้งนั้น ลำพังสองปากสองท้องของพ่อแม่ ทำงานแค่ครึ่งวันก็พออยู่ได้แล้ว ที่พ่อแม่ทุกคนเป็นอย่างนี้ก็เพราะความรักลูกนั่นเอง ที่บอกนี่มิใช่เพื่อเรียกร้องบุญคุณหรือเพื่อเรียกร้องอะไรจากลูกหรอก เพราะในวันหน้าลูกก็จะรู้ได้เอง

อันที่จริงพ่อแม่ทุกคนแหละลูกที่ต้องการอะไรหลายๆ อย่างจากลูก แต่ก็พูดไม่ได้ มันเหมือนน้ำท่วมปาก เป็นต้นว่าพ่อแม่ถึงแม้จะร่ำรวยมีสิ่งของมากมายเหลือใช้ แต่ก็ยังอยากได้ของขวัญของฝากจากลูกอยู่ดี แม้ของนั้นจะไม่มีราคาค่างวดนักหรือสู้ของที่มีอยู่ไม่ได้ แต่

เมื่อเป็นของฝากจากลูก พ่อแม่ก็ปลื้มในอกเหลือล้นแล้ว เมื่อลูกมีขนมมีอาหารมาฝาก ถึงแม้จะอิ่มแล้ว ก็สามารถกินของที่ลูกนำมาได้อีกด้วยความเต็มใจ เสื้อผ้าที่ลูกนำมาให้ แม้จะไม่สวยงามอะไรนัก แต่พ่อแม่ก็จะใส่อวดลูก เอาใจลูก หรือเมื่อลูกมาเยี่ยมเยียน แม้จะไม่มีอะไรติดมือมาเป็นของฝากเลย มีแต่หน้ามาให้เห็น มีแต่มือทั้งสองมาไหว้หรือกราบที่ตัก เท่านี้พ่อแม่ก็พอใจแล้ว มันทำให้อิ่มอกอิ่มใจไม่น้อย ในใจของพ่อแม่ทุกคนเป็นอย่างนี้แหละลูก ต่อไปวันหน้าถ้าลูกมีลูกของตัวเองนั่นแหละจะเข้าใจความรู้สึกอย่างนี้ได้ดี

ครอบครัวอบอุ่น

ลูกรัก ...

คำว่า **ครอบครัว** เป็นคำที่มีความหมายมาก คือหมายถึงความรัก ความอบอุ่น ความเป็นอันเดียวกัน สมัยลูกเป็นเด็กๆ เราอยู่รวมกันเป็นครอบครัว มีเสียงหัวเราะสนุกสนาน มีเสียงวิ่งเล่นวิ่งไล่กัน ได้ทานอาหารร่วมกัน ได้ทำอะไรด้วยกัน ดูมันมีชีวิตชีวา แม้พ่อกับแม่จะทำงานเหน็ดเหนื่อยกันมา พอเห็นหน้าลูกๆ มาคอยต้อนรับที่หน้าประตู ถามว่าเหนื่อยไหมแล้วช่วยถือกระเป๋าถือของให้ เท่านี้ก็หายเหนื่อยแล้ว เห็นลูกกินได้นอนหลับ พ่อกับแม่ก็สบายใจ นี่แหละลูกเอ๋ยที่เขาว่าครอบครัวที่อบอุ่น ตอนนี้ลูกก็โตกันแล้ว หากสามารถเสกเป่าได้ พ่อกับแม่ก็อยากจะเสกเป่าให้ครอบครัวเราเป็นครอบครัวที่อบอุ่น พร้อมหน้าพร้อมตากันเหมือนตอนเป็นเด็ก แม้จะนานๆ ครั้งก็ยังดี เห็นหน้าเห็นตากันทานข้าวด้วยกัน ถามไถ่สุขของกันและกัน ได้อุ้มหลานตัวน้อยๆ เท่านี้ก็ยืดอายุให้พ่อกับแม่ได้อีกหลายปีแล้วลูกเอ๋ย

รักพี่รักน้อง

ลูกรัก ...

พี่กันน้องกันรักกันไว้เถิด สายเลือดเดียวกันยังไงๆ ก็ตัดกันไม่ได้ขายกันไม่ขาดดอกลูก อย่าได้รังเกียจรังงอนหรืออิษยาตาร้อนกันเลย ช่วยเหลือกันดูแลกันจะดีกว่า พี่กันน้องกันมาทะเลาะกันนั้นเป็นเรื่องน่าละอายและน่าอดสูมากที่สุด ซึ่งคนดีๆ เขาไม่ทำกันนะลูก คิดถึงหัวอกพ่อหัวอกแม่บ้างถ้าจะทะเลาะกัน คิดถึงตอนเป็นเด็กๆ กันซิลูก ทะเลาะกันแล้วก็ดีกันหันหน้าเล่นหัวกันเหมือนเดิม ลืมเรื่องที่ผ่านมาเสีย รักกันไว้สามัคคีกันไว้ มีอะไรก็จะได้ช่วยเหลือกันได้ สามีอาจหาใหม่ได้ ภรรยาอาจหาใหม่ได้ ลูกก็อาจหาใหม่ได้ แต่พี่หรือน้องหาไม่ได้อีกแล้ว มีเท่าไรก็เท่านั้น เมื่อตัดพี่ตัดน้องก็เหมือนกับตัดเลือดตัดเนื้อของพ่อกับแม่นั่นแหละลูก

ความทุกข์ของพ่อแม่

ลูกรัก ...

สิ่งที่จะทำให้พ่อแม่สบายใจที่สุดก็คือการได้เห็นลูกๆ มาพร้อมหน้าพร้อมตากัน มานั่งคุยกัน มาทานข้าวด้วยกัน มีอะไรก็ปรึกษาหารือกัน แต่เรื่องที่ทำให้พ่อแม่สะเทือนใจและไม่สบายใจอย่างที่สุดก็คือการที่ลูกๆ ไม่ถูกกัน ไม่พูดจากัน ห่างเหินเมินหมางต่อกัน ยิ่งถ้าลูกๆ อิจฉาริษยากัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน หรือถึงกับฟ้องร้องขึ้นโรงขึ้นศาลเพื่อเอาแพ้เอาชนะห้ำหั่นกันเอง ก็ยิ่งทำให้พ่อแม่สะเทือนใจมากขึ้น มันถึงกับทำให้พ่อแม่นอนสะอื้นทุกคืนทีเดียวแหละลูก เมื่อลูกยังเล็กๆ กันอยู่ ลูกทะเลาะกันบ้าง ตบตีกันบ้าง พ่อแม่เห็นเข้าแม้จะไม่สบายใจอยู่บ้าง แต่ก็พอทนได้ เพราะเดี๋ยวก็ดีกัน ลืมเรื่องที่ละเลาะกันแล้วก็เล่นหัวกันต่อไป เรื่องของเด็กก็เป็นอย่างนี้ ไม่เก็บเอามาเป็นอารมณ์นาน แต่เมื่อลูกซึ่งโตๆ กันแล้วมาทะเลาะกัน มันดี

กันได้ไม่เร็วเหมือนตอนเป็นเด็ก พ่อแม่จะเสียใจมากหากลูกๆ เป็นอย่างนั้น

พ่อกับแม่หวังว่าลูกคงเข้าใจหัวอกพ่อแม่ในข้อนี้ดี พ่อกับแม่จึงอยากย้อนยุคไปหาอดีตที่ลูกๆ มาพร้อมหน้าพร้อมตากัน ทานข้าวด้วยกันไปมาหาสู่กันเหมือนตอนเป็นเด็กๆ ถ้าเป็นได้พ่อกับแม่ก็คงจะนอนตายตาหลับ

ความปวดร้าวใจ

ลูกรัก ...

บางครั้งพ่อกับแม่อาจทำอะไรหรือพูดอะไรกับลูกรุนแรงไปบ้าง อาจทำให้ลูกไม่พอใจไปบ้าง แต่ขอให้ลูกเข้าใจว่าถึงอย่างไรพ่อกับแม่ก็ยังรักลูกอยู่เสมอ ลูกยังเป็นแก้วตาเป็นดวงใจของพ่อของแม่ตลอดไป ยามที่ลูกมองพ่อมองแม่ด้วยสายตาที่เกลียดชังหรือไม่แยแสเหมือนพ่อกับแม่เป็นคนอื่น พ่อกับแม่จะรู้สึกขมขื่นและปวดร้าวอย่างที่สุด คนอื่นเขาดูถูกเหยียดหยามหรือเข้าใจพ่อกับแม่ผิดไป ก็ยังไม่สะเทือนใจเท่ากับลูกดูถูกหรือเข้าใจพ่อกับแม่ผิดไปเลย ถ้าลูกจะโกรธจะเกลียดพ่อกับแม่เพราะลูกไม่ชอบใจไม่ถูกใจสิ่งที่พ่อกับแม่ทำไปในบางครั้ง พ่อกับแม่ก็พอทนได้อยู่หรอก แต่ถ้าโกรธเกลียดเพราะลูกไม่เข้าใจถึงจิตใจและความรู้สึกที่แท้จริงของพ่อกับแม่ พ่อกับแม่ก็จะเสียใจและปวดร้าวใจมากที่สุดเลยละลูก

ยอดปรารถนาของพ่อแม่

ลูกรัก ...

ลูกอาจจะยังไม่รู้สึกถึงความปรารถนาสุดยอดของพ่อแม่ ตราบเท่าที่ลูกยังมิได้เป็นพ่อแม่คน คือพ่อแม่ทุกคนเวลาเจ็บป่วยหรือว้าเหว่ขึ้นมา ถ้าได้เห็นลูกของตัวมาปรนนิบัติดูแลใกล้ชิดมาเยี่ยมเยียนให้เห็นหน้าบ่อยๆ นั่นแหละลูกเอ๋ยคือยาวิเศษขนานแท้ที่จะทำให้พ่อแม่หายเจ็บหายไข้ได้เร็วพลันทีเดียว ลูกแวะเวียนมาให้เห็นหน้า คอยไต่ถามสุขทุกข์ พ่อแม่ทุกคนก็ปลื้มที่สุดแล้ว และดูเหมือนจะเป็นสุดยอดปรารถนาของพ่อแม่ทุกคนด้วย ยิ่งตอนที่ตัวเองแก่ชราลงไปและช่วยเหลือตัวเองไม่ค่อยได้ยิ่งแล้วใหญ่ยิ่งจะปรารถนาต้องการมากขึ้นเป็นทวีตรีคูณ แม้จะรู้ว่าลูกของตัวมีธุระยุ่ง มีงานต้องทำมากมายไม่ค่อยมีเวลาไปมาหาสู่นัก แต่ก็อดที่จะเห็นแก่ตัวไม่ได้ ยังปรารถนาจะให้ลูกมาปรนนิบัติดูแลอยู่ดี

หวังใจจะได้เห็น

ลูกรัก ...

พ่อแม่ทุกคนนอกจากปรารถนาจะให้ลูกมาดูแลเอาใจใส่แล้ว ยังมีสิ่งที่ปรารถนาที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือหวังใจจะได้เห็นลูกเจริญก้าวหน้าได้รับความสำเร็จในชีวิต มีชีวิตที่ดีงาม มีความสมบูรณ์พูนสุข หากลูกเป็นได้ตามที่ปรารถนาพ่อแม่ทุกคนจะไม่อิจฉาลูกเลย หวั่นใจอย่างเดียวว่าจะไม่ได้เห็นลูกเป็นอย่างนั้นเท่านั้น ที่พ่อแม่ยอมลำบากเลี้ยงลูกกันมาก็เพื่อส่งเสริมลูกให้บรรลุถึงความหวังนั้น หากได้เห็นลูกเป็นคนดีมีความรู้ความสามารถ ฉลาดทันคน มีงานทำเป็นหลักฐาน ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ตามที่หวัง พ่อแม่ทุกคนก็หายเหนื่อยแล้ว อย่าทำให้พ่อกับแม่ผิดหวังก็แล้วกัน

วิชาเป็นทรัพย์

ลูกรัก ...

สุภาษิตพระร่วงกล่าวไว้ว่า **"เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่"** คือเมื่ออายุยังน้อยให้ศึกษาเล่าเรียนหาวิชาความรู้ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ให้ใช้ความรู้หาสินทรัพย์เงินทองตั้งเนื้อตั้งตัว คำสอนนี้ดีแท้ลูกเอ๋ย การศึกษาเล่าเรียนนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของคนเรา วิชาความรู้เป็นเครื่องมือในการทำมาหากิน คนที่ศึกษาย่อมมีวิชา คนที่มีวิชาย่อมได้เปรียบในเรื่องการประกอบอาชีพ ท่านว่า "วิชาเป็นทรัพย์" คือวิชาความรู้นั้นเป็นทรัพย์ต้นทุนที่อยู่ข้างในตัวคนเรา ติดตัวเราไปได้ทุกแห่งหน ไม่ลำบากต้องดูแลรักษา นำออกมาใช้ได้ตลอดเวลา และสามารถใช้เป็นเครื่องมือหาทรัพย์ภายนอกได้ด้วย ลูกจึงควรตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้ดี ให้มีความรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ลูกได้วิชาความรู้เท่ากับได้มรดกอันสำคัญไว้แล้ว แม้จะไม่ได้มรดกที่เป็นทรัพย์สินเงินทอง

อีกก็สามารถจะใช้วิชาความรู้หาเอาได้

มีคำกลอนที่จำไว้ได้ จึงขอฝากลูกไว้เป็นข้อคิด คำกลอนนั้นมีว่า

พ่อ(แม่)ไม่มี เงินทอง จะกองให้
จงตั้งใจ พากเพียร เรียนหนังสือ
หาวิชา ความรู้ เป็นคู่มือ
เพื่อยึดถือ เอาไว้ ใช้เลี้ยงกาย
พ่อกับแม่ มีแต่ จะแก่เฒ่า
จะเลี้ยงเจ้า เรื่อยไป นั้นอย่าหมาย
ใช้วิชา ช่วยตน ไปจนตาย
เจ้าสบาย แม่กับพ่อ ก็ชื่นใจ ฯ

ค่าของเงินทอง

ลูกรัก ...

เงินทองเป็นของมีค่าและหาได้ไม่ง่ายนัก กว่าจะได้ก็ต้องแลกด้วยหยาดเหงื่อและแรงงาน ข้อนี้ลูกก็คงรู้แล้ว ดังนั้นเงินทองที่พ่อหรือแม่ให้ลูกใช้นั้น ลูกก็ใช้ไปเถอะ ขออย่างเดียวให้ลูกใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า คือให้รู้ว่ามันมาอยู่กับเราได้อย่างไร และจะใช้อย่างไรจึงจะได้ประโยชน์คุ้มค่า มิใช่มีแล้วก็ใช้ๆ ให้หมดไป ถ้าหากใช้อย่างคุ้มค่าและจำเป็นลูกก็ใช้ไปเถอะ จะมากแค่ไหนพ่อกับแม่ก็จะหาให้จนพอแก่ความต้องการ แม้จะต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้นอีกก็ทนได้ ถ้าหากว่าเงินทองทุกบาททุกสตางค์จะเป็นตัวผลักดันให้ลูกมีอนาคตสดใสงดงามได้ ลูกก็ไม่ต้องห่วงเรื่องนี้

ขอบอกลูกนิดเดียวเท่านั้นว่า ก่อนจะใช้เงินขอให้ลูกฉุกคิดสักนิดหนึ่งว่าควรหรือไม่ควรอย่างไร เช่น ลูกอยากจะไปดูหนังสักรอบหนึ่ง ลองคิดดูว่าค่าดูหนังรอบเดียวเพียงสองชั่วโมง

เศษซึ่งเป็นเงินที่พ่อหรือแม่ทำงานทั้งวันกว่าจะได้มานั้นพอจะคุ้มกันไหมกับความสนุกที่ได้รับ หรือลูกอยากจะได้อะไรสักอย่างหนึ่งที่เพื่อนรวยๆ เขามีกัน แต่ต้องใช้เงินที่พ่อหรือแม่ต้องทำงานตั้งครึ่งเดือน อย่างนี้สมควรจะมีเหมือนเขาไหม ถ้าลูกคิดได้ ลูกก็จะเห็นคุณค่าของเงินทอง และลูกก็จะสามารถตั้งเนื้อตั้งตัวได้ในเร็ววัน ขอให้ลูกคิดดูให้ดีๆ ก่อนจะใช้เงินทอง

บัวในตม

ลูกรัก ...

ใครก็ตามถ้าเขาสามารถให้วิชาความรู้พิเศษที่หาได้ยากแก่เราได้ เราก็ควรยินดีไปเรียนกับเขา ไม่ควรไปตั้งแง่รังเกียจถึงชาติตระกูล รูปร่าง หรือความประพฤติของเขา เขาจะเป็นคนยากจน พิกลพิการ หรือมีความประพฤติไม่ดีอย่างไรก็เป็นเรื่องส่วนตัวเขา เขาสอนให้เราฉลาดหรือมีวิชาความรู้พิเศษนั้นได้ก็พอแล้ว ครูอาจารย์ที่สอนเรามาก็ใช่ว่าจะร่ำรวยหรือมีความประพฤติดีทุกคนไป แต่เราก็เคารพนับถือท่านว่าเป็นครูอาจารย์ของเราได้เพราะเราไม่ได้คำนึงถึงพื้นเพและความประพฤติของท่านมากนัก ถ้าเรามัวไปตั้งแง่รังเกียจสิ่งนอกตัวที่ไม่ดีของท่านแล้วไม่ยอมรับความรู้ที่ท่านให้ เราก็จะไม่ได้ความรู้อะไรมากมายเลย

ทำนองเดียวกัน ข้อธรรมหรือคำพูดที่มีคติเตือนใจซึ่งแม้จะออกมาจากปากของนักบวชผู้

ประพฤติไม่เรียบร้อยหรือคนที่ต่ำต้อย หากเป็นประโยชน์ต่อเรา เราก็ไม่ควรรังเกียจ ควรศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์แก่ตัวเราเอง เหมือนเมื่อเราต้องการดอกบัว เราลงไปในสระน้ำเห็นดอกบัวแล้วก็เด็ดเอาแต่ดอกบัวมาเท่านั้น ไยจะมามัวคำนึงถึงที่เกิดของดอกบัวนั้นว่ามาจากโคลนตมด้วยเล่า ได้ดอกบัวมาก็เป็นอันสมประสงค์แล้วจะสนใจที่เกิดของดอกบัวไปทำไม ดอกบัวที่เกิดจากโคลนตมที่เน่าเหม็นจะสกปรกเน่าเหม็นไปด้วยก็หาไม่ เช่นเดียวกัน ข้อธรรม วิชาความรู้และคำพูดที่เป็นคติดังกล่าวแม้จะมาจากคนไม่ดีคนด้อยการศึกษา หรือคนพิการ ถ้าเราต้องการและเขาให้เราได้ก็เป็นอันจบกัน จะไปคำนึงถึงพื้นเพ รูปร่าง หรือความประพฤติของเขาทำไมคำนึงถึงแต่สิ่งที่เขามีและเขาให้เราได้จะมิดีกว่าหรือ

ซื่อกินไม่หมด

ลูกรัก ...

มีคำโบราณกล่าวไว้ว่า **"ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน"** ลูกคงเคยได้ยิน คำนี้บอกให้เรารู้ว่าความซื่อหรือความซื่อสัตย์นั้นกินใช้ไม่มีวันหมด ดีกว่าเงินทอง เงินทองกินไปใช้ไปก็หมดไปเรื่อย แต่ความซื่อสัตย์กินไม่มีวันหมด คือถึงเงินทองไม่มีก็อาจใช้ความซื่อสัตย์ไปขอหยิบขอยืมคนอื่นได้ คนให้ยืมเขาก็เต็มใจเพราะเราซื่อสัตย์ต่อเขา ไม่คิดคดโกงเขา แต่ถ้าเราไม่ซื่อต่อเขา คดโกงเขา เขาก็ให้เพียงครั้งเดียว ตัวเองก็จะลำบากไปตลอด คนเราอยู่กับใครทำงานกับใครก็น่าที่จะซื่อสัตย์ต่อเขา ต่องานที่ทำ และต่อคำพูดของตนเอง

อันความซื่อสัตย์นั้นก็คือความจริงใจ ปากกับใจตรงกัน คำพูดกับการกระทำตรงกัน ไม่คดในข้องอในกระดูก ความซื่อสัตย์นี้เป็นอมตะ กินไม่หมด กินได้ตลอดไปเพราะคนอื่นเขาไว้ใจ ลูกควรมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ทำ

คำพ่อ คำแม่

อะไรก็ยึดความซื่อสัตย์เป็นที่ตั้ง แม้จะได้ผลประโยชน์ตอบแทนน้อยก็อย่าทิ้งความดีข้อนี้ ใครจะเห็นว่าการเอารัดเอาเปรียบคนอื่นโดยเฉพาะนายจ้างหรือราชการได้เป็นความฉลาดก็ช่างเขา ใครเขาจะหาว่าเราโง่เราเซ่ออย่างไรก็อย่าไปคิดมาก เราอย่าไปคิดอย่างเขา เพราะหากเราไม่ซื่อสัตย์ไปทำผิดอะไรเข้า ถูกจับได้ขึ้นมา คนที่ว่าเราโง่ คนที่ยุให้เราทำผิด เขาไม่มาช่วยเราหรอก เราจะต้องรับโทษรับผิดไปตามลำพัง ถ้าทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ในเบื้องต้นเราอาจลำบาก แต่ก็สบายใจ ในภายหลังเราก็ไม่ต้องได้รับทุกข์โทษอะไรตลอดไป

คุณของความลำบาก

ลูกรัก ...

พ่อแม่ก็เหมือนกันทุกคน คือนอกจากจะไม่ต้องการให้ตัวเองลำบากแล้วก็ยังไม่ต้องการให้ลูกของตนต้องลำบากด้วย ไม่มีพ่อแม่คนไหนที่ต้องการให้ลูกตัวเองลำบากหรือยากจน แต่บางครั้งก็ทำให้ลูกต้องลำบากเหมือนกัน เพราะพ่อแม่นั้นไม่อาจทำให้ลูกสบายได้ทุกอย่าง แต่ลูกรู้ไว้อย่างหนึ่งว่า อันความลำบากนั้นมิใช่จะมีเพียงพิษร้ายทำให้คนเราทุกข์ยากอย่างเดียว หากมองในมุมกลับ ความดีหรือประโยชน์ของความลำบากก็พอมีอยู่ คือความลำบากทำให้คนเราแกร่งขึ้น ฉลาดขึ้น ทำให้คนเราคิดเป็น และทำให้เป็นผู้ใหญ่ขึ้น ความลำบากสอนให้คนเราช่วยตัวเองเป็น เพราะต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด

มีคนไม่น้อยที่เขาได้ดิบได้ดีมาจากความลำบาก โดยถือคติว่า **"ยากไปก่อนแล้วจะสบาย**

เมื่อปลายมือ” ตอนต้นเขาหกล้มหกลุกมา เหนื่อยยากมาจนสายตัวแทบขาด แต่พอลำบากนานเข้าก็มองเห็นลู่ทางที่จะทำให้สบาย เขาก็สบายได้จริงๆ ในเวลาต่อมา ตรงกันข้ามหลายคนสบายมาตั้งแต่เกิด ไม่รู้จักความลำบาก พอมีเหตุทำให้ต้องลำบากขึ้นมาก็แทบจะเอาตัวไม่รอด ทำอะไรไม่เป็น จับอะไรไม่ถูก กว่าจะเอาตัวรอดได้ก็เกือบเอาชีวิตไม่รอดทีเดียว ดังนั้นลูกอย่าไปกลัวความลำบาก ให้ถือว่าความลำบากเป็นครูเป็นกำไรชีวิต และเป็นบทเรียนที่เราต้องจดจำไม่หันเข้าไปหามันอีก

น้ำใจมีค่ากว่าน้ำเงิน

ลูกรัก ...

เมื่อลูกไปรับราชการหรือไปรับจ้างเขาทำงานอะไรก็ตาม ก็จงทำงานนั้นให้เต็มที่เต็มกำลังสามารถ ให้คุ้มกับเงินเดือนหรือค่าจ้างของเขา หากจะทำให้เกินกว่าเงินเดือนหรือค่าจ้างนั้นได้ก็ยิ่งดี อย่าทำงานเพียงเพื่อให้ได้เงินอย่างเดียว อย่าคิดแต่เพียงให้งานเสร็จๆ ไปเท่านั้น ควรทำงานเพื่อให้ได้งานที่ดีด้วย จึงจะเหมาะสม คนเราควรเป็นคนมีน้ำใจ อย่าเป็นคนแล้งน้ำใจ

คนที่ทำงานเกินค่าของเงินตอบแทนด้วยความเต็มใจ แสดงถึงจิตใจที่ไม่เอารัดเอาเปรียบเขา แม้จะเสียเวลาอีกสักนิด แต่งานออกมาดีมันจะเป็นความภาคภูมิใจของเราเอง ความภาคภูมิใจอย่างนี้แหละที่จะหล่อเลี้ยงหัวใจของเราให้ชุ่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ซึ่งไม่อาจซื้อหาได้จากไหนนอกจากจะได้จากความมีน้ำใจของเราเอง เมื่อ

คำพ่อ คำแม่

ใจมีน้ำใจ ใจก็มีน้ำหล่อเลี้ยงให้ชุ่มชื่น มันก็มีแค่นี้แหละ ผิดกับคนที่แล้งน้ำใจ นอกจากจะไม่มีสิ่งที่ภาคภูมิใจแล้ว จิตใจของเขาจะแห้งผากเหมือนนาที่แล้งน้ำ ขอให้ลูกฝึกความเป็นคนมีน้ำใจเข้าไว้เถิดลูก เรื่องอย่างนี้อย่าถือว่าเป็นการได้เปรียบเสียเปรียบ แต่ให้ถือว่าเป็นเรื่องของน้ำใจที่จะพึงมีให้แก่กัน เพื่อจะอยู่ทำงานด้วยกันนานๆ ในที่สุดแล้วน้ำใจย่อมมีค่ากว่าน้ำเงินนะลูก

รักษาคำพูด

ลูกรัก ...

เรื่องคำพูดเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของคนเรา ควรระวังเรื่องคำพูด ๒ อย่างคือ ก่อนพูดต้องคิดหน้าคิดหลังให้ดี และเมื่อพูดไปแล้วจะต้องรักษาคำพูด เพราะคำที่พูดออกไปแล้วจะเป็นนายของเรา จะบังคับให้เราต้องทำตาม เช่นรับปากอะไรกับใครเข้าไว้ก็ต้องทำให้ได้อย่างที่รับปาก แม้จะต้องลงทุนลงแรงขนาดไหน แม้ถึงจะต้องตายก็ต้องยอมเพื่อรักษาคำพูด เรื่องคำพูดนี้คนเขาถือกันมาก ถ้าเสียเรื่องคำพูดไปแล้วแม้อย่างอื่นจะดีงามอย่างไรก็จะพลอยเสียไปด้วยอย่างที่เขาว่าเสียเครดิตนั่นแหละ โบราณเขาจึงสอนไว้ว่า **"เสียชีพอย่าเสียสัตย์"**

ดังนั้น เมื่อลูกคิดว่าตัวเองจะต้องลำบากเพราะรักษาคำพูด ก็อย่าไปรับปากใครเขาง่ายๆ จงไตร่ตรองให้ดีเสียก่อนว่าเมื่อรับปากเขาแล้วเราจะทำได้อย่างนั้นหรือเปล่า จะเดือดร้อน

ภายหลังไหม คิดให้รอบคอบให้ถ้วนถี่ก่อน หากเห็นว่าสามารถทำได้ค่อยรับปาก จึงจะชอบด้วยหลักและจะไม่เป็นคนเสียหลักเอาง่ายๆ คนเราหากรักษาคำพูดไว้ไม่ได้จะไปรักษาอะไรได้ เพราะขนาดคำพูดซึ่งอยู่ในตัวแท้ๆ ยังรักษาไว้ไม่ได้ ของนอกตัวอื่นๆ จะรักษาได้อย่างไร จึงขอให้ลูกไตร่ตรองให้ดีก่อนพูด ก่อนรับปากใคร และอย่าเป็นคนลืมคำพูดง่ายๆ รักษาคำสัตย์ไว้ให้มั่น คนรักษาคำสัตย์นั้นแม้ตัวจะตายไป โลกก็ยังยกย่องไม่รู้ลืม เช่นดังพันท้ายนรสิงห์ผู้ซื่อสัตย์ คนที่เสียสัตย์แม้จะเอาตัวรอดได้คราวหนึ่ง ต่อไปเมื่อมีเหตุการณ์คับขันเกิดขึ้นก็จะไม่มีใครมาแยแส ถูกโดดเดี่ยวอยู่ตามลำพัง

รักเดียวใจเดียว

ลูกรัก ...

สิ่งที่จะทำให้คู่ครองอยู่กันยั่งยืนตลอดไป นั่นก็คือความรักเดียวใจเดียว ซึ่งหมายถึงความจริงใจซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่นอกใจกัน มั่นคงอยู่ในคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้แก่กันตั้งแต่แรก สามีหรือภรรยารักเดียวใจเดียวอย่างนี้เรียกว่ารักษาสัจจะมั่นคง สัจจะนี้แหละที่ทำหน้าที่เป็นโซ่ทองคล้องใจคู่สามีภรรยาไว้ได้ เมื่อมีสัจจะรักเดียวใจเดียวต่อกันแล้วอย่างอื่นเช่นความเห็นอกเห็นใจกัน การให้อภัยกัน และความเข้าใจกันดีก็จะตามมา ความรักเดียวใจเดียวนี้จะทำให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีทะเลาะเบาะแว้ง ไม่หวาดระแวงกัน เป็นสิ่งดีที่สุดที่ควรถนอมไว้ เมื่อลูกมีครอบครัวก็ขอให้ลูกยึดแนวนี้ไว้ ครอบครัวของลูกจะเป็นครอบครัวที่สุขสบาย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่รักเดียวใจเดียวเสียแล้วจะอยู่กันอย่างไม่เป็นสุขแน่ การที่ต้องเห็นหน้ากันและอยู่ด้วยกันกับคนที่ไม่

ซื่อสัตย์นั้นมันอึดอัดและลำบากใจแค่ไหนลูกก็คงพอทราบ จึงไม่ควรประพฤติเป็นคนนอกใจคู่ครองของตัว

คนเราแม้สัจจะต่อคู่ครองที่ตนรักยังรักษาไม่ได้จะไปรักษาความดีงามอะไรอื่นได้ ความน่าเชื่อถือและศักดิ์ศรีของคนเรานั้นเริ่มที่สัจจะนี่แหละ คนที่มีสัจจะและรักษาสัจจะเท่านั้นจึงจะน่าเชื่อถือได้และมีศักดิ์ศรีพอที่จะให้ความไว้วางใจได้ คนที่ขาดสัจจะไม่ซื่อสัตย์แม้แต่กับคู่ครองของตัวเองจะไปซื่อสัตย์ต่อคนอื่นนั้นก็คงยาก จะไปไว้ใจเขาได้อย่างไร ทุกแห่งหนเขาถือกันมาตลอดว่าเป็นเรื่องร้ายแรงมากทีเดียวกับการที่ไม่รักเดียวใจเดียวแต่ไปปันใจปันตัวให้แก่คนอื่น

ยอมโง่บ้างก็ดี

ลูกรัก ...

การทำตัวเป็นคนมีน้ำใจ มีความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา รักความยุติธรรมนั้น คนอื่นเขาอาจมองไปว่าเราโง่ ไม่รู้จักกอบโกย ไม่รู้จักทำมาหากิน ไม่ถือคติน้ำขึ้นให้รีบตัก ก็ยอมให้เขามองให้เขาว่าไปเถอะ ยอมให้เขาว่าโง่ดีกว่าจะเป็นคนไร้น้ำใจ ไม่ซื่อสัตย์ ไม่ยุติธรรม เราทำงานด้วยความซื่อสัตย์ มีน้ำใจ ตรงไปตรงมา แม้จะไม่ร่ำรวยเหลือกินเหลือใช้เหมือนเขานัก แต่เราก็สบายใจ ครอบครัวเราอาจขาดแคลนไปบ้าง แต่ก็อบอุ่น อยู่กันพร้อมหน้า ไม่วิตกกังวลหรือหวาดระแวงอะไรมาก ระหว่างร่ำรวยแต่ไม่อบอุ่นกับอบอุ่นแต่ไม่ร่ำรวย ลูกจะเลือกทางไหน

มีคนส่วนหนึ่งต้องเชิดคอทำหน้าชื่นอยู่ในสังคม มีเวลาไว้คอยเอาอกเอาใจคนอื่นมากกว่าครอบครัวของตัวเอง หรือต้องดิ้นรนคอยรักษาผลประโยชน์ของตัวเองอยู่ตลอดเวลา ให้เวลา

แก่ผลประโยชน์มากกว่าครอบครัว หรือต้องคอยประจบสอพลอคนอื่นเพื่อผลประโยชน์นั้น มักจะคิดว่าตัวเองฉลาดที่ทำอย่างนั้นได้ โดยลืมนึกไปว่าเพราะความฉลาดนั่นแหละที่ทำให้ตัวเองกินไม่เป็นเวลา นอนไม่เป็นเวลา ไม่มีเวลาให้ครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ต้องคอยพินอบพิเทาคนอื่นเกินความจำเป็น ลูกเอ๋ย คนที่นอนไม่หลับเพราะคิดมากเรื่องงานเรื่องธุรกิจนั้นล้วนเป็นคนที่คิดว่าตัวเองฉลาดทั้งนั้นแหละ คนที่ยอมตัวเป็นคนโง่หรือเป็นคนโง่จริงๆ นั้น หัวถึงหมอนเมื่อไรเป็นหลับยาวได้ตลอดคืน ยอมเป็นคนโง่เสียบ้างก็สบายดีเหมือนกันนะลูก

ให้อภัย

ลูกรัก ...

ในโลกนี้ไม่มีใครที่ทำอะไรถูกต้องหรือดีไปทั้งหมด และก็ไม่มีใครที่จะทำอะไรให้ถูกใจเราไปได้ทุกอย่าง เราเองก็เหมือนกัน ใช่ว่าจะทำดีทำถูกไปเสียทุกอย่าง หรือทำให้คนอื่นถูกใจไปได้ทุกคน ข้อนี้เป็นธรรมดา คนอื่นเขาทำผิดพลาดบ้าง บกพร่องบ้าง ทำไม่ถูกใจเราบ้าง ล่วงเกินเราบ้าง ถ้าให้อภัยเขาได้ก็ให้อภัยเขาไปเถิด อย่าไปถือสา อย่าไปโกรธเคืองหรือไปต่อว่าเขาเลย นิ่งเฉยเสีย ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นเสียบ้างก็ได้ อย่าไปเก็บมาใส่ใจมากนัก เมื่อให้อภัยเขาแล้วคนที่สบายใจก็คือตัวเรานี่แหละ ผูกโกรธไว้ก็เหมือนกับผูกโซ่ร้อนๆ ไว้ที่ใจ ต้องคิดแค้นอาฆาตรุ่มร้อนร่ำไป ไม่มีอะไรดีเลย

ให้อภัยอีกอย่างหนึ่งคือให้ความไม่มีภัยแก่คนอื่น หมายความว่าทำตัวของเราไม่ให้เป็นพิษเป็นภัยแก่คนอื่น ไม่ก่อความกลัว ความ

เดือดร้อน หรือความหวาดระแวงแก่คนอื่น แต่ทำตัวเป็นคนเปิดเผย เป็นกันเอง ทำตัวให้เป็นที่ไว้วางใจของคนอื่น ทำอย่างนี้เรียกว่าให้อภัย ให้อภัยเป็นความดีแก่ตัวเราเอง คือผู้คนเขาจะไว้เนื้อเชื่อใจ มอบหมายงานสำคัญให้ทำ ผิดกับคนที่มีพิษภัย ไว้ใจไม่ได้ ไปที่ไหนคนเขาก็ไม่อยากให้เข้าใกล้ อยู่ที่ไหนคนเขาก็ระแวง ทำงานอะไรเขาก็ไม่ไว้ใจ มันเสียทุกอย่าง ขอให้ลูกอย่าได้ทำตัวอย่างนั้นเลย ให้อภัยคนอื่นได้ลูกก็จะสบาย ทำตัวให้ไม่มีพิษภัยได้ ลูกจะอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ ไม่มีใครรังเกียจ ฝึกให้อภัยเข้าไว้ อย่าไปคิดว่าเป็นการเสียเกียรติเมื่อต้องให้อภัย เพราะคนเรารักเกียรติรักศักดิ์ศรีจนเกินจำเป็นนี่แหละจึงต้องมานั่งคุมแค้น ก่อกรรมทำเวรกันไม่สิ้นสุด

เก็บหอมรอมริบ

ลูกรัก ...

เมื่อเราต่อสู้ทำงานได้เงินหรือทรัพย์สินมาแล้วจะทำให้เราตั้งตัวได้ทันทีก็หาไม่ เพราะเงินทองที่ได้นั้นมิใช่ได้มาครั้งเดียวเป็นกอบเป็นกำใหญ่โตจนตั้งตัวได้เลย แต่จะทยอยได้มาเรื่อยๆ ช่วงที่ได้มานี้แหละที่สำคัญ หากได้มาแล้วไม่รู้จักกินไม่รู้จักใช้ ไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบ ได้มาแล้วก็จะหมดไป การอดออมซึ่งหมายถึงการเก็บหอมรอมริบไว้นั้นเป็นความจำเป็นมาก ได้เงินทองมาแล้วก็แบ่งปันเป็นส่วนๆ คือกินใช้บ้าง เก็บออมไว้บ้าง จะมากน้อยอย่างไรก็เก็บออมไว้ มิใช่ว่าได้มาแล้วก็กินใช้จนหมด หมดแล้วก็หาใหม่ คนที่ทำอย่างนี้เรียกว่า **"คนทำมาหากิน"** ส่วนคนที่เก็บออมเรียกว่า **"คนทำมาหาเก็บ"** ส่วนที่เก็บไว้นี่แหละจะค่อยพอกพูนขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นทรัพย์ก้อนโตพอที่จะทำให้ตั้งตัวเป็นหลักฐานได้

คำพ่อ คำแม่

การที่จะเก็บหอมรอมริบได้ก็ต้องอยู่ที่การอดออมเป็นสำคัญ คือต้องยอมอดบ้าง อย่าตามใจปาก อย่าตามใจตัวมากนัก อยากกินอะไรอดได้ก็อดไว้ กินเฉพาะที่จำเป็น ขอให้กินเพราะหิว แต่อย่ากินเพราะปากมันอยากกิน อยากใช้อะไรอดได้ก็อดไว้ ใช้เฉพาะที่จำเป็นต้องใช้ ซื้อเฉพาะที่จำเป็นต้องซื้อ อย่าซื้อเพราะอยากได้เพียงอย่างเดียว เมื่อเราอดได้ เงินทองก็ยังอยู่กับเรา เอาส่วนนี้แหละไปออมไว้อีกทีหนึ่ง ทำอย่างนี้แหละที่เขาเรียกว่า **“อดออม”** หรือ **“เก็บหอมรอมริบ”** ถ้าลูกอยากตั้งเนื้อตั้งตัวให้ได้เร็วๆ ก็ต้องปฏิบัติตัวอย่างนี้จึงจะสมหวัง

รวยแล้วอย่าลืมตัว

ลูกรัก ...

ได้บอกลูกมาแล้วว่าการอดออมเป็นความดีเริ่มต้นที่คนซึ่งกำลังจะสร้างฐานะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด อดออมได้มากก็จะมีเหลือมาก เหลือมากเท่าไรก็จะสร้างฐานะได้เร็วขึ้นเท่านั้น เมื่อต้องการตั้งตัวก็ต้องเริ่มที่อดออมก่อน อย่าสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย รู้จักกินรู้จักใช้ กินใช้แต่พอดี ทำได้ก็ตั้งตัวได้

ขอเตือนลูกไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อลูกอดออมจนสร้างฐานะได้พอสมควรแล้วลูกต้องระวังตัวไว้อย่างหนึ่ง คือทรัพย์สินเงินทองที่อดออมไว้จนทำให้ฐานะลูกดีขึ้นแล้วนั้นอาจทำให้ลูกลืมตัว เผลอใจหลงใหลได้ปลื้มกับเงินทองทรัพย์สินเหล่านั้นจนกลายเป็นคนตระหนี่เห็นแก่ตัวก็ได้ ทำให้เป็นคนกระด้าง หยิ่งยโส คิดใหญ่ใฝ่สูง ทะเยอทะยาน หรือเที่ยวข่มเหงรังแกคนอื่น โดยคิดว่าตัวเองมีเงินมีทองจะทำอะไรตามใจ

คำพ่อ คำแม่

ชอบก็ได้ เพราะเงินทองเป็นดาบสองคมอยู่ให้คุณก็ได้ ให้โทษก็ได้ ขอให้ลูกมีสติคิดอยู่เสมอว่า จะอดออมเงินทองไว้เป็นหลักประกันชีวิตและครอบครัว เพื่อเลี้ยงครอบครัวให้เป็นสุข เมื่อมีเหลือแล้วจะเฉลี่ยเจือจานช่วยเหลือคนอื่นตามสมควร ลูกคิดได้ทำได้อย่างนี้ก็จะได้ประโยชน์จากเงินทองที่อดออมไว้อย่างเต็มที่ รวยแล้วอย่าลืมตัวนะลูก

เพื่อนแท้ตลอดชีวิต

ลูกรัก ...

ลูกเคยคิดไหมว่าเพื่อนที่ดีที่สุดของคนเราคือหนังสือ หนังสือเป็นเพื่อนเราได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะยามสุข ยามทุกข์ ยามเศร้าโศก หรือยามเหงา ติดตามเราไปได้ทุกหนแห่ง ไม่ว่าจะในป่าในเขาหรือในท้องทะเล จนที่สุดแม้ในห้องนอน ไม่ว่าลูกจะเป็นอะไรอยู่ที่ไหน ลูกอย่าทิ้งหนังสือ ทิ้งหนังสือก็เท่ากับทิ้งเพื่อนที่ดีที่สุด พยายามอ่านหนังสือให้มากๆ อ่านหนังสืออะไรก็ได้ หนังสือเป็นเหมือนแผนที่ชี้ทางให้เราเดินได้ถูกและตรง อ่านหนังสือมากก็จะมีแผนที่สำหรับดำเนินชีวิตมาก เพราะหนังสือก็คือสมองของคนเขียนซึ่งเขากลั่นกรองมาดีแล้ว อ่านหนังสือมากเล่มเท่าไร ก็เท่ากับมีเพื่อนมากเท่านั้น เท่ากับได้เพิ่มสมองของคนเขียนเข้ามาไว้ในตัวเรามากเท่านั้น

คำพ่อ คำแม่

ยามที่เราว่าง ยามที่เราเหงา ยามที่เราต้องการเพื่อนคิดเพื่อนคุย ก็จงเลือกหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน จะช่วยเราได้มาก หนังสือดีเล่มหนึ่งเท่ากับเพื่อนที่ดีคนหนึ่ง ส่วนสิ่งพิมพ์ซึ่งมิใช่หนังสือนั้นเราก็ควรอ่าน แต่เมื่อเราอ่านแล้วก็ใช้สติปัญญาของเราพิจารณาดูว่าจะเชื่อตามคนเขียนหรือไม่อย่างไร เพราะคนเขียนก็มีหลายระดับ มีความรู้และความคิดแตกต่างกันไป มีเจตนาแตกต่างกันไป ที่เราควรพิจารณาให้มากก็คือเรื่องที่คนเขียนมีเวลาน้อย มีข้อมูลน้อยข้อมูลไม่ดีพอ หรือต้องรีบเขียนเพื่อให้เสร็จไปวันๆ อย่างนี้โอกาสที่จะผิดพลาดมีมาก เราก็ต้องกรองเอาเอง จับสาระแก่นสารของเรื่องให้ดี อย่าเชื่อไปเสียทุกเรื่อง แต่ก็อย่าปฏิเสธไปเสียทุกอย่าง

อบายมุข

ลูกรัก ...

อบายมุขต่างๆ เช่น เหล้า การพนัน รวมไปถึงบุหรี่ ยาเสพย์ติดนั้น ก็รู้กันอยู่ทุกคนว่ามันเป็นของไม่ดี เป็นตัวบ่อนทำลายเงินทอง สุขภาพร่างกาย และก่อความเดือดร้อนให้คนรอบข้างมากมาย แต่ทั้งที่รู้เต็มอกนี่แหละก็ยังตกเป็นทาสของมันกัน ทิ้งมันไม่ได้ ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่สรรหามาอ้าง ซึ่งล้วนบอกว่าเป็นความจำเป็นทั้งสิ้น ตัวลูกเองลองไตร่ตรองพิจารณาให้ดีให้ลึกสักนิดว่า สิ่งเหล่านี้เคยให้อะไรที่ดีๆ แก่คนติดบ้าง เคยให้คุณที่จีรังยั่งยืนหรือเปล่า เคยทำให้ได้ดิบได้ดีหรือทำให้มีหน้ามีตาขึ้นบ้างไหม เห็นมีแต่ทำลายคนเรา ทำให้เราตกต่ำ ทำให้สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ ทำให้เสียเวลาเสียสุขภาพทุกอย่าง แล้วอย่างนี้ก็อยากจะถามลูกว่า ถ้าเราไปเป็นทาสของมันเข้า จะเป็นการสมควรหรือไม่สมควรกัน พิจารณาดูให้ดี

ความทะเยอทะยาน

ลูกรัก ...

ต้นไม้ที่เกิดบนภูเขาถึงจะมีขนาดเล็กและเตี้ยแคระอย่างไรก็ยังสูงกว่าต้นไม้ใหญ่ๆ ที่ขึ้นอยู่เชิงเขา ถึงอย่างนั้นก็ตาม ต้นไม้ใหญ่เชิงเขานั้นอาจมีคุณค่ามากกว่าต้นไม้บนเขาก็ได้ ที่ยกเรื่องต้นไม้ขึ้นมาพูดก็เพื่อให้ข้อสังเกตแก่ลูกว่า อันความทะเยอทะยานคิดทำตัวให้สูงเด่นเทียมเท่าผู้ที่เขามียศศักดิ์ มีความมั่งคั่งมั่นคงมาโดยชาติตระกูลหรือบรรพบุรุษนั้น เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ความเสียใจได้ในเมื่อไม่สมหวัง ลูกไม่ควรคิดทะเยอทะยานอย่างนั้น เพราะความคิดเห่อเหิมทะเยอทะยานใฝ่สูงจนเกินตัว ทำให้คนเราลืมตัว กล้าทำชั่วทำผิด และได้รับทุกข์โทษมานักต่อนักแล้ว

แต่การที่คนเรามีความมุมานะสร้างฐานะสร้างเนื้อสร้างตัวให้มีฐานะมั่นคง ให้มีความดีงามและมีคุณค่ามากกว่าคนอื่น คือทำตัวให้

เหมือนต้นไม้ใหญ่เชิงเขานั้นย่อมเป็นการชอบ ไม่มีข้อเสียหายหรือข้อน่าตำหนิประการใดเลย ลูกควรทำตัวอย่างนี้ดีกว่าจะไปทะเยอทะยานในสิ่งที่เป็นไปได้ยาก มีต้นไม้เชิงเขาไม่กี่ต้นหรอกลูกที่ถูกเคลื่อนย้ายไปปลูกบนยอดเขาแล้วเบ่งบานรัศมีอยู่ได้ ต้นไม้ธรรมดาๆ เอากันแค่โตให้เต็มที่อยู่เชิงเขานั่นแหละเป็นดีที่สุด ที่แย่ที่สุดก็คือต้นไม้ที่เกิดอยู่พื้นราบซึ่งก็เตี้ยอยู่แล้วแต่ไม่ยอมเจริญเติบโตแตกกิ่งก้านสาขาออกดอกออกผลอีก ก็มีแต่จะถูกเหยียบถูกย่ำรำไปแหละลูก

สมบัติผู้ดี

ลูกรัก ...

เมื่อเราอยู่ในสังคมและจะต้องติดต่อกับผู้อื่น การวางตัวดี พูดจาดี รวมไปถึงการแต่งเนื้อแต่งตัวดีเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะนั่นเป็นการแสดงถึงว่าเราเป็นผู้ดี ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาดี จึงแสดงอากัปกริยาออกมาดีให้คนเห็น เขาเรียกคนเช่นนี้ว่าคนมีสมบัติผู้ดี คนมีสมบัติผู้ดีย่อมจะได้เปรียบคนที่ขาดคุณสมบัติเหล่านี้ในทุกเรื่อง ทั้งความนิยมนับถือ การให้ความสนิทสนม รวมไปถึงให้ความไว้วางใจจนมอบหมายหน้าที่การงานที่สำคัญให้ทำ

สมบัติผู้ดีคือการแสดงอากัปกริยาออกมาในทางเรียบร้อย น่าชม ไม่ขัดหูขัดตา เต็มไปด้วยความนิ่มนวล อ่อนน้อม และอ่อนหวาน ลูกควรฝึกสมบัติผู้ดีไว้เป็นสมบัติประจำตัว เป็นต้นว่า ควรแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับวัย ไม่ถอดเสื้อผ้าในที่สาธารณะ ควรมีความอ่อนน้อม

ถ่อมตน รู้จักกราบไหว้ ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ จะพูดจาก็สำรวมปาก ไม่พูดเสียงดังเอะอะโวยวายในที่สาธารณะหรือในห้องประชุม ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้ใหญ่กำลังสนทนากันอยู่ รู้จักเกรงใจคนอื่น เวลารับประทานอาหารก็สำรวมระวัง ไม่มูมมาม ไม่พูดในขณะที่มีคำข้าวอยู่ในปาก จะลุกจะนั่งก็สำรวมระวัง ดูให้เหมาะที่เหมาะทาง เหล่านี้เป็นสมบัติผู้ดีที่ลูกควรฝึกไว้ทั้งนั้น สมบัติผู้ดีเป็นเหตุให้คนเรามีเสน่ห์น่ารัก และเป็นเหตุให้ผู้ใหญ่รักใคร่เอ็นดู อยากจะชูชุบอุปถัมภ์ เป็นอาภรณ์ประดับตัวที่นำออกอวดคนอื่นได้ทุกแห่ง

ความเกรงใจ

ลูกรัก ...

เมื่อลูกจะทำอะไร ไม่ว่าจะทำในบ้านตัวเองหรือทำที่ไหนก็ตาม ถ้าสิ่งที่จะทำนั้นอาจไปทำให้คนข้างเคียงเดือดร้อนรำคาญหรือไปรบกวนคนอื่น ลูกต้องระวังให้มาก อย่าทำอะไรตามใจชอบหรือถือสิทธิ์ว่าทำได้ ควรเกรงใจคนอื่นเขาบ้าง อยู่บ้านติดกัน อยู่ห้องติดกัน อยู่ห้องเดียวกันเกรงใจกันไว้แหละดีจะได้ไม่ทะเลาะกัน ไม่ทำให้ผิดใจกันเสียเปล่าๆ สร้างมิตรดีกว่าสร้างศัตรู หากจำเป็นจะต้องทำ ก็ควรบอกให้เขารู้ล่วงหน้าหรือขออนุญาตเขายิ่งดี ไม่เสียหายอะไรหรอก เมื่อเราเกรงใจเขา เขาก็จะเกรงใจเรา ยินดีอนุญาตและทนรำคาญหรือทนเดือดร้อนชั่วคราวได้ ข้อนี้ขอให้ลูกเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้สึกถึงอกเขาอกเราด้วย อย่าทำอะไรตามใจชอบ ขอให้ลูกจำไว้เถิดว่า ความเกรงใจเป็นสมบัติของผู้ดี เป็นยาเสน่ห์ เป็นมารยาทสังคม และทำให้ไม่

ต้องผิดใจกับใครโดยไม่จำเป็นด้วย

ยกตัวอย่างเช่น อยู่ในห้องประชุม คนอื่นเขาตั้งใจฟัง แต่เราเอาแต่คุยเสียงดัง ทำให้คนอื่นรำคาญหนวกหู เราประกอบอาชีพหรือซ่อมแซมอะไรที่ส่งเสียงรบกวนเพื่อนบ้านหรือห้องข้างเคียง ทำให้เขาเดือดร้อน อย่างนี้เราต้องเกรงใจ ต้องบอกเขาบ้าง ถ้าจะต้องทำนานๆ ก็ต้องเกรงใจเขาให้มากๆ อย่างนี้จะไม่มีเรื่องอะไรมาก อย่าไปคิดแบบนักเลงว่ามีเรื่องก็มี ความคิดอย่างนี้เป็นความคิดของคนเห็นแก่ได้เห็นแก่ตัว ไม่นึกถึงหัวอกคนอื่น ลูกอย่าได้คิดอย่างนี้เลย มันเป็นเรื่องน่าละอายมากกว่า

มารยาทสังคม

ลูกรัก ...

การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือมารยาทสังคม เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ การแสดงสัมมาคารวะ มารยาทสังคมเช่นนี้เป็นอาภรณ์ประดับตัวดีกว่าเสื้อผ้าและเครื่องประดับหรูหราราคาแพง ลูกควรฝึกฝนปฏิบัติมารยาทสังคมเหล่านี้เข้าไว้ให้คล่องแคล่วเคยชิน เวลาทำจริงจะได้ไม่เคอะเขิน เวลาไปพบปะติดต่องานกับผู้อื่นก็ดี ไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ก็ดี หากลูกรู้จักและปฏิบัติมารยาทสังคมได้ดี ลูกจะได้คะแนนนิยมเป็นพิเศษจากผู้ที่ลูกไปหา มารยาทสังคมนี้เป็นเสน่ห์ของคนอีกอย่างหนึ่งเหมือนกับความเกรงใจ ไม่ว่าใครล้วนแต่ชอบคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ พูดจาอ่อนหวาน รู้จักวางตัวดีด้วยกันทั้งนั้น คนมีความรู้ดี มีฐานะดี แต่ขาดเสน่ห์คือมารยาทสังคม จะน่ายกย่องนับถือได้อย่างไรเล่าลูก

คนหลงลืม

ลูกรัก ...

ในบรรดาคุณธรรมหรือความดีที่คนเราควรมีควรประพฤตินั้น ท่านว่า สติ เป็นยอด หมายความว่าสติเป็นสำคัญที่สุด สติคือความระลึกนึกได้ รวมไปถึงความรู้สึกตัวอยู่เสมอ ไม่หลงลืม ไม่เผลอไผล ในทางปฏิบัติเมื่อเราจะทำอะไร จะพูดอะไร จะต้องคิดหน้าคิดหลังให้ดี คิดให้รอบคอบ อย่าวู่วาม อย่าใจเร็วด่วนได้ จะได้ไม่ผิดพลาดและทำอะไรไม่บกพร่อง แม้อาจจะผิดพลาดบกพร่องไปบ้างก็จะเสียหายน้อย เพราะได้คิดไตร่ตรองมาดีแล้ว การคิดอย่างรอบคอบนี้แหละคือตัวสติ

ดังนั้น ลูกควรตั้งสติให้มั่นคงเข้าไว้ โดยการนึกล่วงหน้าไว้เสมอว่า วันนี้เราจะทำอะไรบ้าง พรุ่งนี้จะทำอะไรบ้าง คือวางแผนไว้ล่วงหน้านั่นเอง นี่ก็เป็นหลักของสติเหมือนกัน คนที่มีสตินั้นจะไม่เผลอไผล ไม่ผิดพลาด ไม่ผิดนัด แต่

จะถูกต้องตรงเวลา และได้รับผลตอบแทนที่ดีงามเสมอ ผิดกับคนที่ขาดสติ จะทำอะไรก็มักผิดพลาดเผลอไผล ทำให้เสียงานและเสียหายร่ำไป คนที่ถูกเรียกว่า “คนหลง” หรือ “คนหลงลืม” นั้นก็คือคนที่ชอบเผลอไผลไม่รักษาสตินั่นเอง

ยาบำรุงหัวใจ

ลูกรัก ...

ลูกรู้ไหมว่าขนมก็ดี อาหารก็ดี เงินทอง หรือสิ่งของอะไรก็ดีที่ลูกเอามาให้พ่อหรือให้แม่ เมื่อลูกมาเยี่ยมเยือนนั้นมันเป็นยาวิเศษที่ทำให้พ่อกับแม่นี้ชื่นใจนัก เพราะมันเป็นของลูก เป็นของที่ลูกเอามาให้ แม้ของอย่างนั้นพ่อกับแม่จะมีอยู่แล้ว แม้พอจะหาซื้อหาใช้หรือพอจะทำกินเองได้ แต่ก็สู้ของที่ลูกเอามาให้ไม่ได้หรอกลูก น่ากินน่าใช้กว่า เพราะมันเป็นของผสมด้วยน้ำใจของลูกด้วยไงล่ะ ลูกมาให้พ่อกับแม่ได้เห็นหน้าก็ชื่นใจมากอยู่แล้ว แต่ก็ชื่นใจมากขึ้นไปอีกเมื่อลูกยังมีของฝากมามอบให้กับมือของลูกอีกส่วนหนึ่ง มันเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงจิตใจพ่อกับแม่ให้ชื่นบานไปได้นานทีเดียวละ ยาอะไรจะมาบำรุงหัวใจได้ดีเท่ายาประเภทนี้เล่า ลูกเอ๋ย

ระวังคำหวาน

ลูกรัก ...

ถึงแม้ว่าคนโบราณจะสอนกันมาว่า **"อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย"** ดังนี้ก็ตาม แต่ลูกควรระวังคำพูดของคนอื่นโดยเฉพาะคำพูดหวานๆ ของคนไว้บ้างก็ดี น้ำอ้อยหรือน้ำตาลที่มีรสหวานทิ้งไว้นานเข้าก็กลายเป็นน้ำเมาได้ น้ำคำหวานๆ ของคนบางคนก็ทำให้เราเมาได้เหมือนกัน พอเมาแล้วก็ทำให้หลง ลืมตัวลืมใจ เสียรู้เสียท่า บางครั้งถึงกับเสียเงินเสียทองให้เขาอย่างที่ไม่น่าจะเสียเพราะไปเชื่อคำหวานของเขา ข้อนี้ขอให้ลูกพิจารณาให้ดี ใครมาพูดจาหวานๆ ยกยอเราว่าดีอย่างนั้นเก่งอย่างนี้ ลูกต้องระวังไว้ก่อนทีเดียว อย่าเพิ่งไปหลงใหลได้ปลื้มกับคำพูดของเขาในทันที ลูกจะได้ไม่เสียใจภายหลัง ปลาที่ตายไป ส่วนหนึ่งเพราะถูกเขา "ยกยอ" ขึ้นมา ถ้ามันไม่ติด "ยอ" มันก็จะไม่ตาย เรื่องมันเป็นอย่างนี้ จึงควรระวังจะถูก "ยกยอ" แล้วตายไปเหมือนปลา

ติชมเป็นลมปาก

ลูกรัก ...

เวลามีคนมาติหรือชมเรา จะต้องตั้งสติให้ดี อย่าลอยไปตามลมปากของเขาเป็นอันขาด หากเขาติหรือชมเราก็ลองคิดดูว่าเราเลวเราแย่อย่างที่เขาติหรือไม่ หากว่าเป็นอย่างนั้นจริงก็ไม่ควรไปโกรธเขา หากไม่เป็นจริงก็คิดเสียว่าเขาไม่รู้จักเราจริง เรื่องราวก็จะไม่ลุกลามบานปลายไปใหญ่โต หากเราดีจริงอย่างที่เขาชม ก็แสดงว่าเขารู้จักเราจริง หากเราไม่ดีอย่างที่เขาชม เราก็ไม่ควรจะเหลิงไปลมๆ แล้งๆ แสดงว่าเขาชมตามมารยาทหรือเพราะเข้าใจผิด ถ้าคิดได้ทำใจได้อย่างนี้ ก็จะไม่มีอาการขึ้นๆ ลงๆ ไปตามคำติคำชมของคนอื่นเลย คำติชมเป็นเพียงลมปากผ่านมาแล้วก็ผ่านไป มันทำให้เราดีหรือเลวไม่ได้ดอก ใครหลงไปกับคำติคำชมก็มีแต่จะบ้าโดยใช่เหตุประการเดียว

มองในแง่ดีแง่ร้าย

ลูกรัก ...

การที่ลูกจะยกย่องหรือยอมรับใครสักคนว่าเป็นคนดีนั้นจะต้องดูให้รอบคอบให้ถ่องแท้ก่อน และดูกันให้นานๆ อย่าคิดแต่เพียงเฉพาะหน้า เช่นคิดว่าคนนี้เขาดีต่อเรา เขาช่วยเหลือเรา หรือเขาพูดจาดีกับเรา เราก็เห็นว่าเขาเป็นคนดี ความจริงคนที่เขาดีต่อเรา มิได้แปลว่าเขาเป็นคนที่ดีจริงๆ ที่เขาดีต่อเรานั้นอาจเป็นเพราะเขาหวังอะไรจากเรา หรือเราสามารถทำสิ่งที่เขาต้องการให้เขาได้ หรืออย่างน้อยเราไม่ได้ไปขัดขวางผลประโยชน์อะไรของเขา เขาก็ย่อมดีต่อเราเป็นธรรมดา คนที่ดีจริงๆ นั้นจะต้องดีต่อเราและคนอื่นด้วย ทำนองเดียวกัน เขาดีต่อคนอื่นแต่ไม่ดีต่อเรา ก็มิได้แปลว่าเขาเป็นคนไม่ดี คนไม่ดีนั้นจะต้องไม่ดีทั้งต่อเราและคนอื่นด้วย ที่ยกเรื่องนี้ขึ้นมาบอกลูก ก็เพื่อให้ลูกรู้ไว้ล่วงหน้าจะได้ไม่เชื่อคนง่ายๆ ไม่ถูกเขาหลอกเอา และ

จะได้ไม่กล่าวหาใครง่ายๆ ว่าเป็นคนไม่ดี คือไม่ต้องการให้ลูกมองคนในแง่ดีหรือแง่ร้ายโดยส่วนเดียวนั่นเอง

ยารักษาใจ

ลูกรัก ...

ขึ้นชื่อว่าความทุกข์แล้วเป็นไม่มีใครปรารถนาแน่นอน แต่ทุกคนก็มีทุกข์ติดตัวกันอยู่ทั้งนั้น มากบ้างน้อยบ้างก็ต้องมี พระท่านว่าทุกข์มี ๒ อย่าง คือ ทุกข์กายกับทุกข์ใจ ทุกข์กายแก้ได้ด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แต่ทุกข์ใจนั้นท่านว่าต้องแก้ด้วยธรรมะ ธรรมะเป็นยาแก้ทุกข์ทางใจ เป็นยาหอมบำรุงหัวใจ เป็นที่พึ่งทางใจ คนเราเมื่อมีทุกข์ทางกาย ได้อาหารเป็นต้นมารักษาก็หาย แต่ทุกข์ทางใจต้องใช้ธรรมะมารักษา คนที่ไม่เห็นความจริงข้อนี้ เมื่อมีทุกข์ทางใจก็จะทุกข์หนัก ว้าเหว่ เศร้าสร้อย บ่นเพ้อรำพันและโวยวายโทษนั่นโทษนี่ ส่วนคนที่มีธรรมะและปฏิบัติธรรมะจะมีภูมิต้านทานทุกข์ทางใจได้ดีกว่าคนปกติ แม้จะเผชิญกับทุกข์ก็บรรเทาทุกข์ได้เอง และสามารถหาความสุขได้แม้ในยามทุกข์เข็ญ ลูกจงฝึกฝนทำความเข้าใจธรรมะให้ดีเถิด จะเข้าใจได้เองว่าธรรมะนั้นดีอย่างไร

การครองใจคน

ลูกรัก ...

เจ้านายที่ใจดี มีความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจและเป็นกันเองกับลูกน้อง ไม่เอารัดเอาเปรียบหรือกดขี่เบียดเบียนลูกน้อง ลูกน้องย่อมจะประทับใจและให้ความเคารพยำเกรงทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมื่อลูกมีโอกาสได้เป็นเจ้านายหรือเป็นผู้บังคับบัญชาคนอื่นก็อย่าลืมความจริงข้อนี้ ถ้าอยากให้ลูกน้องรัก อยากให้เขาประทับใจและจงรักภักดี ก็ต้องทำในสิ่งที่จะทำให้เขารัก ประทับใจ และจงรักภักดี มากกว่าทำในสิ่งที่จะทำให้เขากลัวแต่ไม่ยำเกรง ผู้ปกครองที่ใช้พระเดชมากกว่าพระคุณจะมีแต่คนกลัว แต่ไม่ประทับใจและไม่เกิดความจงรักภักดี ส่วนผู้ที่ใช้พระคุณมากกว่าพระเดช คนเขาจะทั้งกลัวทั้งเกรงและประทับใจ เรียกว่าปกครองเขาได้ทั้งกายและใจ

ผู้ใหญ่ที่คิดจะครองใจคนโดยใช้อำนาจทางการบังคับบัญชา ทำให้เขาเกรงกลัวนั้นนับ

ว่าเข้าใจผิดโดยแท้ อำนาจที่แท้จริงนั้นเกิดจากการสร้างความประทับใจเป็นสำคัญ ความประทับใจย่อมเกิดได้จากการให้ จากความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นหลัก เช่น ให้เงินทองสิ่งของเครื่องใช้ ให้กำลังใจ ให้ความเป็นกันเอง ให้คำแนะนำที่ดี ให้คำปลอบใจ ให้อภัย ให้ความอบอุ่น รวมไปถึงให้เกียรติ ให้การยกย่องเชิดชูด้วย ถ้าต้องการจะครองใจคนให้ตลอดไปก็ต้องฝึกให้สิ่งเหล่านี้แก่เขาและให้บ่อยๆ การปกครองคนที่ดีก็คือปกครองใจคน และการปกครองใจคนที่ดีที่สุดคือปกครองให้เขาเกิดความประทับใจ เมื่อเขาเกิดความประทับใจแล้ว ปัญหาในการปกครองก็แทบจะไม่มีเลยทีเดียว

คนยาขม

ลูกรัก ...

คนบางคนอาจพูดจาไม่เพราะหู ตรงไปตรงมา ปากกับใจตรงกัน ผู้ฟังจะไม่ชอบ แต่คนอย่างนี้จะต้องดูให้ลึกๆ ดูให้นานๆ เพราะมักจะเป็นคนดีที่น่าคบหาได้ อยู่ในประเภท **"คนยาขม"** คือมีลักษณะเหมือนกับยาขม ตามปกติยาขมนั้นจะเป็นยาดีมีประโยชน์ ดังที่คนโบราณกล่าวไว้ว่า **"คนซื่อมักกล่าวคำไม่เพราะหู แต่เป็นประโยชน์ในกาลภายหน้า เหมือนยาดีที่ขมปาก แต่เป็นประโยชน์แก่คนไข้"** ตรงกันข้าม คนบางคนพูดจาไพเราะ แต่อาจเป็นอันตรายต่อเราก็ได้ เพราะฉะนั้น การจะตัดสินว่าใครดีไม่ดีด้วยคำพูดของเขาเพียงอย่างเดียวเท่านั้นดูจะเสี่ยงกับความผิดพลาดไม่น้อย ข้อสำคัญคือต้องค่อยๆ ดู ค่อยๆ พิจารณา ดูว่าปากกับใจเขาตรงกันหรือเปล่า เป็นคนประเภท "คนยาขม" หรือประเภท "น้ำตาล" หรือประเภท "ยาพิษ" ต้องดูให้ดีๆ

ความรับผิดชอบ

ลูกรัก ...

เมื่อลูกทำงานของตัวเองหรือได้รับมอบหมายให้ทำงานอะไร สิ่งที่ลูกต้องยึดถือให้มั่นคงที่สุดคือความรับผิดชอบ สิ่งที่เรียกว่าความรับผิดชอบนั้นก็คือ **การที่มีความตั้งใจ มีความจริงใจทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี เรียบร้อยและทันตามกำหนดเวลา** ไม่ต้องให้ใครมาคอยจ้ำจี้จ้ำไชบ่อยๆ ไม่ต้องให้ใครมากระตุ้นเตือนให้ทำ แต่เตือนตัวเองอยู่เสมอว่านี่เป็นงานที่ตนต้องทำ คนที่ทำงานแบบนี้เขาเรียกว่าคนมีความรับผิดชอบดี เป็นที่ต้องการของหมู่คณะ และคนเช่นนี้จะเจริญก้าวหน้าได้เร็วกว่าคนที่ขาดความรับผิดชอบ คนที่ปล่อยปละละเลยหน้าที่ของตัว หรือคนที่ทำงานแบบไม่เต็มใจ แบบเสียไม่ได้อย่างที่พูดกันสมัยนี้ว่าแบบเช้าชามเย็นชาม

ลูกทราบดังนี้แล้ว จึงควรฝึกให้เป็นคนมีความรับผิดชอบ วิธีฝึกก็ไม่ยากนัก เริ่มต้นด้วย

การเตือนตัวเองให้ได้ก่อน เตือนตัวเองว่านี่เป็นหน้าที่ของเรา เป็นงานของเรา เป็นเรื่องของเราที่ตัวเราจะต้องจัดต้องทำ และเมื่อลงมือทำก็พยายามทำให้ดีที่สุด ทำจนสุดกำลังและเรี่ยวแรงที่มีอยู่ แสดงความรู้ความสามารถให้เต็มที่ ผลที่ได้ก็จะเกิดแก่ตัวเราเอง เราจะเป็นผู้ได้รับผลโดยตรง อย่างนี้เป็นต้น เตือนใจตัวเองอย่างนี้อยู่เสมอๆ ความรับผิดชอบก็จะค่อยๆ เกิดขึ้นแก่ลูก นานเข้าลูกก็จะกลายเป็นคนรับผิดชอบที่ดีเยี่ยมโดยอัตโนมัติ

โอกาสทอง

ลูกรัก ...

คนบางคนมีอำนาจวาสนามีบารมีสูง มีโอกาสไปนั่งอยู่ในสถานะที่สูง พอที่จะทำอะไรให้เป็นประโยชน์เป็นความเจริญของบ้านเมืองและสังคมได้มาก แต่ก็มิได้ทำ ทำให้เสียโอกาสทองไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งนี้เพราะเขาคงไม่ได้คิดถึงข้อนี้ คิดแต่เพียงว่าตำแหน่งหน้าที่ที่ตนได้รับนั้นเป็นเกียรติยศชื่อเสียงแก่ตัว และเป็นทางได้มาซึ่งลาภผลส่วนตัว จึงมุ่งแต่จะรักษาเกียรติรักษาประโยชน์ไว้เท่านั้น แท้จริงนั้น หากเขาใช้โอกาสทองในขณะนั้นสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้บ้านเมืองไว้เป็นอนุสรณ์ชีวิตสักอย่างหนึ่ง นั่นแหละคือเกียรติยศและประโยชน์ส่วนตัวของเขาตลอดกาล แม้ออกจากตำแหน่งนั้นไปแล้ว คนเขาก็ยังกล่าวขานถึงด้วยความยกย่อง

สำหรับตัวลูกเอง ถ้ามีโอกาสอยู่ในฐานะบารมีสูงอย่างนั้นบ้างก็อย่าลืมอย่าเผลอ ใช้

โอกาสทองนั้นสร้างสรรค์สิ่งที่จะเป็นอนุสรณ์ชีวิตไว้บ้างเพื่อเป็นผลงานที่จะกล่าวถึงได้ด้วยความภาคภูมิใจ คิดไว้เสมอ ตั้งใจทำให้ได้ ไม่อย่างนั้นฐานะตำแหน่งนั้นจะทำให้ลูกเสียโอกาสทองและอาจทำให้เสียคนโดยไม่รู้ตัวก็เป็นได้

ฟังหูไว้หู

ลูกรัก ...

ในวงสนทนานั้นย่อมจะหนีไม่พ้นการพูดจากันจนเลยเถิด โดยยกเอาเรื่องคนนั้นคนนี้มานินทามาวิจารณ์กัน ลูกจะต้องทำใจให้หนักแน่น ในเรื่องนี้ ทำหูให้หนักเข้าไว้ อย่าเป็นคนหูเบาเชื่อคำพูดใครง่ายๆ โดยเฉพาะถ้าลูกเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นหัวหน้าคนหรือเป็นหัวหน้าครอบครัว เพราะคนบางคนพูดไปโดยไม่รับผิดชอบ พูดไปตามที่ใจอยากจะพูด ไม่คำนึงถึงผลกระทบว่าจะทำให้ใครเดือดร้อนเสียหายอย่างไร นึกอยากจะพูดก็พูด บางคนก็พูดด้วยความสนุกปาก อยากเห็นคนฟังเต้นไปตามคำพูดของตัว เขาเรียกคนประเภทนี้ว่า **"ปั้นน้ำเป็นตัว"** บางคนพูดเพราะต้องการให้แตกแยกกัน ต้องการกดคนอื่นไว้ มีสารพัดเรื่องสารพัดความต้องการ ลูกฟังคนเหล่านี้พูดแล้วต้องชั่งใจให้ดี อย่าเชื่อทันที ฟังหูไว้หูก่อน ต้อง

พิสูจน์ต้องพิจารณาให้รอบด้าน ลูกจะได้ไม่เสียใจ ไม่ผิดหวัง และไม่เดือดร้อนภายหลัง

คนหูเบานั้นทำให้ตัวเองต้องเดือดร้อน เสียคน เสียเครดิต ไม่เป็นที่นับถือของใครๆ มามากแล้ว และความเป็นคนหูเบานั้นทำให้สามีภรรยากันต้องหย่าร้าง แยกทางกันเดิน ทำให้ครอบครัวล่มจม อยู่ไม่เป็นสุข หวาดระแวงกัน หรือต้องระทมทุกข์กันทั้งสองฝ่ายมามากต่อมากแล้ว ระวังตัวไว้ก่อนเป็นดี

การใช้คน

ลูกรัก ...

การมอบหมายให้คนไปทำงานซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่าใช้คนนั้นจะต้องดูให้รอบคอบถี่ถ้วน ดูทั้งงานและดูทั้งคน คือต้องใช้คนให้เหมาะกับงาน ใครมีความถนัดทางไหน มีประสบการณ์ในงานนั้นอย่างไร รวมไปถึงความรู้ ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจได้ของเขาเป็นอย่างไร ต้องดูให้ดี ถ้าใช้คนได้เหมาะกับงานก็จะทำให้งานเดินไปได้คล่อง ไม่ติดขัด หากใช้คนไม่เหมาะกับงาน ใช้คนที่ขาดคุณสมบัติ ใช้เพราะเห็นแก่หน้ากันหรือใช้โดยไม่พิจารณาให้ถี่ถ้วน นอกจากจะทำให้งานไม่เดินแล้วยังอาจทำให้เกิดความเสียหายอีกด้วย

มีตัวอย่างให้เห็นไม่น้อยที่ผู้ใหญ่เลือกใช้คนที่ไม่เหมาะกับงาน ไปมอบหมายงานที่ต้องเสี่ยงต่อความเสียหายสูงไปให้คนที่ขาดประสบการณ์ทำ จึงทำให้กิจการนั้นๆ หยุดชะงัก ก้าวหน้าไม่ได้

บางแห่งใช้คนที่เป็นพวกพ้องหรือเด็กฝากที่ขาดคุณสมบัติข้างต้นไปทำ ถึงทำให้กิจการหรืองานส่วนรวมเสียหายก็มี ดังนั้น เมื่อลูกจะใช้ใครจะมอบหมายให้ใครทำงานก็ควรพิจารณาให้ดี ใครก็ตามแม้จะมิใช่พวกพ้องของเราหรือมีความรู้ไม่มากแต่มีประสบการณ์และมีความรับผิดชอบสามารถทำให้งานที่ลูกต้องการสำเร็จไปได้ด้วยดีก็ควรใช้เขา ดีกว่าใช้พวกพ้องแต่ไม่เป็นงานไปทำไม่ควรเอางานมาเสี่ยงกับคนที่ขาดฝีไม้ลายมือเพราะจะทำให้กิจการของลูกไม่ก้าวหน้าหรือถึงกับทำให้ล้มได้ อย่าเสี่ยงดีกว่า

ระเบียบวินัย

ลูกรัก ...

แจกันดอกไม้ที่ใครเห็นใครชมว่าสวยนั้นขึ้นอยู่กับคนจัดเข้าใจจัดแต่ง ดอกไม้บางชนิดแม้จะดูไม่สวย แต่ถ้าคนจัดมีฝีมือก็สามารถจัดให้สวยได้ ตรงกันข้ามดอกไม้แม้จะสวยอย่างไรแต่คนจัดไม่มีฝีมือก็ทำให้แจกันดอกไม้นั้นดูเป็นธรรมดาๆ ไม่น่าสนใจอะไร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้านก็สามารถทำให้บ้านดูสวยงาม มีเสน่ห์ได้ถ้าเจ้าของบ้านรู้จักจัดแต่ง คนเราก็เช่นกัน จะเป็นคนดูดีมีเสน่ห์น่ามองได้ก็ต้องอาศัยเจ้าตัวจัดแต่งตัวเอง ไม่ว่าดอกไม้ สิ่งของ หรือแม้กระทั่งคนเราที่ดูสวยงามอย่างนั้นได้ก็เพราะถูกจัดแต่งให้เข้าระเบียบ ระเบียบเป็นเครื่องมือจัดแต่งให้เกิดความเรียบร้อย สวยงาม น่าดูน่าชม คนเราจึงควรมีระเบียบและรักระเบียบเพื่อให้ทุกอย่างดูสวยงาม

ลูกเองก็เช่นกัน ถึงจะขาดแคลนอะไรไปบ้างแต่ก็อย่าขาดระเบียบในตัวเอง ทำอะไรให้เป็นระเบียบเข้าไว้ จัดระเบียบตัวเองในเรื่องเวลาในการทำงาน ในการทำกิจประจำวัน โดยที่สุดในการเข้าสังคม ก็ไม่ต้องถึงกับเป็นคนเจ้าระเบียบจนอึดอัดเสียทีเดียว เพียงอย่าให้เข้าข่ายเป็นคนมักง่ายเสียทุกเรื่องเท่านั้นก็ดีถมไปแล้ว แต่ถ้าเป็นคนเคร่งครัดในระเบียบได้เป็นการดีที่สุด หากลูกเป็นคนมักง่ายไร้ระเบียบ ลูกจะเป็นคนที่ดูดีและมีเสน่ห์ในสายตาคนอื่นได้อย่างไร

ความดื้อรั้น

ลูกรัก ...

ในการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะอยู่แบบเพื่อนหรือแบบสามีภรรยากัน ย่อมจะมีสิ่งหนึ่งเข้ามาแทรกกลางอยู่เสมอ สิ่งนั้นก็คือความเข้าใจผิดกัน ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา ยิ่งเป็นสามีภรรยากันด้วยแล้วมักจะเข้าใจผิดกันได้ง่ายและบ่อยกว่าเป็นอย่างอื่น อย่าลืมว่าความเข้าใจผิดก็คือความเข้าใจที่ไม่ถูก ผิดไปจากความเป็นจริง ความเข้าใจผิดนี้มันเป็นเพียงอารมณ์ชั่ววูบ เป็นความเข้าใจของตนฝ่ายเดียว ซึ่งความจริงมิได้เป็นเช่นนั้นเลย ตนเข้าใจเพียงคนเดียวว่ามันถูก เขาจึงเรียกว่าความเข้าใจผิด

คนที่มีความเข้าใจอะไรผิดๆ มักจะมีความดื้อรั้น ไม่ยอมฟังเสียงใคร คิดว่าตัวเองถูกคนเดียว คนอื่นไม่เข้าใจตัวเอง ทำไปทำมาเลยไปกันใหญ่ ต้องถกเถียงกัน ไม่ยอมลดลาวาศอกให้แก่กัน ท้ายที่สุดก็แตกกันมองหน้ากันไม่ติด

ลูกควรจำไว้ว่าความดื้อรั้นเพราะความเข้าใจผิดนั้นไม่เคยให้คุณแก่ใครเลย มีแต่จะทำให้เกิดความแตกแยก เกิดความไม่สบายใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย เป็นสามีภรรยากันเป็นเพื่อนกันจะมาดื้อรั้นถือทิฐิมานะกันทำไม หันหน้าคุยกันปรับความเข้าใจกันเสียจะได้สบายใจด้วยกันมิดีกว่าหรือ

ใจแคบ - ใจกว้าง

ลูกรัก ...

คนบางคนแม้จะยากจนแต่ก็มีพวกพ้องมาก เวลามีงานมีการอะไรก็มีคนมาช่วยเหลือห้อมล้อม งานยากก็เป็นงานง่าย ส่วนบางคนแม้มีทรัพย์ มียศศักดิ์ แต่ก็ขาดพวกพ้อง ถึงมีผู้มาห้อมล้อมก็เป็นประเภทไว้ใจไม่ได้ มารุมล้อมเพราะผลประโยชน์เท่านั้น คนสองประเภทนี้หาดูได้ไม่ยากในสังคมปัจจุบัน อันที่จริงพวกพ้องนั้นมีความจำเป็นมากในเมื่อเราอยู่ในสังคมซึ่งต้องทำงานด้วยกัน ต้องติดต่อกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง สิ่งที่จะทำให้คนเรามีพวกพ้องที่รักกันจริงและมีความจริงใจต่อกันคือความมีน้ำใจต่อกัน มีความเอื้ออาทรห่วงใยกัน เวลามีความจำเป็นก็เข้าช่วยเหลือโดยไม่ต้องขอร้อง มีอะไรก็แบ่งปันกัน คนที่มีน้ำใจอย่างนี้เรียกคนใจกว้าง คนใจกว้างจะมีพวกพ้องมาก ตรงกันข้ามคนแล้งน้ำใจเรียกว่าคนใจแคบ คนใจแคบจะขาดพวกพ้อง ถึง

คราวจำเป็นจะหาคนช่วยเหลือได้ยาก ต้องต่อสู้ตามลำพัง

เมื่อลูกทราบดังนี้แล้วก็ขอให้ลูกเป็นคนใจกว้าง อย่าเป็นคนใจแคบ มีอะไรจะช่วยเหลือคนอื่นได้ก็ช่วยกันไป อย่าตระหนี่เสียดายโดยไม่จำเป็น ใครเดือดร้อนอะไร พอจะช่วยได้ก็ช่วยเขาไป อย่างน้อยก็ช่วยให้กำลังใจเขา เช่นไปเยี่ยมเยียนเขาไปปลอบใจเขาก็ยังดี คนเรายามมีทุกข์ได้เห็นคนมาเยี่ยมเยียนก็พอมีกำลังใจต่อสู้ชีวิตต่อไปได้ เกิดเป็นคนใช่ว่าจะมีสุขสมหวังตลอดไป อาจมีสักวันที่เราต้องมีความทุกข์บ้าง เมื่อวันนั้นมาถึง เราจะรู้สึกว่าน้ำใจจากพรรคพวกเพื่อนพ้องนั้นเป็นยาวิเศษชโลมใจเราให้อบอุ่นและเกิดความหวังขนาดไหน

อย่าเอาอย่างเขา

ลูกรัก ...

ลูกคงจะเคยเห็นคนบางพวกชอบนั่งจับกลุ่มนินทาชาวบ้าน ได้นั่งคุยกันเมื่อไรเป็นได้เอาเรื่องของคนโน้นคนนี้มานินทา พูดถึงเขาในแง่มุมต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่ทำให้เขาเสียหายทั้งนั้น ชอบทำตัวเป็นผู้รู้เป็นผู้สันทัดกรณี ทั้งที่รู้จริงบ้างไม่จริงบ้าง แต่เมื่อพูดแล้วก็สนุกปากหยุดไม่อยู่ ลูกเอ๋ย ธรรมดาคนพูดมากนั้นเป็นไปไม่ได้ที่คำพูดนั้นจะเป็นจริงไปเสียทั้งหมด คนประเภทนี้ลูกไม่ควรเอาอย่าง อย่าเป็นอย่างเขา ถ้ามีใครเอาเรื่องของเราไปนินทาไปพูดถึงในทางไม่ดีบ้าง เราก็คงไม่ชอบเช่นกัน ฉะนั้น ลูกก็ไม่ควรทำเช่นนั้นกับคนอื่น

การพูดถึงคนอื่นนั้นต้องระวังให้มาก แม้เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องที่ดี ก็ต้องระมัดระวังจะเป็นการล่วงเกินเขา เขาคงไม่ชอบที่เราเอาเรื่องของเขามาพูด ถ้าเป็นเรื่องไม่จริงหรือเป็นเรื่อง

ที่เราคิดเราคาดเอาเองก็ยิ่งจะเป็นบาปปากมากขึ้น ไม่เป็นประโยชน์ใดๆ เลย เสียเวลาเปล่าด้วย สู้เอาเวลามาคิดเรื่องของตัวเองดีกว่า หากไม่มีอะไรจะคิด ก็นอนพักผ่อนหรือไปเดินเล่น นั่งนอนอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูทีวีเสียดีกว่า เพราะไม่เกิดโทษทางปากและไม่เป็นทุจริตทางวาจา ใครเขาจะนินทาว่าร้ายใครก็เป็นเรื่องของเขา อย่าไปร่วมวงกะเขาด้วยเป็นดีที่สุด

หนักเอาเบาสู้

ลูกรัก ...

คนที่เขาตั้งเนื้อตั้งตัวได้จนมีหลักฐานมั่นคงนั้นมีน้อยคนที่ได้ทรัพย์มรดกมาตั้งตัว ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นมาจากความลำบาก ได้เพียงลำแข้งและจิตใจที่เด็ดเดี่ยวมาเป็นมรดก แล้วใช้ลำแข้งและจิตใจนั้นมาต่อสู้ชีวิต เป็นคนสู้ชีวิตต่อสู้แบบหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินหรือหนักเอาเบาสู้กัน เขาจึงได้มีฐานะดีมีหลักฐานมั่นคงอย่างที่เห็น ประเภทที่หนักไม่เอา เบาไม่สู้ เอาแต่สนุก ชอบแต่ความสบายประเภทเหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อนั้น ไม่มีโอกาสสร้างตัวได้แน่นอน แม้จะมีมรดกกองใหญ่ไว้ให้กินใช้ ไม่ช้าก็ผลาญหมด

ลูกเอ๋ย ผู้ใหญ่สอนกันมานานแล้วว่า **"ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือยากำลัง"** คำว่าศัตรูในที่นี้นอกจากหมายถึงคนแล้วยังหมายถึงความลำบากและอุปสรรคต่างๆ ด้วย เมื่อคนเราต้องต่อสู้ชีวิตก็ต้องพบกับความลำบาก แต่ขอให้ลูก

คิดว่าความลำบากนั้นเป็นยากำลังที่จะกระตุ้นให้เรามีความมุมานะและความขยันพยายาม เพื่อเอาชนะความลำบากจนไปถึงจุดหมายปลายทางคือความสบายให้ได้ พ่อแม่ไม่มีมรดกที่เป็นทรัพย์สินให้ลูกหรือมีให้ก็ไม่มากนัก แต่ลูกก็ได้ลำแข้งและจิตใจไว้พร้อมแล้ว ใช้ลำแข้งและจิตใจนั้นต่อสู้ไป สู้งาน สู้ชีวิต หนักเอาเบาสู้ อย่าท้อแท้และอย่างอมืองอเท้ารอโชควาสนา สักวันหนึ่งลูกก็จะผงาดเป็นหนึ่งในจำนวนผู้มั่งคั่งได้อย่างภาคภูมิใจ

คู่ต่อสู้ที่แท้จริง

ลูกรัก ...

ในการทำงานทุกอย่างนั้นย่อมจะต้องมีการแข่งขันต่อสู้ มีความยากลำบากต่างๆ กันไป ซึ่งเรียกกันว่ามีอุปสรรคในการทำงาน คนที่ทำงานสำเร็จนั้นคือคนที่ผ่านอุปสรรคนั้นๆ มาแล้ว หนักบ้างเบาบ้าง แต่ก็ใช่ว่าทุกคนจะฟันฝ่าอุปสรรคนั้นมาจนถึงจุดสำเร็จได้ทุกคนไป การที่จะฟันฝ่าอุปสรรคจนพ้นไปได้ก็ด้วยการต่อสู้กับอุปสรรคนั้นๆ เท่านั้น มิใช่จะพ้นได้ด้วยการหลบเลี่ยงหรือกระโดดข้ามไปเหมือนกับการข้ามรั้ว แต่ต้องฝ่าเข้าไปท่ามกลางอุปสรรคนั้น เหมือนต้องแล่นเรือฝ่าคลื่นลมหรือเดินฝ่าแดดฝ่าฝนไป จึงจะผ่านคลื่นลมและผ่านแดดผ่านฝนไปได้ฉะนั้น

ความจริง การต่อสู้กับอุปสรรคจะไม่ยากนัก ถ้าเราได้ต่อสู้กับจิตใจและกำลังใจของตัวเองจนชนะก่อน จิตใจและกำลังใจของเรานี่แหละถือว่าเป็นคู่ต่อสู้ที่แท้จริงของคนเรา การต่อสู้กับ

จิตใจและกำลังใจของตัวเองนี้ยากกว่าต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในภายนอกคือหนาว ร้อน ลมแดด ความหิว ความลำบาก เป็นต้น การต่อสู้กับจิตใจให้ชนะคือต้องปลุกใจให้ตื่นตัว ไม่ให้ท้อแท้ท้อถอย ให้ใจมีกำลัง ไม่ให้หมดกำลังใจไปเสียก่อน เมื่อต่อสู้กับจิตใจตัวเองจนชนะและมีกำลังใจที่เข้มแข็งแล้วก็จะสามารถต่อสู้กับอุปสรรคภายนอกจนกระทั่งฟันฝ่าผ่านพ้นไปได้โดยสวัสดี แต่หากเอาชนะใจตัวเองด้วยการฝ่าฟันอุปสรรคสำคัญคือความเกียจคร้าน ความท้อแท้ ความหมดกำลังใจไม่ได้แล้ว จะไปต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคอะไรได้ ต่อสู้กับใจตัวเองให้ชนะก่อนแล้ว ก็จะชนะทุกอย่างในโลกได้ พระท่านว่าไว้อย่างนี้

ระบายเสียบ้างจะได้สบาย

ลูกรัก ...

ย่อมจะมีสักวันหนึ่งที่คนเราต้องพบกับความทุกข์หรือปัญหาที่ทำให้อึดอัดใจ จะบอกใครก็ไม่ได้ รู้มากคนก็ไม่ได้ หรือความทุกข์ชนิดที่ตัวเองคิดว่าคนอื่นไม่สามารถจะช่วยเหลือได้ ความทุกข์แบบนี้จะทำให้เกิดความเครียด คิดหนักจนปวดหัว กินไม่ได้นอนไม่หลับ ถึงกลายเป็นโรคประสาทไปได้ง่ายๆ หากลูกประสบกับภาวะเช่นนี้กะเขาบ้าง ลูกอย่าได้เก็บไว้คนเดียว ต้องระบายออกมาเสียบ้างจะทำให้สบายใจขึ้น เหมือนคนท้องผูกแหละลูก พอถ่ายออกเสียได้ก็จะรู้สึกโล่งสบายตัวขึ้น ความเครียดและความวิตกกังวลในเรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ในใจก็เช่นกัน ต้องระบายออกมา แต่อย่าไประบายโดยทำลายข้าวของหรือด่าว่าทุบตีคนรอบข้างเข้า จะเพิ่มทุกข์เพิ่มเรื่องมากขึ้น

วิธีระบายความเครียดอึดอัดใจที่ดีที่สุดก็คือเล่าให้คนอื่นฟัง คนที่เราควรเล่าให้ฟังเป็นอันดับแรกคือพ่อแม่ เรามีเรื่องคับอกคับใจอย่างไรก็มาเล่าให้พ่อแม่ฟัง พ่อแม่ทุกคนไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ลูก พ่อแม่ย่อมเห็นใจลูกและเข้าใจลูกเสมอ แม้บางครั้งจะแก้ปัญหาให้ลูกไม่ได้ แต่ก็เป็นที่ระบายทุกข์ของลูกได้ ลูกจะเล่า จะร้องไห้ จะแสดงอารมณ์อะไรต่อหน้าพ่อแม่ก็ได้ทั้งนั้น ถ้าเมื่อทำอย่างนั้นแล้วจะทำให้ลูกสบายใจขึ้น พ่อแม่ก็ยินดีรับฟัง ยินดีรับรู้ และเห็นใจลูกได้เสมอ อย่าเห็นพ่อแม่เป็นคนอื่น ความเครียด ความทุกข์กังวลทั้งมวลของลูก ลูกควรมาระบายไว้ที่พ่อแม่ อย่าเก็บสุมอกไว้คนเดียว พ่อแม่นั้นยอมเป็นกระโถนสำหรับลูกเสมอ

ไฟริษยา

ลูกรัก ...

มีอารมณ์อย่างหนึ่งที่เมื่อเกิดแก่ผู้ใดแล้ว จะทำให้ผู้นั้นร้อนรุ่มใจ เกิดความหงุดหงิดงุ่นง่าน ไม่สบอารมณ์ อารมณ์ที่ว่านั้นคือความริษยา เป็นอาการของจิตที่เกิดจากการที่เห็นคนอื่นได้ดี หรือมีดีกว่าตัวแล้วทนไม่ได้ ยิ่งผู้ที่ดีกว่าตัวนั้น เป็นศัตรูหรือเป็นคู่แข่งกันด้วยแล้ว ความริษยา ยิ่งจะมีพลังสูงขึ้นหลายเท่าตัว คนที่มีความริษยาจะหมดความสุขไปเลยโดยไม่รู้ตัว เห็นอะไรขวางหูขวางตาไปหมด หงุดหงิดงุ่นง่านง่ายพาลดะไปหมดไม่ว่าสามีหรือภรรยา ลูกเต้าก็ไม่เว้น อารมณ์ริษยานี้ร้ายแรงและร้อนแรงมาก ลูกเอ๋ย ถึงกับฆ่ากันได้ก็มี เขาจึงบอกว่ามันเป็นไฟ เรียกว่าไฟริษยา เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเผาลนจิตใจคนให้ร้อนรุ่มหงุดหงิดตลอดเวลา

แต่ไฟกองนี้ใช่ว่าจะเกิดง่ายนักดอก จะเกิดก็ต่อเมื่อเห็นศัตรูหรือคู่แข่งได้ดีเท่านั้น หาก

คนที่ได้ดีนั้นเป็นคนที่ตัวรักชอบพอ อารมณ์ริษยาจะไม่เกิดขึ้น เมื่อลูกรู้อย่างนี้แล้ว ลูกต้องระวังอารมณ์ชนิดนี้ให้ดี อย่าให้เกิดขึ้นได้ เรื่องอย่างนี้ลูกต้องฝึกเป็นคนใจกว้างไว้ คนอื่นไม่ว่าจะเป็นมิตรหรือเป็นศัตรู จะเป็นคนที่เราชอบหรือชังก็ตาม เขามีสิทธิ์ได้รับความสำเร็จในเรื่องต่างๆ เช่นเดียวกับคนทั่วไป ถ้าเรายินดีชื่นชมเขาไม่ได้ ก็ทำใจวางเฉยทำเป็นไม่รู้ไม่สนใจเสีย จะทำให้สบายใจกว่าที่จะไปริษยาเขาหรือไปกระแหนะกระแหนเขา ถ้าเราริษยาเขา คนที่จะเดือดร้อนจริงๆ ก็คือตัวเรา มิใช่เขา แล้วเรื่องอะไรเราจะมาเก็บไฟไว้ในอกให้ร้อนรุ่มหงุดหงิดโดยใช่เรื่องดูออกจะไม่ฉลาดเลย

มองการณ์ไกล

ลูกรัก ...

มีคำพูดสมัยใหม่อยู่คำหนึ่งคือคำว่า "มองการณ์ไกล" หมายถึงจะทำอะไรก็ตามให้มองไปข้างหน้า มองยาวๆ มองถึงอนาคต ซึ่งเป็นคำพูดที่มีความหมายดี เพราะคนที่มองการณ์ไกลนั้นจะได้รับความสำเร็จในกิจการต่างๆ ที่ตัวทำในระยะยาว คนที่มองอะไรแคบๆ มองเฉพาะหน้า มองผลระยะสั้น ก็จะได้รับความสำเร็จในระยะสั้นๆ แล้วก็ล้มเหลว ไม่มั่นคง ดังนั้น เมื่อลูกจะทำกิจการอะไรก็ตาม ลูกต้องมองการณ์ไกลเข้าไว้ ยิ่งเป็นงานใหญ่ยิ่งต้องมองให้ไกลยิ่งขึ้น

คนที่มองการณ์ไม่ไกลจะเจริญก้าวหน้าเป็นหลักเป็นฐานได้ยาก ส่วนคนมองการณ์ไกลเขาจะมองอย่างรอบคอบถี่ถ้วน คิดถึงผลได้ผลเสีย ไม่คิดแต่ผลได้อย่างเดียว คิดถึงทีหนีทีไล่ไว้ล่วงหน้า คิดวิธีเดินหน้าและถอยหลังไว้พร้อมสรรพ

พูดแบบสมัยใหม่ก็คือวางแผนการดำเนินงานไว้อย่างดีถี่ถ้วน รอบคอบ พินิจพิจารณาหลายรอบหลายตลบนั่นเอง คนที่มองการณ์ไกลเขาจะไม่คิดเพียงแค่ปัจจุบันเท่านั้น แต่จะคาดการณ์ไปถึงอนาคตอันยาวไกล เพราะเขามองได้ไกลเขาจึงได้รับความสำเร็จสูง ส่งผลสบายไปชั่วลูกชั่วหลาน ลูกลองฝึกเป็นคนมองการณ์ไกลดูบ้างคือมองไปข้างหน้ายาวๆ มองให้ตลอดถึงลูกถึงหลานยิ่งดี อย่ามองใกล้ๆ เพียงแค่เอาตัวรอดไปวันๆ หรือเพียงความสำเร็จเป็นครั้งคราวเท่านั้น ฝึกมองให้ไกลๆ วางแผนระยะยาวไว้ ทำได้อย่างนี้ลูกก็จะเป็นคนหนึ่งที่เข้าข่ายเป็นผู้มองการณ์ไกลและจะได้รับความสำเร็จถาวรเหมือนกับคนอื่นๆ

การเตรียมพร้อม

ลูกรัก ...

ในชีวิตแต่ละวันของคนเรานั้นมีเรื่องที่จะต้องให้แก้ไขอยู่ร่ำไป เดี๋ยวเรื่องโน้นเดี๋ยวเรื่องนี้ บางครั้งก็นำความลำบากทุกข์ยากมาให้เพราะแก้ไขไม่ได้ แม้ลูกเองก็คงเคยประสบเรื่องอย่างนี้มาบ้างแล้ว อยากบอกวิธีสักอย่างหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ นั่นก็คือการเตรียมพร้อม ซึ่งหมายถึงการตระเตรียมป้องกันแก้ไขให้พร้อมไว้ล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาหรือเรื่องนั้นจะมาถึง เหมือนการเดินทางไกลซึ่งจะต้องเตรียมการล่วงหน้าให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็นแผนการเดินทาง เสบียง เสื้อผ้า พาหนะ รวมถึงเงินที่ต้องใช้จ่าย ถึงเวลาก็หยิบฉวยเดินทางได้ทันที เดินทางไปแล้วก็จะไม่ขาดเหลืออะไร

การเตรียมพร้อมเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เมื่อเกิดปัญหาก็แก้ได้ทันที เช่น เตรียมเครื่องดับเพลิงไว้พร้อม พอเกิดไฟไหม้ก็

หยิบมาใช้ได้ทันที เตรียมหยูกยาที่จำเป็นไว้พร้อม พอเจ็บไข้อะไรก็พอประทังได้ไม่ร้ายแรง เตรียมกาย เตรียมใจ เตรียมคิดไว้ล่วงหน้าว่าต่อไปจะเป็นอย่างไร จะทำอะไร จะทำอย่างไร ดังนี้เป็นต้น การเตรียมพร้อมอย่างนี้ทางพระเรียกว่าไม่ประมาท คนที่มีความรอบคอบเขาจะเตรียมพร้อมเสมอ พอเกิดปัญหาเกิดเหตุการณ์คับขันขึ้นก็จะสามารถผ่านปัญหาผ่านเหตุการณ์นั้นๆ ไปได้โดยไม่ทุกข์ไม่ลำบากมากนัก ท่านจึงสอนกันมาว่าอย่าเป็นคนประมาท เตรียมตัวให้พร้อมเข้าไว้ ป้องกันไว้ก่อนดีกว่ามาแก้ไขภายหลังความประพฤติแบบวัวหายแล้วล้อมคอกนั้น ท่านสั่งสอนกันมาว่าอย่าทำ

ความมีน้ำใจ

ลูกรัก ...

เคยบอกลูกมาบ้างแล้วว่าคนเราเมื่อจะไปอยู่ที่ไหนจะอยู่กับใครก็ตาม ขอให้เป็นคนมีน้ำใจเข้าไว้ ขาดอะไรก็ขาดได้ไม่มีใครตำหนิ แต่อย่าขาดน้ำใจเป็นใช้ได้ อย่าเป็นคนแล้งน้ำใจ อย่าใจแคบ คิดเอาแต่ได้ ไม่คิดถึงอกใคร ช่วยเหลือใครไม่ได้ คนเราหากเป็นคนแล้งน้ำใจแล้วก็ไม่มีใครอยากจะมาอยู่หรือมาคบหาแบบจริงใจด้วย ที่เขาทนอยู่ก็เพราะไม่มีทางไปเท่านั้น เหมือนแผ่นดินที่แล้งน้ำ ผู้คน สัตว์ พืช และต้นไม้ก็ไม่อยากอยู่ไม่อยากเกิดบริเวณนั้น แต่จะหลบไปอยู่อาศัยกันบนแผ่นดินที่มีน้ำสมบูรณ์ ส่วนคนที่มีน้ำใจจะมีผู้คนมาพึ่งพาอาศัยอยู่ อยู่แล้วก็ไม่อยากจาก แม้ว่าบางครั้งจะอยู่อย่างคับแคบก็ตาม

ลูกรู้อย่างนี้แล้ว ควรพยามทำตัวให้เป็นคนมีน้ำใจเข้าไว้ ยิ่งคนใกล้ชิด คนที่เราต้องพึ่งพาอาศัยเขาช่วยทำการทำงาน เช่นเป็นลูกจ้างหรือ

ลูกน้อง ยิ่งต้องมีน้ำใจต่อเขาให้มาก หากเขาลำบากเดือดร้อนอะไรก็ช่วยเหลือกันไปเท่าที่จะช่วยได้ ใครทำดีทำประโยชน์ให้เรา ก็อย่าลืมบุญคุณของเขา ทดแทนคุณเขา ให้รางวัล ให้กำลังใจเขา อย่างน้อยก็พูดชมเชยเขาให้เขาได้ชื่นใจสักนิดก็ยังดี การเอื้อเฟื้อเขาด้วยน้ำใจนี่แหละลูกจะเป็นมนต์วิเศษที่ดึงดูดให้เขาติดใจรักใคร่เรา อ่อนน้อมต่อเรา ความมีน้ำใจเป็นสิ่งวิเศษนักลูกเอ๋ย คนเราแม้รูปร่างจะไม่หล่อไม่สวยก็มีเสน่ห์ได้ด้วยความมีน้ำใจ ตรงกันข้ามแม้จะหล่อหรือสวยอย่างไร หากแล้งน้ำใจเสียแล้วก็ทำให้หมดเสน่ห์ลงไปมากทีเดียว คนโบราณท่านจึงบอกไว้ว่า **“มีน้ำใจเป็นเสน่ห์ แล้งน้ำใจเป็นเสนียด”**

ทำสิ่งที่ไม่เสีย

ลูกรัก ...

ปกติคนเราเมื่อจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งก็มักจะคิดว่าเมื่อทำแล้วจะได้ผลตอบแทนอย่างไร จะเสียหายหรือไม่ เป็นต้น ก็ถูกต้องอยู่ เพราะแสดงถึงความรอบคอบคิดหน้าคิดหลัง หากไม่คิดเสียก่อนอาจผิดพลาดเสียหาย ไม่ได้ประโยชน์อะไรก็ได้ ในแวดวงของศาสนา ท่านแนะนำไว้เช่นนี้เหมือนกันว่า

"พึงอ่อนน้อมต่อผู้ที่อ่อนน้อมด้วย
พึงคบหากับผู้ที่เต็มใจจะคบหาด้วย
พึงช่วยทำกิจแก่คนที่หมั่นทำกิจ
ไม่พึงทำประโยชน์แก่ผู้ไม่ต้องการประโยชน์
อย่าสมาคมกับคนที่ไม่เต็มใจจะสมาคมด้วย"

คำแนะนำนี้ให้ข้อคิดที่ดีมากเลยลูกเอ๋ย ชัดเจนดีจนแทบจะไม่ต้องอธิบายเลย เป็นคำแนะนำที่ป้องกันมิให้คนเราเสียเวลาไปทำสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ ทำตามคำแนะนำนี้ได้เราจะไม่

เสียเวลาเสียเรี่ยวแรง และจะไม่เสียใจภายหลังด้วย เช่น เราไปอ่อนน้อมถ่อมตนต่อคนที่เขาแข็งกระด้าง ไปยกมือไหว้คนที่เขาไม่ยอมรับไหว้ก็เสียมือเปล่า หรือเราไปช่วยเหลือช่วยทำกิจต่างๆ แก่เขา แต่เขาไม่เห็นความมีน้ำใจของเรา ก็ป่วยการเปล่า อยู่เฉยๆ ดีกว่า ลูกเอ๋ย คนเราไม่เหมือนกัน ลูกอย่าไปคิดว่าเขาเหมือนเราหรือเราเหมือนเขา เราคิดอย่างหนึ่ง เขาคิดอย่างหนึ่ง ดูให้ดีคิดให้ดีก่อนที่จะตั้งความหวังหรือคิดจะทำอะไรให้แก่ใคร จะได้ไม่เสียใจและเสียดายในภายหลัง ทำอะไรโดยไม่คิดหน้าคิดหลังให้รอบคอบก็อาจจะเสียได้

ภูมิต้านทานทุกข์

ลูกรัก ...

ร่างกายที่แข็งแรงย่อมไม่ถูกโรคภัยเบียดเบียนได้ง่าย เรียกว่ามีภูมิต้านทานหรือมีภูมิคุ้มกันดี ภูมิต้านทานแบบนี้เป็นภูมิต้านทุกข์ทางกาย ทำให้กายเป็นสุข ทำนองเดียวกัน หากไม่ต้องการให้ใจมีทุกข์ก็ต้องสร้างภูมิต้านทานทุกข์ทางใจไว้ให้ดี ความจริงทุกข์ทางใจนั้นมีสาเหตุมาจากการนึกคิดปรุงแต่งของใจเองเป็นสำคัญ คือใจไปเก็บเอาเรื่องราวต่างๆ จากที่ได้เห็นบ้างได้ยินบ้างมานึกคิดแล้วปรุงแต่งให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ตามความรู้สึกของตัวเอง สิ่งที่นึกคิดนั้นถ้าตัวเองรู้สึกชอบก็จะเกิดความสุขใจ ถ้าตัวเองรู้สึกไม่ชอบก็จะเกิดความทุกข์ใจ เรื่องอย่างเดียวกันแท้ๆ อาจทำให้คนหนึ่งเกิดความสุขใจ แต่ทำให้อีกคนหนึ่งเกิดความทุกข์ใจก็ได้ มันอยู่ที่การนึกคิดปรุงแต่งของแต่ละคน

ดังนั้น เมื่อลูกไม่ต้องการให้ทุกข์มารุมเร้า ลูกก็ควรพยายามสร้างภูมิต้านทานไว้ คือต้องตั้งสติให้ดีเมื่อประสบเรื่องอะไรก็แล้วแต่ ทิ้งได้ก็ทิ้ง วางได้ก็วาง อย่าเก็บเอามาคิดปรุงแต่งคืออย่าเอามาเป็นอารมณ์ ถ้าจะคิดปรุงแต่งก็ต้องคิดอย่างมีสติ รอบคอบ คิดให้ถ้วนถี่ก่อน อย่าด่วนตัดสินใจง่ายๆ ว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้แล้วมานั่งไม่สบายใจไปตามความคิด ใจหนักแน่นเข้าไว้เป็นดี ใจที่หนักแน่น มีสติ และมีปัญญาพิจารณานั่นแหละเป็นภูมิต้านทานทุกข์ได้อย่างดี แต่ก็ไม่ง่ายนักที่จะทำได้ ต้องฝึกฝนกันบ่อยๆ และนานๆ จึงจะเห็นผล เหมือนร่างกายนั่นแหละ กว่าจะแข็งแรงจนมีภูมิต้านทานโรคได้ก็ต้องลงทุนลงแรงกันมากโขอยู่

ทำดีได้แต่อย่าให้เด่น

ลูกรัก ...

เมื่อทำงานอยู่กับใคร ไม่ว่าจะเป็นงานราชการหรืองานเอกชน ขอให้ลูกพยายามศึกษานิสัยใจคอของผู้ใหญ่หรือเจ้านายให้ดี ทั้งนี้เพราะผู้ใหญ่แต่ละคนไม่เหมือนกัน ประเภทน้ำนิ่งไหลลึกก็มี ประเภทปากหวานก้นเปรี้ยวก็มี ประเภทปากปราศรัยใจเชือดคอก็มี ประเภทพูดจากะเราดี ชมเราตลอดเพื่อหลอกใช้เราทำงานให้แต่ว่าไม่เคยให้อะไรเราเป็นชิ้นเป็นอันก็มี ถ้าเราหลงลมปากคนอย่างนี้เราจะเหนื่อยตลอดไป แต่ของดีๆ เขาจะให้แก่พวกพ้องหรือคนใกล้ชิดของเขาหมด แล้วมาพูดให้กำลังใจเราให้ทำดีต่อไป อย่าท้อแท้อะไรทำนองนี้ ประเภทปากหวานก้นเปรี้ยวอย่างนี้แหละร้ายนักละลูกเอ๋ย ส่วนประเภทน้ำนิ่งไหลลึกนั้นต้องดูไปนานๆ จึงจะรู้ว่าดีจริงหรือไม่ ดูที่การกระทำ เขาอาจจะไม่ชมเรา แต่พอถึงเวลาอาจให้บำเหน็จรางวัลเราก็ได้

ประเภทปากร้ายใจดีนั้นขอให้เราอดทนเขาให้ได้ เท่านั้นแหละเป็นได้ดีทุกรายไป

หากลูกได้ทำงานกับผู้ใหญ่ที่ปากหวานก้นเปรี้ยว ไม่มีความยุติธรรม มีความลำเอียงและหูเบา ก็ต้องระวังตัวระวังใจ ทำงานเพื่องานทำไม่ให้ผิดพลาดบกพร่องเท่านั้นก็พอแล้ว อย่าไปหวังอะไรมาก ที่เตือนลูกอย่างนี้มิใช่จะสอนลูกให้เป็นคนเห็นแก่ตัว แต่เตือนเพื่อให้ลูกป้องกันตัวไว้ ไม่ต้องเหนื่อยและทุ่มเทกับงานเกินไป แต่ผลที่ได้รับกลับเป็นความช้ำใจและขมขื่นเพราะผู้ใหญ่ไม่ยุติธรรม ภาษิตที่กล่าวไว้ว่า “**ทำดีได้แต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครอยากเห็นเราเด่นเกิน**” นั้นยังเป็นอมตะอยู่เสมอ การทำความดีนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่ทำดีต้องให้ถูกบุคคลด้วยจึงจะได้ผลดีจริง

รู้หน้าไม่รู้ใจ

ลูกรัก ...

มีภาษิตกล่าวไว้ว่า **"คนเรารู้หน้าไม่รู้ใจ"** เป็นคำที่ใช้ได้ตลอดกาล โดยเฉพาะสมัยนี้ค่อนข้างจะเห็นชัด สร้างภาพลวงตาเก่ง ดูข้างนอกก็สดใส มีเมตตา แต่ข้างในคิดไปอีกอย่างหนึ่ง เหมือนภาพที่เขียนกับตัวจริงย่อมผิดกัน ภาพเขียนมักจะสวยงามน่าชมกว่าตัวจริงเพราะมีการแต่งแต้มสีให้สดใสลงไป คนที่สร้างภาพตัวเองให้ดูเด่นก็จำเป็นต้องแต่งแต้มสีสันให้ใบหน้า กิริยาท่าทางและการแสดงออกอื่นๆ ให้ดูดี น่านิยมชมชอบแก่ผู้พบเห็นเข้าไว้ เพื่อปกปิดภายในซึ่งไม่งดงามอย่างนั้น จึงเกิดคำพูดที่ว่ารู้หน้าไม่รู้ใจขึ้น คือเรารู้ได้แต่หน้าตาภายนอกของเขา แต่ใจของเขานั้นยากที่จะหยั่งรู้ได้เพราะอาจผิดเพี้ยนไปได้เหมือนภาพวาดกับตัวจริง

ดังนั้น เมื่อลูกจะคบกับใคร จะไว้วางใจใคร หรือทำกิจการร่วมก็ใคร จึงควรดูให้ดี ดูให้

นานๆ อย่าดูเพียงหน้าภายนอกซึ่งอาจเป็นภาพลวงตาก็ได้ ต้องดูไปถึงการกระทำและความคิดความอ่านของเขา ดูทั้งต่อหน้าและลับหลัง หากลูกไม่ดูให้ดี หลงไปคบหาหรือไว้วางใจให้ความเคารพนับถือเข้า อาจต้องชอกช้ำใจภายหลังได้ คนอื่นมาทำให้เราผิดหวัง เราก็แค่เดือดร้อนเท่านั้น แต่คนที่เรารักไว้วางใจหรือคนที่เราเคารพนับถือมาทำให้เราผิดหวังนั้นมันทำให้เราเจ็บปวดและชอกช้ำใจยิ่งนัก เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนว่า “**อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง**” จะไว้ใจใครก็อย่าถึงกับวางใจเลย จะรักจะนับถือใครก็เผื่อใจไว้ผิดหวังบ้าง จะได้ไม่เสียใจมากนักเมื่อผิดหวัง คืออย่าทุ่มเทใจไปรักนับถือหรือยอมรับใช้ใครแบบยอมตายถวายชีวิตให้เผื่อขาดเผื่อเหลือไว้บ้างเป็นดี

ใจเขาใจเรา

ลูกรัก ...

การอยู่ร่วมกับคนอื่น ไม่ว่าจะอยู่กันแบบสามีภรรยา แบบครอบครัวพ่อแม่ลูก แบบญาติมิตร แบบเพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมโลก การคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสิ่งสำคัญมาก จะอยู่กันได้นานหรือไม่นาน จะอยู่กันอย่างสงบสุขหรืออย่างอยู่ร้อนนอนทุกข์ ก็อยู่ที่จุดนี้เป็นสำคัญ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และเอาใจเราไปใส่ใจเขา เป็นเรื่องที่ควรทำ หมายความว่าเราจะทำอะไรก็ตาม ก็ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดแก่คนอื่นด้วย บางครั้งเราคิดว่าเราทำแล้วเราจะได้ผลประโยชน์ แต่คนอื่นเขาอาจเดือดร้อนเพราะการกระทำของเราก็ได้ จึงควรหลีกเลี่ยงข้อนี้ให้มาก ไม่ควรสร้างความสำเร็จบนความเดือดร้อนของคนอื่น เราไม่ชอบให้ใครมาทำให้เราเดือดร้อน คนอื่นก็ไม่ชอบให้เราไปทำให้เขาเดือดร้อนเหมือนกัน นึกถึงอกเขาอกเรา

เป็นใช้ได้ คนที่คิดเอาแต่ได้ เขาเรียกว่าคนเห็นแก่ตัว

ลูกเอ๋ย เกิดเป็นคนนะลูก เมื่อเราอิ่มก็ควรนึกถึงคนที่เขาอดบ้าง เมื่อเราสุขก็ควรคิดถึงคนที่เขาทุกข์บ้าง เมื่อเรามีก็คิดถึงคนที่เขาจนบ้าง ลูกคิดได้อย่างนี้ ลูกจะเป็นนักเสียสละ เห็นใจคนอื่น ช่วยเหลือคนอื่นได้ และจะเป็นที่รักนับถือของคนทั่วไป หากลูกเป็นคนเห็นแก่ตัว ลูกจะอยู่โดดเดี่ยว เวลาลูกเดือดร้อน จะไม่มีใครแยแสลูกเลย จำไว้เถิดลูก

คิดก่อนพูด

ลูกรัก ...

ปากคนนั้นนำสุขมาให้ก็ได้ นำทุกข์มาให้ก็ได้ มีคำเตือนมากมายเกี่ยวกับปาก เช่นว่า **“พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง”** เมื่อลูกคบหากับใคร ทำงานที่ไหนก็ตาม สิ่งที่ต้องระวังให้มากคือปาก ท่านกล่าวว่า **“จงเก็บปากไว้ที่ใจ อย่าเก็บใจไว้ที่ปาก”** คืออยากพูดอะไรก็เก็บไว้ในใจ อย่าพูดทุกอย่างตามที่ใจคิด พูดมากโอกาสพลาดก็มีมาก พูดน้อยก็พลาดน้อย เมื่อจำเป็นต้องพูดก็ควรพูดอย่างมีสติ พูดพอประมาณ พูดอย่างสร้างสรรค์ ถูกธรรม และประกอบด้วยประโยชน์ ท่านบอกไว้ว่า **“คำพูดที่ดังเกินไป คำพูดที่แรงเกินไป คำพูดที่เกินความจริง ล้วนฆ่าคนพูดผู้โง่เขลาได้ทั้งสิ้น”**

คนสมัยนี้พูดเก่งและพูดได้มาก แต่ลูกพิจารณาดูให้ดี คนที่พูดเก่งอย่างนั้นมีสักกี่คนที่พูดแบบสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความสมานสามัคคี

ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความสบายใจ แต่เราจะไปห้ามเขาไม่ให้พูดก็ไม่ได้ เขาจะพูดดีไม่ดีอย่างไร พูดก้าวร้าวเสียดสีใครเป็นสิทธิส่วนตัวของเขา เขาพูดเขาก็ต้องรับผิดชอบเอง สำคัญลูกอย่าไปพูดอย่างเขาก็แล้วกัน คิดให้ดีก่อนพูดเสมอ ยิ่งพูดถึงบุคคลอื่นด้วยแล้วยิ่งต้องระวัง เพราะเราไม่รู้จักเขาดีพอ ไม่รู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของเขาดีเท่ากับตัวเขาหรอก เราจะไปคาดเอาเองว่าเขาเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้แล้วไปพูดทำให้เขาเสียหายดูจะไม่ยุติธรรมนัก ดีที่สุดคือไม่พูดถึงคนอื่นโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงดีพอ แม้จะรู้จริงก็ไม่ควรพูด ถ้าจำเป็นต้องพูดก็ควรพูดอย่างมีสติพูดด้วยความระมัดระวัง เพราะการพูดถึงคนอื่นนั้นเสี่ยงต่อความเป็นศัตรูกันและจะเป็นบาปกรรมด้วย ระวังไว้เป็นดีที่สุด

คนใจบอด

ลูกรัก ...

ลูกคงเคยได้ยินคำพูดที่ว่า "มองกันแต่ในแง่ดี" มาบ้าง คำพูดนี้บอกให้เราหัดมองแง่ดีของคนที่เรารู้จัก คนที่เราคบหา หรือคนที่อยู่ด้วยกับเรา เพราะคนเราทุกคนล้วนมีข้อบกพร่องในตัวด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครที่จะบริสุทธิ์ผุดผ่องไปเสียทั้งหมดจนหาที่ติมิได้ เมื่อรักจะคบกันรักจะอยู่ด้วยกันก็ควรมองหาแต่จุดดีของกัน ส่วนจุดด้อย หากมีไม่มากจนรับไม่ได้ก็มองข้ามไปเสีย ยกจุดดีที่มีมากกว่ามาเป็นจุดเด่น ก็จะทำให้ลบจุดด้อยของเขาหรือทำให้เจือจางลงไปได้

อันที่จริง คนเราทุกคนล้วนมีจุดดีด้วยกันทั้งนั้นถ้ามองด้วยใจเป็นธรรม คนที่มีใจเป็นธรรมย่อมจะมองเห็นความดีของคนอื่นได้ง่าย ส่วนคนที่มีใจไม่เป็นธรรมหรือขาดความยุติธรรม แม้คนอื่นจะมีความดีโดดเด่นอย่างไร ก็มักมองข้ามหรือทำมองไม่เห็นเสีย คนตาดีที่มองไม่เห็นความ

ดีของใคร เขาเรียกว่าคนใจบอด คนใจบอดจะมองไม่เห็นความดีของใคร ยึดถือแต่อคติเป็นที่ตั้ง เราจะหาความยุติธรรมจากคนใจบอดได้ยาก แม้ตัวเขาเองบางทีก็ไม่รู้ตัวเสียด้วยซ้ำไปว่าตัวเองเป็นคนใจบอด คนตาบอดยังน่าคบหากว่าคนใจบอด ทำดีกับคนใจบอดก็ต้องทำใจไว้ล่วงหน้าว่าเขาจะไม่มองเห็นความดีของเรา ที่บอกลูกเช่นนี้ก็เพื่อให้ลูกรู้ว่าคนเรานั้นรู้หน้าไม่รู้ใจ ต้องศึกษาคนให้ถึงใจเขา เราจะได้ระมัดระวังตัวและทำใจได้ถูก ในขณะเดียวกันลูกก็อย่าทำตัวเป็นคนใจบอดเสียเองเท่านั้นแหละ

หกล้มต้องหกลุก

ลูกรัก ...

ในการดำเนินชีวิตนั้นใช่ว่าจะราบรื่นไปเสียทุกอย่าง ชีวิตมีขึ้นมีลง มีสุขมีทุกข์ควบคู่กันไปตลอดเวลา โดยเฉพาะในการทำงาน ยิ่งเป็นงานใหญ่ยิ่งมีอุปสรรคมาก หากลูกทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ลูกคิดรอบคอบแล้วว่าเป็นงานที่ดี เป็นงานที่จะทำให้ก้าวหน้าได้ แต่เมื่อทำไปๆ งานนั้นเกิดสะดุดขึ้น ไม่เป็นไปอย่างที่คิดไว้ เรียกว่ามีอุปสรรคขัดข้อง ลูกก็ต้องฟันฝ่าอุปสรรคนั้นไปให้ได้ด้วยสติปัญญา ด้วยความรอบคอบ อย่าบุ่มบ่ามหรือหุนหันพลันแล่น ค่อยคิดค่อยแก้ไป อย่าท้อแท้หมดกำลังใจเสียก่อน

สิ่งที่สำคัญที่สุดยามที่เราพบปัญหาอุปสรรคในชีวิตก็คือกำลังใจ อย่าให้กำลังใจตก การงานการเงินจะตกหรือสะดุดอย่างไรก็ช่าง อย่าให้กำลังใจของเราตกตามไปด้วย ต้องประคับประคองกำลังใจเข้าไว้ โบราณสอนว่า **"หกล้ม**

ต้องหกลุก" หมายความว่า เมื่อหกล้มหรือพลาดไปก็ต้องลุกขึ้นมาสู้ใหม่ คนที่ลุกขึ้นมาสู้ต่อไปเท่านั้นจึงจะถึงจุดหมายปลายทางได้ เหมือนเราหกล้มบนถนน ทำไมเราจะต้องนอนกลิ้งเกลือกแช่อยู่บนถนนนั้น ทำไมเราไม่รีบลุกขึ้นมาแล้วเดินต่อไป เช่นเดียวกัน เมื่อเรามีอุปสรรคหรือพบกับความผิดหวัง ทำไมเราจึงไม่ประคับประคองใจให้เข้มแข็งดึงตัวเองออกมาจากความผิดหวังนั้นแล้วลุกขึ้นยืน หายใจให้เต็มปอด ก้าวเดินต่อไปด้วยความมั่นใจ ด้วยสติปัญญา และด้วยความรอบคอบกว่าเก่า ใช้ข้อผิดพลาดบกพร่องที่ผ่านมาเป็นครูคอยเตือนใจ มาเป็นบทเรียนเพื่อมิให้เกิดผิดพลาดแบบนั้นอีก พร้อมก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นใจและด้วยกำลังใจที่เข้มแข็งเล่า

รักยาวให้บั่น รักสั้นให้ต่อ

ลูกรัก ...

คนเก่าเล่าขานกันมาว่า **"รักยาวให้บั่น รักสั้นให้ต่อ"** เห็นว่ามีความหมายดีก็เลยนำมาบอกลูก คือถ้าเราอยากมีอนาคตที่ดี มีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุขตลอดไป ก็ต้องบั่นคือตัดขาดสิ่งที่จะมาทำลายอนาคตทำลายชีวิตของตนเสีย อย่าเข้าใกล้สิ่งเหล่านั้น เช่น อบายมุข ยาเสพติด ความเกียจคร้าน ความสุรุ่ยสุร่าย ความหุนหันพลันแล่น เหล่านี้เป็นสิ่งที่คอยบั่นทอนอนาคตทั้งสิ้น ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ถ้าบั่นออกจากชีวิตเราได้ อนาคตก็รุ่งเรืองสดใสได้ไม่ยาก แต่ถ้าเราคิดสั้นๆ คิดเอาเฉพาะหน้า หวังสนุกสุขสบายเฉพาะหน้า มีชีวิตไปวันๆ อนาคตจะเป็นอย่างไรก็ช่าง ก็ให้เสพอบายมุขต่อไป เกียจคร้านต่อไป สุรุ่ยสุร่ายต่อไป อนาคตก็จะค่อยๆ วูบลงและดับไปในที่สุด

ตัวอย่างแบบนี้ลูกก็คงจะเห็นมาบ้าง บางคนเบื้องต้นชีวิตก็ลำบากยากจน แต่ด้วยความมุมานะ รู้จักทำงาน รู้จักเก็บออม รู้จักกินใช้ ไม่แตะต้องอบายมุขและสิ่งเสพติดต่างๆ ไม่นานก็ตั้งตัวได้ อนาคตสดใส ชีวิตสุขสบาย แต่บางคนเบื้องต้นชีวิตสุขสบาย พ่อแม่หาเงินทองไว้ให้เป็นก่ายเป็นกอง แต่คิดสั้นๆ เอาแต่ตามใจตัวเอง ไม่รู้จักคุณค่าของทรัพย์สมบัติที่พ่อแม่ยกให้ กินใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่ช้านานก็หมดตัว ชีวิตต้องลำบากลำบน หมดอนาคตไป น่าเสียใจแทนพ่อแม่ของเขา สู้อุตส่าห์หามาเกือบตลอดชีวิต แต่ลูกกลับมาผลาญเสียไม่กี่ปี อบายมุขไม่เข้าใครออกใครหรอกลูกเอ๋ย มันทำลายอนาคตของทุกคนนั่นแหละถ้าไปหลงติดมันเข้า ทำตามคำโบราณที่ว่า **"รักยาวให้บั่น รักสั้นให้ต่อ"** เป็นดีที่สุด

เลี้ยงลูกให้โต

ลูกรัก ...

ลูกออกจากอกพ่ออกแม่ไปแล้ว ลูกก็ต้องมีครอบครัวและมีลูกมีเต้าที่จะต้องรับผิดชอบ ลูกเป็นดวงตาดวงใจของพ่อแม่ เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของพ่อแม่ ข้อนี้ลูกคงจะเข้าใจลึกซึ้งดีแล้ว จึงควรเลี้ยงลูกให้ดี ให้เขามีอนาคต เพื่อลูกเองจะได้สบายตาสบายใจในอนาคต ไม่ต้องมานั่งเสียใจเพราะเขาทำไม่ถูกใจหรือทำไม่ถูกต้อง การเลี้ยงลูกที่ถูกต้องมีอยู่ ๒ แบบ คือ **เลี้ยงลูกให้โต** กับ **เลี้ยงลูกให้ดี** การเลี้ยงลูกให้โตคือเลี้ยงให้เขาเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ แต่การเลี้ยงลูกให้ร่างกายเขาเจริญเติบโตแข็งแรงและสมบูรณ์พูนสุขนั้นไม่พอ ต้องเลี้ยงจิตใจเขาให้เข้มแข็งด้วย หากว่าจิตใจเขาไม่เข้มแข็ง เขาจะกลายเป็นลูกแหง่ที่ไม่รู้จักโต พึ่งตัวเองไม่ได้ ทำอะไรไม่เป็นตลอดไป

การฝึกให้เขาเป็นตัวของตัวเอง ฝึกให้เขาเลือกและตัดสินใจด้วยตัวเขาเอง ให้เขาทำอะไรเป็น คือฝึกให้เขาช่วยตัวเองได้ในทุกๆ เรื่อง โดยมีเราคอยดูอยู่ห่างๆ คอยเป็นพี่เลี้ยงแนะนำเขา มิใช่คอยควบคุมเขา นี่แหละคือการเลี้ยงลูกให้โตอย่างถูกต้อง เขาจะทำอะไรผิดพลาดบกพร่อง เจ็บเนื้อเจ็บตัว หรือทำอะไรไม่ถูกใจเราบ้าง ก็ต้องยอมทนเอาหน่อย นานเข้าเขาก็จะเป็นตัวของตัวเองได้ ช่วยตัวเองได้ ไปไหนมาไหนได้โดยลำพัง เราก็จะสบายใจหายห่วง หากเลี้ยงเขาแบบลูกแหง่หรือแบบลูกบังเกิดเกล้า ทำอะไรให้เขาทุกอย่าง คิดแทนเขาทุกอย่าง นำทางเขาทุกเรื่อง ไม่ปล่อยให้เขาเป็นตัวของเขาเองบ้าง เอาแต่กลัวว่าเขาจะลำบาก กลัวเขาจะผิดพลาด อย่างนี้เมื่อไรเขาจะโตสักที เมื่อเขายังเป็นลูกแหง่อยู่ ในอนาคตเราจะพึ่งเขาได้อย่างไร ขนาดเขาเองยังแทบจะเอาตัวไม่รอดเลย ไฉนจะสามารถมาเลี้ยงดูเราได้เล่า

เลี้ยงลูกให้ดี

ลูกรัก ...

การเลี้ยงลูกที่ถูกต้องอีกแบบหนึ่งคือเลี้ยงลูกให้ดีนั้น หมายความว่าต้องให้เขาเป็นคนดีทั้งจิตใจและการกระทำ ความจริงพ่อแม่ทุกคนก็อยากให้ลูกเป็นคนดีทั้งนั้น แต่ลูกจะเป็นคนดีตามที่ต้องการได้ทุกคนก็หาไม่ ข้อนี้ขึ้นอยู่กับเราผู้เป็นพ่อแม่ด้วย คือเราต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกเป็นอันดับแรก เราอยากให้ลูกของเราดีอย่างไร ดีทางไหน เราก็ต้องทำให้เขาเห็นหรือพาเขาไปดูแบบอย่างที่ดีตามที่เราต้องการ เช่น อยากให้ลูกมีน้ำใจ มีเมตตากรุณา เราต้องทำตัวให้เป็นคนมีน้ำใจมีเมตตากรุณาให้เขาเห็นเป็นประจำ เราอยากให้ลูกขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญู เราก็ต้องทำอย่างนั้นเป็นแบบอย่าง การเอาแต่สอนเอาแต่บอกให้ลูกขยัน ซื่อสัตย์ กตัญญู จะเกิดประโยชน์น้อย สู้ทำให้เขาเห็นเป็นแบบอย่างไม่ได้หรอก เลี้ยงลูกให้ดี

อีกทางหนึ่งคือสนับสนุนส่งเสริมให้เขามีน้ำใจช่วยเหลือคนอื่น ช่วยคนที่ลำบากยากจน อย่างนี้ก็เป็นการฝึกให้เขาเป็นคนดีได้เหมือนกัน

คนเรานั้นอยากดีด้วยกันทุกคน แต่ที่ดีไม่ได้ก็เพราะคนใกล้ตัวบ้าง สิ่งแวดล้อมบ้าง เหตุการณ์บังคับบ้าง ไม่มีโอกาสทำความดีบ้าง หากเราจะให้ลูกของเราดีตามที่เราต้องการเราก็ต้องเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีของเขาก่อน เราต้องมีศิลปะในการเลี้ยง ค่อยๆ ปั้นค่อยๆ แต่ง ค่อยๆ แนะนำชักนำเขาไปในทางที่ดี เขาก็จะเป็นได้อย่างที่เราต้องการ การเลี้ยงลูกให้ดีนี้ค่อนข้างยาก ต้องทำติดต่อเรื่อยไป อย่าด่วนเหนื่อยหน่ายเสียก่อน ปั้นลูกให้เป็นคนดีนั้นยากกว่าปั้นโอ่งปั้นไหหลายร้อยหลายพันเท่านัก

ขอให้ลูกยึดถือคติที่ว่า **“ถ้าอยากให้ลูกดีก็ต้องทำดีให้ลูกดู”** รับรองไม่ผิดหวังในตัวลูกแน่

หัดให้มากกว่าหัดขอ

ลูกรัก ...

คำที่พระท่านว่า **"ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก ผู้ขอย่อมเป็นที่รังเกียจ"** เป็นความจริงแท้ทีเดียว ดูตัวเราก็ได้ หากมีคนมาขออะไรเรา ครั้งแรกก็ไม่ค่อยรู้สึก แต่พอมาขอบ่อยเข้า แม้จะเป็นเรื่องจำเป็น เราก็จะเริ่มรู้สึกไม่ค่อยชอบใจ แต่ตรงกันข้าม หากมีใครเอาอะไรมาให้เราบ่อยๆ เรากลับชอบ แม้ของนั้นจะเล็กน้อย ไม่มีราคาค่างวดอะไรมากนัก เราก็พอใจ ตามนัยนี้ หากลูกทำตัวเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้ขอได้ลูกก็จะเป็นที่รักนับถือของผู้คนในที่นั้นๆ เขาจะไม่รังเกียจลูกเลย ลูกจะมีพวกพ้องมาก เขาจะยอมรับลูก และบางทีเขาจะยกให้ลูกเป็นใหญ่เป็นผู้นำพวกเขา ทั้งจะไม่ถูกข่มเหงรังแก จะมีคนคอยช่วยเหลือเมื่อมีกิจ จะไม่ถูกโดดเดี่ยวให้อยู่ตามลำพัง

ที่ถูกการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะต้องคิดว่า **"เราจะให้อะไรเขาได้บ้าง"** มากกว่าที่จะ

คิดว่า **"เราจะได้อะไรจากเขาบ้าง"** เริ่มคิดเริ่มทำบ่อยๆ นานเข้าก็จะเกิดความเคยชิน จะช่วยอะไรคนอื่น จะให้อะไรคนอื่นก็ทำได้อย่างสะดวกใจไม่ติดขัด จะคิดถึงคนอื่นมากกว่าตัวเอง คนที่คิดและทำได้อย่างนี้แหละลูกที่จะได้รับผลอย่างที่กล่าวไว้ในตอนต้น

ตรงกันข้าม หากทำตัวเป็นคนขี้ขอ ชอบรับมากกว่าชอบให้ จะกลายเป็นคนใจแคบ เป็นคนเห็นแก่ตัว คนที่เห็นแก่ตัวชอบแต่ขออย่างนี้จะเป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป หาพวกพ้องได้ยาก แม้จะมีคนมาคบหาด้วยก็มาเพียงเพื่อได้ผลประโยชน์ของเขาเท่านั้น แต่จะหาความจริงใจด้วยไม่ค่อยได้

อย่าเพิ่งสิ้นหวัง

ลูกรัก ...

ทุกคนมีความหวังและต่างก็อยู่ด้วยความหวังทั้งนั้น แม้จะทุกข์เข็ญอย่างไรก็ยังหวังว่าสักวันหนึ่งคงสมหวัง ได้ลืมตาอ้าปากกับเขาบ้าง หากยังมีหวังอยู่ แม้จะรอคอยนานเท่าไรก็รอได้ แต่กว่าจะสมหวังก็อาจเลือดตาแทบกระเด็น หากลูกหวังอะไรไว้แต่ไม่ได้สมหวังดังที่คิดก็อย่าท้อแท้สิ้นหวังเสียก่อน คนที่เขาสมหวังนั้นเพราะเขาไม่สิ้นหวัง ไม่ท้อแท้ถอยหลังเสียก่อน เดินหน้าไปหาความหวังเรื่อยไป เขาจึงได้สมหวัง

ลูกคงเคยได้ยินมาบ้าง คำพระที่ว่า "**คนเราจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร**" นั่นแหละจริงแท้ละลูกเอ๋ย ความผิดพลาด ความล้มเหลวที่ประสบอยู่ มิใช่ว่าจะทำให้หมดหวังเสียทีเดียว ตราบใดที่เรายังไม่สิ้นหวัง ก็คงมีสักวันหนึ่งที่จะสมหวัง ถ้าสิ้นหวังเสียแล้วก็จะหมดหวังโดยสิ้นเชิง พลาดแล้วก็แก้ตัวใหม่ ล้มแล้วก็ลุกมา

ต่อสู้ใหม่ อย่างที่เคยบอกลูกมาแล้วว่าหกล้มแล้วต้องหกลุก พลาดบ่อยๆ ล้มบ่อยๆ แม้จะทำให้เจ็บตัวและท้อแท้ แต่ก็ทำให้เราแกร่งขึ้น เมื่อแกร่งขึ้นแล้ว ต่อไปก็จะพลาดยากล้มยาก ตั้งตัวได้มั่นคง ตั้งใจไว้ตั้งสติไว้ ท่องคาถาว่า “สู้ สู้ สู้” เข้าไว้ ใจก็จะเข้มแข็งขึ้น เมื่อใจเข้มแข็งแล้วร่างกายก็พร้อมที่จะสู้ เดินหน้าสู่ความหวังได้เรื่อยไป สักวันหนึ่งก็จะถึงจุดหมายปลายทางเองเมื่อเราก้าวไม่หยุด หากเรายังหวังและก้าวเดินเรื่อยไป ไฉนจะไม่สมหวังเข้าสักวันเล่า ต่อสู้ต่อไปเถอะลูกเอ๋ย

จงใช้เงิน อย่าให้เงินใช้

ลูกรัก ...

สมัยนี้ใครๆก็เห็นเงินเป็นพระเจ้ากันทั้งนั้น เพราะเห็นว่าเงินเป็นสิ่งบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้และซื้อได้แม้กระทั่งใจคน คนทุกวันนี้จึงมุ่งแต่หาเงินกันทุกวิถีทาง แม้จะต้องทำชั่วทำผิด แม้จะประกอบกรรมทำเข็ญให้คนอื่นเดือดร้อนก็ยอมทำกันเพื่อให้ได้เงินมา โลกจึงร้อนจนแทบจะลุกเป็นไฟอยู่แล้ว เงินสำคัญก็จริงหรอกลูก แต่อย่าให้ความสำคัญแก่เงินจนลืมความดี ลืมคุณธรรม และลืมข้อเท็จจริง เมื่อเราให้ความสำคัญแก่เงินมากไป เงินก็จะมาเป็นนายเรา เมื่อเป็นนาย เงินก็จะใช้เราบังคับเราให้ทำโน่นทำนี่ ลูกดูตัวเองก็ได้ เวลาเงินไม่มี ลูกก็ไม่คิดอยากจะได้อะไรมากนัก อยากได้ อยากกิน อยากซื้อเฉพาะของที่จำเป็นเท่านั้น แต่พอมีเงินมากเข้าก็เริ่มอยากกิน อยากใช้ของที่ดีๆ แปลกๆ ถูกเงินบังคับจนหัวหมุนไปโดยไม่รู้ตัว

คนเราตอนไม่มีเงิน มีเวลานอนพักผ่อนสบายทั้งคืน ตอนมีเงินกลับไม่มีเวลาจะนอนพักผ่อนก็น้อย แม้จะหาเวลาทานอาหารให้สุขสบายก็ทั้งยาก ตอนมีเงินน้อยมีเวลาอยู่กับครอบครัว แต่พอมีเงินมากเข้ากลับไม่ค่อยมีเวลาให้ครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น นี่แหละลูกเอ๋ย เงินมันใช้เราเพราะเราไปหลงมัน บางคนพอมีเงินเข้าก็คิดการใหญ่ สั่งฆ่าคนบ้าง เลี้ยงนักเลงบ้าง ทำตัวเป็นเจ้าพ่อบ้าง นอกใจคู่ครองของตัวเองบ้าง เงินมันใช้ให้ทำทั้งนั้น หากไม่มีเงิน เขาอาจไม่คิดจะทำอย่างนั้นหรืออาจทำไม่ได้ด้วย ดังนั้น ลูกอย่าให้เงินมาเป็นนายใช้เรา เราต้องเป็นนายของเงิน เป็นคนใช้เงินและใช้ในทางที่ถูก จะได้ไม่เดือดร้อนภายหลัง

การแก้แค้น

ลูกรัก ...

ลูกคงเคยดูภาพยนตร์จีนกำลังภายในประเภทบู๊ล้างผลาญแก้แค้นกันไปแก้แค้นกันมา โดยถือคติว่าแค้นต้องชำระ ท้ายที่สุดก็ได้รับความหายนะล้มตายไปด้วยกันทั้งสองฝ่าย นั่นเป็นเพียงภาพยนตร์ แต่ถ้าคิดให้ดีก็ให้คติเราเหมือนกัน คือให้เห็นว่าความแค้นและการแก้แค้นนั้นไม่ดีเลย ซึ่งก็เป็นความจริงลูกเอ๋ย ความแค้นนั้นเป็นสิ่งไม่ดีแน่นอน ถ้าลูกไปมีความแค้นกับใครหรือมีใครมาทำให้ลูกแค้นเคือง ถึงจะหนักหนาสาหัสอย่างไร ถ้าทนได้ก็ทนไว้ อย่าไปใส่ใจหมกมุ่นกับความแค้นนั้นนัก มันทำให้เราว้าวุ่นขุ่นเคืองจนไม่มีความสุข ไม่มีความสงบ และเสียเวลาไปโดยไม่เกิดประโยชน์ เพราะความแค้นเป็นไฟ มันจะเผาลนจิตใจและความคิดของเราให้ร้อนรุ่มอยู่ตลอดเวลา ทำให้เราหมกมุ่นอยู่กับการคิดแก้แค้นเสมอ เป็นตัวล้างผลาญเวลา

และความสุขในชีวิตและครอบครัวของเราแท้ทีเดียว

ลูกเอ๋ย ใครมาทำให้เราแค้น ปล่อยวางได้ก็ปล่อย ให้อภัยได้ก็ให้อภัย ใจเราจะได้สบาย สุขภาพจิตก็ไม่เสีย การคิดแต่จะแก้แค้นเพียงเพื่อให้หายแค้น เพียงเพื่อความสะใจนั้นบางทีก็ทำให้สะใจและเป็นสุขได้ชั่วครู่ชั่วยามเท่านั้น ผลพวงจากการแก้แค้นที่จะตามมาอาจทำให้เราทุกข์ทรมานตลอดชีวิตก็ได้ เช่นแก้แค้นแล้วต้องหลบหนีเข้าสังคมไม่ได้ แก้แค้นแล้วตัวเองต้องไปนอนอยู่ในคุกตะรางเป็นสิบปียี่สิบปีหรือตลอดชีวิต ดูไม่คุ้มเลย การที่จะดับไฟแค้นได้นั่นอยู่ที่การให้อภัย อยู่ที่ปล่อยวางความแค้น มิใช่อยู่ที่การแก้แค้น เมื่อไฟแค้นยังไม่ดับ ก็หาความสุขสงบในชีวิตได้ยาก

ความถูกต้อง

ลูกรัก ...

คนเราถึงจะยากดีมีจนอย่างไร ถึงจะลำบากลำบนอย่างไร ชีวิตก็ต้องดิ้นรนไป แม้จะนั่งอยู่บนกองเงินกองทอง ชีวิตก็มีทุกข์เช่นเดียวกัน คนยากจนคนมั่งมีล้วนมีทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น เป็นแต่มีทุกข์กันละแบบเท่านั้น และทุกคนก็ต้องประกอบกิจต่างๆ ด้วยกัน ดีบ้างไม่ดีบ้างคละเคล้ากันไป แต่ขอให้ลูกจำไว้ว่า ในช่วงชีวิตของเรานั้นอย่าทำแต่สิ่งที่เลวร้ายเป็นภัยแก่ตัวเองและสังคมตลอดไป ควรทำสิ่งที่ถูกต้องและควรรักษาความถูกต้องไว้บ้าง การทำสิ่งที่ถูกต้องและการรักษาความถูกต้องจัดเป็นความดี การทำความดีอย่างนี้แม้จะมีอุปสรรคและมีอันตรายมากมาย แม้บางครั้งจะถูกขัดขวาง ทำให้เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจที่จะทำต่อไปก็ควรจะเสียสละ ตั้งสติตั้งใจให้แน่วแน่ ฟันฝ่าอุปสรรคไปให้ได้ เพื่อให้ความถูกต้องดำรงอยู่ ให้สิ่งที่

ถูกต้องนั้นสำเร็จผล

ชั่วชีวิตคนเราแม้จะประกอบกรรมทำเข็ญไว้มาก แม้จะถูกสังคมประณามหยามเหยียดว่าเป็นคนชั่วเป็นคนเลวหรือเป็นคนต่ำต้อยด้อยฐานะอย่างไร ก็น่าจะมีสักครั้งหนึ่งที่ได้ทำสิ่งที่ถูกต้อง ได้รักษาความถูกต้องไว้ ทำได้แม้ครั้งเดียวก็ยังนับได้ว่ามีความดีอยู่บ้าง มิใช่เลวไปเสียทั้งหมด และหากสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งสูงค่าก็ยิ่งน่าสรรเสริญนัก อาจถึงลบภาพความต่ำต้อยเก่าๆ ลงได้สิ้นเชิง ดังนั้นขอให้ลูกจำไว้ก็แล้วกัน เมื่อมีโอกาสทำสิ่งที่ถูกต้องได้ก็ทำ แม้จะลำบากอย่างไร ต้องเสียสละอย่างไรก็พยายามทำเข้าไว้ เพื่อเป็นอาภรณ์ประดับกายประดับใจ ทำให้ใจเป็นสุขเมื่อได้ทำ

อย่าแล้งน้ำใจ

ลูกรัก ...

เขาว่ามนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวก ลูกเองก็ต้องอยู่กับคนอื่นๆ ต้องมีพวกพ้องคอยช่วยเหลือกัน เมื่อลูกอยู่กับคนอื่นลูกก็อย่าเป็นคนแล้งน้ำใจ คืออย่าเป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ทำอะไรที่เป็นการช่วยเหลือคนอื่นได้ก็ทำ ขอให้ลูกถือคติโบราณที่สอนไว้ว่า

"อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น"

คตินี้ท่านแนะนำให้เป็นคนดีมีน้ำใจ อย่านิ่งเฉยดูดายโดยเห็นว่าธุระไม่ใช่ คนแล้งน้ำใจนั้นจะช่วยเหลือเกื้อกูลและทำประโยชน์อะไรให้แก่คนอื่นและสังคมไม่ค่อยได้ ทั้งที่เป็นเรื่องเล็กน้อยและทำได้ง่ายแต่ก็ไม่ทำ จะมุ่งแต่เอารัดเอาเปรียบคนอื่นและจะไม่ยอมเสียเปรียบใคร ส่วนคนมีน้ำใจจะตรงกันข้ามเลย คือจะเป็นคนไม่ตระหนี่แรง ช่วยอะไรเขาได้ก็ช่วย แม้จะดู

เสียเปรียบบ้างก็ไม่คิดอะไรมาก

เกิดเป็นคนอยู่ในสังคมนะลูก เราต้องฝึกให้เป็นมีน้ำใจเข้าไว้ อย่าเป็นคนแล้งน้ำใจ เช่น เห็นอะไรตกหล่นเกะกะขวางทางเดิน เด็กเล็กผู้คนอาจชนอาจเหยียบเป็นอันตรายได้ ก็หยิบวางขว้างทิ้งให้พ้นทางเสีย นี่คือความมีน้ำใจ ขับรถอยู่ตามถนน เห็นรถคันอื่นเขาจะเลี้ยวเข้าซอยก็หยุดให้เขาเลี้ยวไป เห็นคนกำลังเดินข้ามถนนก็หยุดให้เขาเดินไปก่อน นี่ก็เป็นความมีน้ำใจ เรื่องเล็กๆ น้อยๆ อย่างนี้ทำได้ไม่ยากเย็นอะไรเลย แต่ที่ไม่ทำกันเพราะแล้งน้ำใจใช่ไหม นี่ยกตัวอย่างให้ลูกเห็น

อย่าหูเบา

ลูกรัก ...

เมื่อใดลูกได้เป็นใหญ่ เป็นหัวหน้า เป็นผู้บังคับบัญชาคนอื่น ลูกต้องระวังไว้อย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมาก คืออย่าหูเบา หมายความว่าอย่าเชื่อคนง่ายๆ อย่าตัดสินอะไรก่อนที่จะพิจารณาให้ถูกต้องถ่องแท้ คำพูดคำแนะนำที่คนอื่นมาพูดให้ฟังนั้นต้องฟังหูไว้หู ใช้สติเป็นตะแกรงร่อนให้ดี โดยเฉพาะคำพูดของคนใกล้ชิดยิ่งต้องระวังให้มาก เพราะผู้ใหญ่ที่หูเบาต้องพังพินาศเพราะคนใกล้ชิดมามากต่อมากแล้ว มิใช่ไม่ให้ไว้ใจคนใกล้ชิด เพียงแต่เตือนให้ระวังไว้เท่านั้น บางทีคนใกล้ชิดเราหรือคนที่มาเล่านั้นอาจมีแผนยืมมือเราให้ไปกำจัดศัตรูของเขาหรือไปยกย่องเพื่อนเขาก็ได้ หรือคนของเราอาจไปมีเรื่องกับคนอื่นแล้วมายืมมือเราไปทำลายเขาก็ได้

คนหลักลอย

ลูกรัก ...

ผู้ที่เป็นหัวหน้าคนหรือเป็นผู้ใหญ่นอกจากไม่ควรเป็นคนหูเบาแล้ว ยังไม่ควรเป็นคนหลักลอยด้วย ที่ถูกควรยึดหลักและรักษาหลักไว้ให้มั่นคง หลักที่ว่านี้คือหลักธรรม ๒ อย่างได้แก่ คุณธรรมกับยุติธรรม คุณธรรมคือหลักแห่งความถูกต้อง ยุติธรรมคือหลักแห่งความเที่ยงตรง ผู้ใหญ่จะต้องยึดหลักนี้ไว้ คือมีคุณธรรมยึดความถูกต้องเป็นหลัก มิใช่ยึดความถูกใจโดยทำอะไรตามใจชอบเป็นหลัก และมีความยุติธรรมยึดความเที่ยงตรงเป็นหลัก ไม่เอนเอียงเข้าข้างด้วยอำนาจอคติ ผู้ใหญ่ที่ไม่ยึดหลักทั้ง ๒ อย่างนี้ถือได้ว่าเป็นคนหลักลอย มักจะถืออำนาจเป็นธรรม มิได้ถือธรรมเป็นอำนาจ ผู้ใหญ่ที่หลักลอยจะได้รับความเคารพนับถือและความจริงใจจากผู้น้อยได้อย่างไร จะน่านับถือ น่าเคารพกราบไหว้ได้อย่างไร ลูกควรคำนึงให้ดี ยึดหลักไว้ ท่านว่าตายคาหลักดีกว่าเป็นคนหลักลอย

ทาสอารมณ์

ลูกรัก ...

ใจคนเรานั้นมักหุนหันพลันแล่น บุ่มบ่าม ไม่ค่อยคิดหน้าคิดหลัง เอาแต่ใจตัวเองเป็นสำคัญ จึงมักทำอะไรตามใจชอบ ทำตามอารมณ์ หากทำบ่อยๆ เข้าก็จะกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์และเป็นทาสอารมณ์ในที่สุด เมื่อเป็นทาสของอารมณ์แล้วก็ถูกอารมณ์บงการอยู่ตลอดเวลา หาความสุขสงบในชีวิตไม่ค่อยได้ คนที่เป็นทาสอารมณ์นั้นมักจะคิดว่าตัวเองเท่านั้นทำถูกคิดถูก คนอื่นผิด คนอื่นสู้ตัวเองไม่ได้ ไม่ยอมฟังใคร หรือมักคิดว่าไม่มีใครทำให้ถูกใจได้เลย จึงต้องทำงานคนเดียว คนอื่นทำด้วยไม่ได้ ไม่ถูกใจไปเสียทั้งนั้น นิสัยอย่างนี้แหละลูกที่เรียกว่าเป็นทาสอารมณ์ เป็นนิสัยที่ต้องทิ้งเสียให้เด็ดขาด ไม่อย่างนั้นจะหาความสุขสงบทางใจไม่ได้เลย จะมีแต่ความว้าวุ่นขุ่นเคืองตลอดไป

ทำใจได้ก็ไม่เดือดร้อน

ลูกรัก ...

เวลาที่เราเกิดความทุกข์ เกิดความไม่สบายใจ หรือมีปัญหาชีวิตเกิดขึ้น วิธีแก้ที่ดีที่สุดซึ่งต้องทำให้ได้เป็นอันดับแรกก็คือ "**ทำใจ**" เราต้องทำใจให้ได้ก่อนแล้วค่อยไปคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายหลัง บางเรื่องแค่พอทำใจได้เท่านั้นทุกอย่างก็จบสิ้น ถ้าเรายังทำใจไม่ได้ก็ป่วยการที่จะมาคิดแก้ปัญหา อาจยิ่งแก้ยิ่งยุ่งก็ได้ วิธีทำใจก็คือตั้งสติให้ดี ผ่อนคลายอารมณ์เครียดลง พิจารณาให้ถ่องแท้ ทบทวนเรื่องที่เกิดขึ้นให้ดีสาวให้ถึงปมของเรื่อง มองให้เห็นความจริงว่าเรื่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมันเกิดขึ้นแก่เรามีเฉพาะแก่เราคนเดียวเท่านั้นหรือเกิดขึ้นแก่คนอื่นมีแก่คนอื่นด้วย คิดให้ถึงว่าคนอื่นเขามีเรื่องมีปัญหาอย่างเราไหม หนักหนาสาหัสกว่าเราไหม เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดาของทุกชีวิตใช่หรือไม่ ถ้าเราคิดทบทวนให้ถ่องแท้อย่างนี้ ก็จะ

มองเห็นความจริง และเมื่อพบความจริงด้วยตัวเองแล้วก็จะค่อยๆ ทำใจได้ เมื่อทำใจได้ เรื่องใหญ่ก็จะกลายเป็นเรื่องเล็ก เรื่องเล็กก็จะกลายเป็นเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง แล้วเราก็จะสบายใจเพราะสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยความคิดและสติปัญญาตนเอง

ลูกเอ๋ย อันความทุกข์นั้นมันเกิดขึ้นในใจ ใจเราไปยอมรับและยึดมันไว้ ทุกข์จึงอาศัยใจเราอยู่อย่างสบาย แต่ใจเราเองกลับเป็นทุกข์ เพราะไปแบกทุกข์ไว้จนหนักอึ้ง ถ้าใจเราไม่ยอมรับ ไม่แยแส และไม่แบกมันไว้ ใจเราจะเป็นทุกข์ได้อย่างไร

การเลือกคบคน

ลูกรัก ...

อันการคบหากันนั้นเป็นเรื่องธรรมดา คนเราต้องคบหาเป็นเพื่อนกัน จะได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่คนที่เราจะคบหาด้วยนั้นจะต้องเลือกให้มาก ดูให้ละเอียด ดูนิสัยใจคอ อารมณ์ความคิด กิริยามารยาท เมื่อเห็นว่าดีจริงจึงค่อยคบหาเป็นเพื่อนสนิท หากว่าเขาบกพร่องไปบ้างจะคบหาเพียงรู้จักกันธรรมดาก็คงไม่เป็นไร การคบกับคนนั้นจะต้องรู้และแยกแยะให้เป็น คนบางคนคบได้แค่เป็นเพื่อนร่วมงานในที่ทำงานเท่านั้น บางคนคบได้แค่เดินด้วยกันตามถนน บางคนคบได้แค่ประตูบ้าน บางคนคบได้แค่ห้องรับแขก บางคนคบได้ถึงห้องนอน นอนด้วยกันได้ ลูกจะคบใครชอบใคร จะคบกันแบบไหนก็เป็นสิทธิของลูก แต่ท่านเตือนไว้ว่า **“คบคนเช่นใด จะเป็นคนเช่นนั้น”** และว่า **“คบคนดีเป็นศรีแก่ตัว คบคนชั่วพาตัวอัปรีย์”** ลูกพิจารณาดูเองก็แล้วกัน

ความผิดหวัง

ลูกรัก ...

อันความผิดหวังนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการทำงาน เมื่อมีความหวัง ก็มีสิ่งที่จะตามมาสองอย่างคือสมหวังกับผิดหวัง เมื่อเราหวังอะไร ถ้าไม่ได้สมหวังก็ต้องผิดหวังแน่นอน ผู้มีชื่อเสียงของโลก เช่นนักวิทยาศาสตร์ นักดนตรี หรือมหาเศรษฐีระดับโลกล้วนเคยผิดหวังกันมาแล้วทั้งนั้น แต่พวกเขาไม่เคยท้อเมื่อผิดหวัง ลุกขึ้นมาสู้มาลองใหม่จนได้รับความสำเร็จสมหวัง ขนาดคนสำคัญๆ เขายังเคยผิดหวัง แล้วคนธรรมดาอย่างเราๆ จะสมหวังในทุกเรื่องได้อย่างไร หากลูกต้องผิดหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ขอให้ลูกคิดถึงความจริงข้อนี้ อย่าท้อแท้ใจ อย่าประชดชีวิต และอย่าไปโทษคนอื่น ต้องมุมานะสู้ต่อไป ทำต่อไป หาข้อบกพร่องผิดพลาดให้พบแล้วคิดแก้ไขไป ลูกก็จะสมหวังในวันหนึ่งข้างหน้า ตราบใดที่เรายังมีลมหายใจและเรี่ยวแรงอยู่ ก็แสดงว่าเรายังมีต้นทุนดำเนินการอยู่ ยังไม่สูญเสียไปทั้งหมด

ยาเสน่ห์มหานิยม

ลูกรัก ...

คนไม่น้อยที่อยากจะได้ยาเสน่ห์มหานิยม เพราะเชื่อว่าจะทำให้ตัวเองเป็นคนมีเสน่ห์ มีคนรักนับถือมาก และจะทำให้ทำมาค้าขึ้น จึงแสวงหายาเช่นว่ากัน ความจริงยาชนิดนี้มีอยู่ในตัวคนเราทุกคน แต่ว่าไม่รู้จักนำออกมาใช้ ยาชนิดนี้เป็นยาเสน่ห์ขนานแท้ สามารถผูกมิตรผูกใจคนไว้ได้ ทำให้เขารักใคร่หลงใหลไม่จืดจาง ยาที่ว่านั้นคือความมีอัธยาศัยนั่นเอง คนมีอัธยาศัยดีย่อมมีเสน่ห์ในตัว ยามหาเสน่ห์นั้นประกอบด้วยตัวยาคือ ทักทายเขาก่อน ยิ้มแย้มเมื่อพูดกับเขา แสดงความเอื้อเฟื้อที่จะช่วยเหลือเขา สนใจเรื่องที่เขาพูดเรื่องที่เขาทำพอสมควร กิริยาอย่างนี้แหละที่เรียกว่าความมีอัธยาศัย ใครทำได้คนนั้นย่อมมีคนนิยมนับถือมาก ผู้ไม่มีอัธยาศัยหรืออัธยาศัยไม่ดีก็จะมีแต่ศัตรู มีแต่คนเกลียดชัง ไม่อยากให้ความช่วยเหลือ ความมีอัธยาศัยดีเท่ากับมียาเสน่ห์มหานิยมในตัวแล้ว ไม่ต้องไปเสียเวลาหายาชนิดนี้จากที่ไหนๆ อีกแล้ว

ความสุจริต

ลูกรัก ...

เวลานี้มีสิ่งที่หาได้ยากยิ่งขึ้นทุกวันในโลกของเราเหมือนกับงมหาเข็มในมหาสมุทร สิ่งนั้นคือความสุจริต ในทุกวงการในทุกสังคมต่างก็ต้องการและแสวงหาความสุจริตกันทั้งนั้น แต่ความสุจริตก็ยังหาได้ยากเต็มที เมื่อหาได้ยากความเดือดร้อนจึงเกิดขึ้นทุกหย่อมหญ้า ความหวาดระแวง ความเอารัดเอาเปรียบกันจึงระบาดไปทั่วทุกหนทุกแห่ง สำหรับคนที่ยังมั่นอยู่ในความสุจริตนั้นต่างก็ต้องอยู่อย่างเจียมเนื้อเจียมตัวอยู่อย่างไม่สบายใจนัก ต้องถูกกระแหนะกระแหนก้าวร้าวให้หมดกำลังใจไปเรื่อยๆ โดยไม่มีทางตอบโต้ จนคนสุจริตบางคนทนสภาพไม่ไหวต้องยอมเป็น "**หมาหางด้วน**" ไปกะเขาด้วยอย่างน่าเสียดาย คงเหลือแต่คนที่จิตใจมั่นคงจริงๆ เท่านั้นจึงจะครองความสุจริตไว้ได้ คนอย่างนี้แหละลูกเอ๋ยที่น่ายกย่องแท้จริง ไหว้ได้เต็มมือ นับถือได้

เต็มใจ แต่ก็หายากเสียจริง ขอให้ลูกยึดถือคนอย่างนี้เป็นแบบเถิด แม้เขาจะดูด้อยศักดิ์ จะดูซอมซ่อและยากจน แต่ก็มีศักดิ์ศรีสูงส่ง เคารพนับถือได้สนิทใจ

แท้จริง ความสุจริตนั้นเป็นเกราะป้องกันตัวเราได้ คือป้องกันเรามิให้ตกไปในบ่วงแห่งความชั่วทุจริต มิให้ตกอยู่ในวังวนแห่งความเลวร้ายในสังคม ทำให้ปลอดภัยจากการถูกกล่าวหาถูกใส่ร้ายป้ายสี หรือถูกลงโทษ ผู้มั่นคงอยู่ในสุจริตธรรมย่อมได้รับความนับถือจากคนทั่วไป ไปไหนมาไหนก็ไม่ต้องหวาดระแวง ทำมาหากินอะไรก็ทำได้โดยเปิดเผย ความสุจริตเป็นเหตุให้คนเราเป็นอยู่อย่างปกติสุข ไม่มีเวรมีภัยกับใคร ความสุจริตดีอย่างนี้ ลูกจึงควรยึดไว้ให้มั่น แม้จะต้องฝืนใจและอดทนประพฤติก็คุ้ม

ภัย ๓ อย่าง

ลูกรัก ...

ผู้หลักผู้ใหญ่สอนกันมาว่า คนที่กำลังสร้างเนื้อสร้างตัวหรือที่กำลังตั้งหลักฐานนั้นจะต้องระวังภัย ๓ อย่าง คือ **ระวังไฟไหม้ ระวังน้ำท่วม** และ **ระวังผีหลอก** ความจริงท่านสอนเป็นปริศนาเข้าไว้ มิใช่ให้ระวังไฟ ระวังน้ำ หรือระวังผีธรรมดา ปริศนาที่ท่านว่าไว้คือ **ไฟหมายถึงบุหรี่ น้ำหมายถึงสุรา ผีหมายถึงการพนัน** ท่านให้ระวังไฟไหม้คืออย่าสูบบุหรี่ ระวังน้ำท่วมคืออย่าดื่มสุรา ระวังผีหลอกคืออย่าเล่นการพนัน ภัยทั้ง ๓ อย่างนี้เป็นตัวบั่นทอนอนาคตของคน เพราะเป็นเหตุให้เสียเงินทองโดยใช่เหตุ แม้จะดูไม่มาก แต่ถ้าเสียทุกวันๆ เงินทองที่หาได้ก็หมดไปโดยไม่จำเป็นทุกวัน จึงทำให้ตั้งตัวได้ช้าหรืออาจจะไม่ได้เลย น้ำที่ซึมออกจากโอ่งที่รั่ว แม้จะดูไม่มาก แต่ซึมอยู่ตลอดเวลาทุกวันๆ ไม่นานน้ำก็หมดโอ่งได้ฉันใด เงินทองที่ไหลออกโดยไม่จำเป็นทุกวัน ไม่ช้านาน

ก็หมดไปได้ฉันนั้น

ภัย ๓ อย่างนี้แม้เพียงอย่างเดียวก็ทำให้เสียผู้เสียคนหรือเสียอนาคตได้แล้ว ไม่จำต้องกล่าวถึงทำครบ ๓ อย่างเลย แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังยินดีให้ภัยเหล่านี้เข้ามาครอบงำทำลายตัวเองอยู่ได้ทุกเมื่อเชื่อวันโดยไม่รู้สึกตัว หรือบางคนอาจรู้สึกตัวแต่ก็ถอนตัวไม่ได้ ปล่อยให้เป็นทาสของมันไป ต้องเหนื่อยยากหามันมาปรนปรือชีวิต ช่างน่าอนาถนักแล้วลูกเอ๋ย ลูกทราบดังนี้แล้วก็ขอให้ระวังภัย ๓ อย่างนี้ให้ดีก็แล้วกัน

พิษภัยจากบุหรี่

ลูกรัก ...

เมื่อพูดถึงบุหรี่แล้วย่อมทราบกันดีอยู่ว่าเป็นสิ่งมีพิษ ในปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่เริ่มรังเกียจไม่ยอมให้ใครมาสูบบุหรี่กันตามใจชอบเหมือนเมื่อก่อน ถึงกับออกกฎออกระเบียบห้ามสูบบุหรี่ในที่บางแห่งซึ่งจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนอื่น ข้อนี้ทำให้คนสูบบุหรี่เดือดร้อนพอสมควร

คนที่ไม่สูบบุหรี่เห็นว่าคนสูบเป็นผู้ก่อพิษภัยให้แก่เขา แต่คนสูบเห็นว่าเป็นสิทธิส่วนตัวของเขา ดังนี้จึงยังสมัครใจสูบกันอยู่ ทั้งที่รู้ถึงโทษและพิษภัยของมันดี ทั้งที่ทราบว่าบุหรี่เป็นตัวผลาญเงินทองแบบผ่อนส่ง ทำลายสุขภาพ และจะทุกข์ทรมานก่อนตาย แต่ก็ทิ้งมันไม่ได้เพราะติดเสียแล้ว ลูกเองก็อย่าให้บุหรี่มาทำลายลูกได้ หากยังไม่ติดก็อย่าริอ่านไปติดมันเข้า ถ้าติดอยู่แล้วก็พยามเลิกให้ได้ การไม่ติดบุหรี่เลยนั้นทำให้มีอิสระเป็นตัวของตัวเอง และไม่เสียบุคลิกด้วย

พวกบ่างช่างยุ

ลูกรัก ...

ในสังคมเราทุกวันนี้มีคนอยู่ประเภทหนึ่งที่ชอบพูดจาทำให้คนอื่นทะเลาะกันหรือแตกแยกกัน มันเป็นความสุขของเขาที่เห็นคนอื่นหัวปั่นไปตามลมปากของเขาได้ โบราณเรียกคนอย่างนี้ว่าพวกบ่างช่างยุ ทางศาสนาเรียกว่าคนส่อเสียด คือคนที่นำคำพูดของคนนี้ไปบอกคนโน้น นำคำพูดของคนโน้นกลับมาบอกคนนี้ พร้อมทั้งต่อเติมเสริมแต่งเนื้อหาให้น่าเชื่อเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น จริงบ้างไม่จริงบ้างก็ว่าไป คนที่เชื่อคำพูดของคนประเภทนี้ก็มักทะเลาะกัน เข้าใจผิดกัน และเกลียดกันไปเลยก็มี ทั้งที่ความจริงต่างฝ่ายก็มิได้เป็นอย่างที่เขาพูดเลย แต่คนส่อเสียดทำให้วุ่นไปเอง จึงต้องระวังคนประเภทนี้ไว้ให้มาก อย่าไปหลงคารมใครง่ายๆ ทำหูให้หนัก ฟังหูไว้หู เป็นดีที่สุด ใครมาเล่าเรื่องของคนโน้นคนนี้ให้ฟังก็ฟังไว้เฉยๆ ไม่ควรไปต่อความยาวสาวความยืดหรือ

เก็บเอามาใส่ใจ เราจะพลอยบ้าไปด้วย ดูไม่ฉลาดเลย และที่สำคัญที่สุดก็คือระวังตัวเราอย่าให้กลายเป็นคนส่อเสียดหรือเป็นบ่างช่างยุเสียเองเท่านั้น

ดี - ชั่ว

ลูกรัก ...

เมื่อเราต้องการให้ชีวิตของเราดำเนินไปด้วยดี มีผู้คนนับถือ อยู่เย็นเป็นสุขในสังคม โดยที่สุดต้องการให้ครอบครัวเราสงบอบอุ่น ก็จำต้องทำตัวเราเองให้ดีไว้ก่อน เราจะทำดีได้ก็ต่อเมื่อเรารู้ว่าอะไรดี จึงจะทำดีถูก ทำนองเดียวกันเราต้องรู้ว่าอะไรชั่วด้วย จะได้ไม่ทำ เรื่องดีชั่วนี้เป็นเรื่องสำคัญในชีวิต อะไรดีอะไรชั่วต้องแยกแยะให้ออก แยกแยะให้เป็น ถ้าแยกแยะไม่ออกจะทำให้สำคัญผิดไปได้ คือเห็นดีเป็นชั่ว เห็นชั่วเป็นดีไป ซึ่งก็มีอยู่มากที่เห็นอย่างนี้ จึงทำให้หลงผิดไป ทำให้ชีวิตต้องผันแปรไป ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นถึงล่มสลายก็มี ทำให้ผู้คนรังเกียจที่จะคบหาก็มาก

อันที่จริง ความดี ความชั่ว คนดี คนชั่ว เรื่องดี เรื่องชั่ว อยู่ใกล้ชิดกันมาก บางทีอยู่ในตัวคนเดียวกันเสียด้วยซ้ำ แต่ตรงกันข้าม

กันโดยสิ้นเชิง เหมือนเหรียญสองหน้า แม้แต่ละหน้าจะอยู่ใกล้ชิดติดกันและอยู่ในเหรียญเดียวกันก็ไม่ปนกัน เข้ากันไม่ได้ ดีชั่วก็เช่นกันบางทีก็แยกแยะแทบไม่ออก แต่ก็ต้องพยายามแยกแยะให้ออก ไม่อย่างนั้นจะเห็นดีเป็นชั่ว เห็นชั่วเป็นดีไป การเห็นอย่างนี้โบราณเขาเรียกว่า **"เห็นกงจักรเป็นดอกบัว"** เพราะแยกไม่ออกว่ากงจักรเป็นอย่างไร ดอกบัวเป็นอย่างไร

ช่วยเหลือตัวเอง

ลูกรัก ...

การช่วยเหลือตัวเองเป็นเรื่องดี ลูกควรพยายามทำอะไรด้วยตัวเอง ข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัว ที่อยู่ส่วนตัว ถ้าซักล้างทำความสะอาดด้วยตัวเองได้ก็ควรทำ การหุงหาอาหาร การไปไหนมาไหน และแม้งานการต่างๆ ถ้าทำได้เองก็เป็นการดี ฝึกให้เป็นเข้าไว้ก่อน เมื่อตัวเราเป็นแล้วต่อไปจะใช้ให้คนอื่นทำ ให้คนอื่นรับภาระไปก็ได้ ขอให้เราทำเป็นไว้ก่อน หากเมื่อใดไม่มีคนจะมาทำให้เรา เราก็ทำของเราเองได้ ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ต้องเดือดร้อนนั่งรอนอนรอให้คนอื่นมาช่วย

การช่วยตัวเองได้เป็นการแสดงถึงความสามารถขั้นพื้นฐานของคนเรา แค่ช่วยตัวเองยังไม่ได้จะไปช่วยคนอื่นอย่างไรได้ คนเราจำเป็นต้องฝึกฝนทำอะไรด้วยตัวเองไว้ก่อนในทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องกิจวัตรส่วนตัว หาไม่แล้วจะต้อง

คำพ่อ คำแม่

ยืมจมูกคนอื่นมาหายใจอยู่เรื่อย การยืมจมูกคนอื่นมาหายใจนั้นย่อมสะดวกเป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น หากไม่มีจมูกคนอื่นมาหายใจและจมูกตัวเองก็หายใจไม่สะดวก ผลที่ตามมาก็คือตัวเองนั่นและจะเดือดร้อนและหงุดหงิด การช่วยเหลือตัวเองอย่างนี้ทางพระเรียกว่า "**พึ่งตัวเอง**" ท่านสอนว่า "**ตนแลเป็นที่พึ่งของตน**" คือพยายามพึ่งตัวเองให้ได้ อย่าไปคิดพึ่งแต่คนอื่นเพียงอย่างเดียว ลูกเองก็ต้องพยายามทำอะไรให้เป็นเข้าไว้พึ่งตัวเองให้ได้ ไม่ไหวจริงๆ จึงค่อยไปพึ่งคนอื่นและอย่าไปพึ่งเขาทุกเรื่อง แล้วลูกก็จะโตและยืนหยัดต่อสู้กับโลกได้ทุกรูปแบบ

การบริหารเวลา

ลูกรัก ...

เวลาที่ผ่านไปนั้นไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้อีก ผ่านแล้วก็ผ่านเลย หมดแล้วก็หมดเลย แต่เวลาที่ผ่านไปนั้นมิได้ผ่านไปเฉยๆ มันได้พาชีวิตของเราให้ล่วงกาลผ่านวัยไปด้วย คือชีวิตของเราก็ล่วงเลยไปทุกเวลา เดินหน้าทุกเวลา ไม่ถอยกลับ คนฉลาดเขาจะรู้จักคุณค่าของเวลามาก รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ให้ได้ผลคุ้มค่า อย่างที่ชอบพูดกันว่าเวลาเป็นเงินเป็นทองนั่นแหละ ในบางครั้งหากเราไม่รู้จักคุณค่าของเวลา หรือบริหารเวลาไม่เป็น เวลาที่ผ่านเลยไปนั้นอาจเป็นความสูญเสียโอกาสอันสำคัญในชีวิตที่เราพึงได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าก็ได้ แต่เราก็ให้ผ่านไปเฉยๆ อย่างน่าเสียดาย

ทุกคนมีเวลาและได้เวลาเท่ากันหมด ไม่ว่าจะเป็นนาที เป็นชั่วโมง หรือเป็นวันเป็นเดือน ได้รับจำนวนเท่ากัน ไม่มีใครได้เวลามากเป็นพิเศษ

กว่าใคร จึงขึ้นอยู่กับว่าผู้ใดจะใช้เวลาและบริหารเวลาดีกว่ากัน ผู้ที่ใช้เวลาเป็นและบริหารเวลาได้ดีก็มีโอกาสได้รับความสำเร็จสมหวังในสิ่งที่ปรารถนาได้มากกว่าคนอื่น เวลามีค่าจึงควรใช้ให้คุ้มค่า และใช้ให้เกิดคุณค่าแก่ตัวให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ในทางศาสนาท่านก็สอนไว้เสมอว่า **“อย่าให้เวลาล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ เร่งทำสิ่งที่ควรทำเสียแต่วันนี้”** ดังนี้เป็นต้น เท่ากับแนะนำให้บริหารเวลาให้เป็นนั่นเอง

คาถาประทับใจ

ลูกรัก ...

“อยู่ให้เขารัก จากให้เขาอาลัย
อยู่ให้เขาไว้ใจ ไปให้เขาคิดถึง”

คำพูดข้างต้นนี้เป็นคาถามหาเสน่ห์สำหรับสร้างความประทับใจแก่คนทั่วไป

เราจะอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร ทำงานที่ไหน ทำงานกับใคร จะนานหรือไม่นานก็ตามที สิ่งแรกที่เราควรทำคือสร้างความประทับใจไว้ อย่าสร้างความเดือดร้อนวุ่นวาย อย่าสร้างความหนักใจไว้ให้คนที่เราไปพักหรือไปทำงานด้วย ถ้าเราสร้างความประทับใจไว้ให้เขาได้ เราก็จะอยู่อย่างสบาย จะมีแต่คนรัก มีแต่มิตร ไม่มีศัตรู ตรงกันข้ามถ้าเราสร้างความหนักใจไว้ให้เขา ก็จะมีแต่คนรังเกียจ อยู่ไม่เป็นสุข

วิธีสร้างความประทับใจก็คือความเสียสละ ไม่เห็นแก่ได้ พูดจาให้ดีเข้าไว้ ช่วยเหลือเขา เป็น

กันเองกับทุกคน ไม่ถือเนื้อถือตัว เสงี่ยมเจียมตน มีกิริยามารยาทเรียบร้อย รักษาสมบัติผู้ดี ทำได้อย่างนี้จะอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้สบาย ทำงานที่ไหนก็ทำงานได้สบาย ถึงคราวจะต้องจากกัน เขาก็จะอาลัยและคิดถึง เข้าทำนอง **"อยู่เขาก็รัก จากเขาก็คิดถึง"** สำคัญก็คือเราจะได้พวกได้เพื่อนที่มีความจริงใจมากขึ้น หากเราเป็นคนใจแคบ ไม่เสียสละ เราก็จะอยู่ลำบาก ขาดพวกขาดเพื่อนที่แท้ จำคาถามหาเสน่ห์ข้างต้นไว้แล้วทำให้ได้ เราก็จะกลายเป็นคนมีเสน่ห์ไปโดยปริยาย

ความถือตัว

ลูกรัก ...

ความถือตัวหมายถึงความคิดเอาตัวไปเปรียบกับคนอื่นหรือเอาคนอื่นมาเปรียบกับตัว ความถือตัวมี ๓ ประการ คือ **คิดว่าตัวเองเด่นกว่าคนอื่น คิดว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่น** และ **คิดว่าตัวเองเสมอกับคนอื่น** ความคิด ๓ ประการนี้ล้วนไม่ดีทั้งสิ้น เพราะถ้าคิดว่าตัวเองเด่นกว่าคนอื่น จะทำให้เกิดความทะนงตัวว่าคนอื่นสู้ตัวไม่ได้ ทำให้เกิดความลำพองใจ ทำอะไรตามใจชอบ แสดงกิริยาท่าทางดูถูกเหยียดหยามคนที่ด้อยกว่า กลายเป็นคนหยิ่งยโสได้ง่าย ถ้าคิดว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่น จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าคนอื่นเด่นกว่าตัว ทำให้เกิดความห่อเหี่ยวใจ เกิดความท้อแท้ ไม่กระตือรือร้น ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรมเหมือนสวะลอยน้ำ ทำให้เขาดูถูกเอาได้ ถ้าคิดว่าตัวเองเสมอกับคนอื่น จะทำให้เกิดความลำพองใจ ไม่เกรงใจใคร ไม่อ่อนน้อม

ให้ใคร และไม่ยอมรับฟังเสียงใคร เพราะถือว่าตัวเองก็เท่าเทียมคนอื่น คนอื่นก็เหมือนกับตัว คนอื่นก็ไม่เหนือไปกว่าตัว ความคิดทั้งหมดนี้ล้วนไม่ดีทั้งสิ้น

ในทางที่ถูกคนเราควรเคารพ เชื่อฟัง อ่อนน้อม ยินยอม และปฏิบัติต่อกันไปตามธรรมเนียมที่เหมาะสม ถึงคราวเคารพก็เคารพ ถึงคราวอ่อนน้อมก็อ่อนน้อม ถึงคราวยินยอมก็ยินยอม ถึงคราวแข็งก็แข็ง ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบุคคลเป็นดีที่สุด คนที่ฉลาดในการปรับตัว ท่านเรียกว่าผู้ทำตัวได้เหมาะสม ย่อมผูกใจคนรอบข้างไว้ได้

คนที่รักเราจริง

ลูกรัก ...

คนที่จะรักเราจริงหรือไม่จริงนั้นอย่าดูแค่คำพูดของเขาเท่านั้น คำพูดเป็นเพียงลมปากซึ่งอาจผันผวนเปลี่ยนแปลงได้ คนที่พร่ำว่ารักเราเห็นอกเห็นใจเรา หรือเคารพนับถือเรานั้น อาจเป็นเพียงลมปากหรือยาหอมที่โชยมาให้เราชื่นใจเท่านั้น ใจจริงเขาอาจเกลียดเราก็ได้ แต่เพื่อประโยชน์บางอย่างจึงทำให้เขาพูดหรือแสดงอย่างนั้น คนที่ไม่เคยพูดว่ารักเราเลยสักครั้งไม่เคยชมเราเลยสักหน เขาอาจเป็นคนที่รักเราจริง ซื่อสัตย์ต่อเราจริงก็ได้เช่นกัน แต่ก็มิได้แปลว่าคนที่บอกว่ารักเราจะมิได้รักเราจริง หรือคนที่ไม่เคยบอกว่ารักเราจะรักเราจริง เพียงต้องการบอกให้รู้ว่าใครจะรักเราหรือไม่รักเรามิใช่อยู่ที่คำพูด มิใช่ดูกันแค่ลมปาก แต่อยู่ที่การกระทำอยู่ที่การแสดงออกของเขาด้วย ต้องดูควบคู่กันไปทั้งคำพูดและการกระทำ

คำพ่อ คำแม่

คนที่ดีต่อเราทั้งต่อหน้าและลับหลัง คอยช่วยเหลือเรา สนับสนุนเรา ปกป้องเรา และยกย่องเราทั้งต่อหน้าลับหลัง ไม่ว่าเราจะเป็นอย่างไรเขาก็ยังเสมอต้นเสมอปลาย นั่นแหละเรียกว่ารักเราจริง เขาจะพูดว่ารักเราหรือไม่พูดไม่สำคัญ ส่วนคนที่ดีแต่ต่อหน้า ลับหลังนินทาเราไม่สนับสนุนยกย่องเราจริง พูดจาดีต่อเราเพียงเพื่อจะใช้เรา ประเภทปากอย่างใจอย่าง ปากกับใจไม่ตรงกัน นั่นแหละคือผู้ไม่รักเราจริง ถึงปากจะบอกว่าเราดีอย่างนั้นอย่างนี้ก็เชื่อไม่ได้ ในเรื่องนี้เราต้องระวังใจของเราเอง อย่าหลงใหลได้ปลื้มไปกับคารมของใครง่ายๆ จะเสียแรงและเสียใจไปเปล่าๆ

เห็นกงจักรเป็นดอกบัว

ลูกรัก ...

ลูกคงจะเคยได้ยินคำว่า **"เห็นกงจักรเป็นดอกบัว"** มาบ้าง คำนี้มาจากตำนานทางพระพุทธศาสนา ความเดิมมีว่า มีชายหนุ่มคนหนึ่งขออนุญาตแม่ไปค้าขายทางทะเล แม่ไม่อนุญาตเพราะเห็นว่าทะเลมีอันตรายจึงห้ามปราม เขาไม่พอใจจนถึงผลักแม่ล้มกระเด็นไปแล้วก็ออกเดินทาง ต่อมาเรือที่เขาโดยสารไปนั้นเกิดอับปางลง เขาว่ายน้ำไปจนถึงเกาะแห่งหนึ่ง เกาะแห่งนั้นเป็นเกาะนรก เป็นสถานที่ลงโทษคนที่ทุบตีพ่อแม่ สัตว์นรกบนเกาะนั้นจะถูกกงจักรหมุนบดศีรษะได้รับความเจ็บปวดทรมานอยู่ตลอดเวลา ตายแล้วก็เกิดใหม่เรื่อยไป ชายผู้นั้นเห็นกงจักรนั้นเป็นดอกบัวที่สวยงามไปด้วยบาปกรรมที่ทำร้ายแม่จึงเข้าไปขอกงจักรจากสัตว์นรกผู้หนึ่ง สัตว์นรกนั้นคิดว่าคนผู้นี้คงจะทุบตีพ่อแม่มาเหมือนตนจึงได้เห็นกงจักรเป็นดอกบัวไปและจะมารับโทษต่อ

จากตน จึงยกกงจักรให้ เขาถูกกงจักรบดศีรษะ จึงรู้ว่าเป็นกงจักร แต่ก็สายเสียแล้ว

คนไทยเรารู้เรื่องนี้ดีจึงสั่งสอนกันมาแต่โบราณว่า **"อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว"** คือ อย่าเป็นคนดื้อรั้น ถือแต่ความเห็นของตัว ใครว่าใครสอนไม่ฟังแม้ผู้สอนจะเป็นพ่อเป็นแม่ อย่าเป็นคนเห็นผิดเป็นชอบ เห็นชั่วเป็นดี เห็นผิดเป็นถูก คนที่เห็นกงจักรเป็นดอกบัวนั้นจะเห็นผิดแผกไปจากคนดีทั่วไป คนทั่วไปเห็นว่าสิ่งนี้ไม่ดีไม่ถูก เป็นเรื่องเสียหาย แต่เขากลับเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งดี เป็นเรื่องถูก ไม่เสียหายอะไร ความเห็นของคนทั่วไปไม่ถูก แล้วก็หลงตัวไปทำเข้า กว่าจะรู้ว่าตัวเองเห็นผิดก็มักจะสาย แก้ตัวไม่ได้แล้ว คำโบราณคำนี้มีค่ายิ่งนักแล้วลูกเอ๋ย

ช้าเสียการ นานเสียกิจ

ลูกรัก ...

คำว่า "**ช้าเสียการ นานเสียกิจ**" เป็นคำสำหรับเตือนใจคนทำงาน คืองานบางอย่างต้องรีบทำ ช้าไม่ได้ ต้องทำแข่งกับเวลาหรือต้องใช้เวลาไม่มาก ช้าไปจะไม่ทันการหรือทำให้เสียหายได้ ถ้าทำพอดีกับเวลาจึงจะสำเร็จเป็นผลดี เช่น การเก็บเกี่ยวพืชผลต้องรีบเร่งทำตามกำหนด ได้อายุได้ขนาดแล้วหรือสุกแล้วก็ต้องรีบจัดการเก็บเกี่ยวให้เสร็จโดยเร็ว ปล่อยทิ้งเกินเวลาไปก็จะเน่าเสียหรือร่วงหล่นไปโดยไม่ได้ประโยชน์ แม้งานอื่นที่ต้องรีบเร่งก็เช่นเดียวกัน

ที่กล่าวมานี้ก็เพื่อให้ลูกรู้จักใช้เวลาให้เหมาะกับงาน ให้รู้จักคุณค่าของเวลา บริหารเวลาให้ดี เพราะเวลามีค่า ในทำนองเดียวกันก็เพื่อให้รู้จักงานที่ทำด้วยว่าควรใช้เวลาทำเท่าไรกะให้ถูกหรือให้ใกล้เคียงที่สุด จะได้ไม่เสียเวลาเกินความจำเป็น ผู้ที่สามารถทำงานสัมพันธ์กับ

เวลาได้ย่อมได้เปรียบคนอื่นมาก งานอย่างเดียวกัน ทำพร้อมกัน บางคนทำเสร็จเร็ว บางคนทำเสร็จช้า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการบริหารเวลานี่แหละ ขอย้ำให้ลูกเห็นความสำคัญของเวลาไว้อีกครั้งหนึ่งว่า เงินทองนั้นผ่านมือไปแล้วอาจเรียกคืนหรือหาใหม่ได้ ส่วนเวลานั้นผ่านแล้วก็ผ่านเลย เรียกคืนมาไม่ได้ แม้จะมีวันเวลาต่อไปก็เป็นวันเวลาใหม่ซึ่งควรจะเป็นเวลาทำงานอย่างอื่น แต่ยังต้องใช้เวลาใหม่นั้นทำงานเก่าอยู่ ชื่อว่าขาดทุนเวลาไปแล้ว

ช้าเป็นการ นานเป็นคุณ

ลูกรัก ...

มีอีกคำหนึ่งสำหรับเตือนใจคนทำงานคือคำว่า "**ช้าเป็นการ นานเป็นคุณ**" ซึ่งคู่กับคำว่า "**ช้าเสียการ นานเสียกิจ**" ดังได้บอกลูกไว้แล้ว คำว่าช้าเป็นการ นานเป็นคุณนี้หมายความว่างานบางอย่างจะต้องทำด้วยความรอบคอบ ต้องทำไปตามระยะเวลา จะรีบเร่งทำไม่ได้ เพราะถ้ารีบเร่งทำอาจจะทำให้ผิดพลาดบกพร่องหรือล้มเหลวได้ ต้องทำแบบใจเย็นๆ ต้องรอเวลาด้วยว่างานบางอย่างต้องรอเวลา ขึ้นอยู่กับเวลามีการกำหนดเวลาเข้าไว้ เช่นในยามเจ็บป่วยหมอบอกว่าต้องพักฟื้น ห้ามทำงานหนักห้ามเดินทางเท่านั้นเท่านี้วัน ก็ต้องพักต้องหยุดไปตามนั้น แม้ว่าเราจะรู้สึกว่าตอนนี้สบายดีแล้วสามารถทำได้เดินทางได้ ก็ต้องรอจนครบวันตามที่หมอกำหนด หากเราใจร้อนขืนไปทำงานหนักหรือเดินทางเข้า อาจเกิดความเสียหายแก่

สุขภาพได้ ความเจ็บไข้อาจกลับมาและรุนแรงกว่าเก่าก็ได้ รอสักหน่อย ช้าไปสักนิด คงไม่ทำให้เสียการหรือเกิดโทษ ตรงข้ามกลับทำให้เป็นการคือเกิดคุณแก่ตัวเอง คือทำให้หายโรคได้เด็ดขาด

ด้วยเหตุนี้ท่านจึงเตือนสติเตือนใจไว้ว่า ถึงคราวช้าก็ต้องช้า ถึงคราวรอก็ต้องรอ ถึงคราวเร่งก็ต้องเร่ง ในบางครั้งเราอาจเกิดความรำคาญเมื่อเห็นคนอื่นทำงานอืดอาดยืดยาดไม่ทันใจ แต่เราอาจไม่ทราบว่างานที่เขากำลังทำอยู่นั้นเป็นงานที่ต้องใช้เวลาเพื่อพิจารณา เพื่อไตร่ตรองให้รอบคอบ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาด เขาจึงทำอย่างใจเย็นด้วยถือคติว่า **“ช้าเป็นการ นานเป็นคุณ”** น่าเอาอย่างเสียด้วยซ้ำไป

ใจงาม

ลูกรัก ...

คนเราถึงรูปจะไม่งามก็อย่าเสียใจ เพราะรูปร่างเป็นเรื่องที่เหนืออำนาจของเรา เกิดมาเป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงได้ยาก ถึงจะตบแต่งเพิ่มเติมอย่างไรก็เอาดีตามที่ต้องการไม่ได้ เมื่อรูปไม่งามเราก็สามารถสร้างงามอีกอย่างหนึ่งขึ้นมาทดแทนได้คือสร้างใจให้งาม เพราะ**งามมี ๒ อย่างคือ งามนอกกับงามใน งามนอกคือรูปงาม งามในคือใจงาม รูปงามเป็นเรื่องของบุญเก่า ส่วนใจงามเป็นเรื่องบุญใหม่ สามารถทำให้เกิดขึ้นได้เอง**

เกิดเป็นคนแม้หากรูปไม่งามก็อย่าเป็นคนใจไม่งามตามไปด้วย จะไม่มีดีอะไรเลย ทำตัวให้เป็นคนใจงามเข้าไว้ก่อนแหละดี คนใจงามก็คือคนที่มีน้ำใจ มีจิตใจอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจคนอื่น ไม่ถือสาเมื่อผู้อื่นผิดพลาด ไม่โกรธเคืองเมื่อคนอื่นล่วงเกิน ไม่เก็บเรื่องไร้สาระมา

เป็นอารมณ์ ปล่อยวางได้ ไม่คิดอาฆาตมาดร้าย และไม่นำเรื่องไม่ดีของคนอื่นมานินทาว่าร้ายให้เขาเสียหาย กล่าวโดยรวมก็คือเป็นคนมีความละอายใจ เกรงกลัวบาป มีความอดทน สงบเสงี่ยมเจียมใจ คนใจงามเช่นนี้แม้รูปร่างจะไม่งาม แม้จะยศน้อยด้อยศักดิ์ ก็เป็นคนงามเป็นคนเด่น พอที่จะคบหาสมาคมและเคารพนับถือได้สนิทใจ ขอให้ลูกรู้ไว้ว่า **รูปงามดึงดูดตา ใจงามดึงดูดจิต รูปงามอยู่ได้ชั่วคราว ใจงามอยู่ได้ตลอดกาล** ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับแต่งตัวเองให้เป็นคนใจงามควบคู่กันไปกับแต่งให้รูปงาม

ความจงรักภักดี

ลูกรัก ...

เมื่อลูกเป็นข้าราชการ สิ่งแรกที่ลูกควรปลูกฝังให้แน่นแฟ้นคือความจงรักภักดีต่อเจ้านาย ข้อนี้สำคัญมาก ความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง เป็นคุณธรรมที่ดี และเป็นสิ่งที่ข้าราชการต้องมีเป็นประจำอยู่แล้ว ข้าราชการที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อตรง นับว่าเป็นข้าราชการที่ดี แต่ถ้ามีความจงรักภักดีต่อเจ้านายด้วยก็ยิ่งประเสริฐมากขึ้น

อันความซื่อสัตย์ซื่อตรงนั้นเป็นเรื่องของหน้าที่ เป็นเรื่องที่จะต้องมีต้องทำ แต่ความจงรักภักดีเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องนอกเหนือไปจากหน้าที่ และบังคับกันให้มีไม่ได้ ความจงรักภักดีเกิดจากจิตใจที่ศรัทธาและรักเคารพเจ้านายด้วยใจจริง และเมื่อมีความจงรักภักดีแล้วก็เป็นเหตุให้เกิดความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อเจ้านายด้วยใจจริงอีกชั้นหนึ่งนอกเหนือไปจาก

ทำตามหน้าที่ ดังนั้น ผู้ที่มีทั้งความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง และความจงรักภักดีต่อเจ้านายนั้น นับได้ว่าเป็นลูกน้องที่ประเสริฐ หาไม่ได้ง่ายนัก

เมื่อลูกทำงานอยู่กับใคร หากเขาเป็นเจ้านายที่ดี มีเมตตากรุณา เป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือได้อย่างเต็มภาคภูมิ ก็ขอให้ลูกซื่อสัตย์ ซื่อตรง และจงรักภักดี ยอมมอบกายปฏิบัติหน้าที่รับใช้เขาให้ดีเถิด แล้วลูกจะไม่ผิดหวัง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง และจงรักภักดีนั้น จะตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ จะได้รับการยกย่องและสนับสนุนให้สูงขึ้นเรื่อยๆ แน่นอน

เวรกรรมมีจริง

ลูกรัก ...

เรื่องเวรเรื่องกรรมนั้นลูกอย่าได้ประมาทเป็นอันขาด และอย่าคิดว่าเวรกรรมไม่มีจริง เรื่องอย่างนี้มิใช่จะล้อเล่นกันได้ง่ายๆ ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม เมื่อถึงคราวแล้ว เวรกรรมนั้นก็จะให้ผลทันที เหมือนยาพิษ คนจะรู้จักหรือไม่รู้จักก็ตาม ดื่มกินเข้าไปแล้วเป็นต้องตายทั้งสิ้น เวรกรรมเป็นเรื่องที่เราทำไว้ จงใจบ้าง ไม่จงใจบ้าง ทำบ่อยครั้งเข้าก็สั่งสมไว้ นานเข้าก็ส่งให้ผู้ทำได้รับความเดือดร้อน บางครั้งทำให้วิบัติเสียหาย บางคราวทำให้เสียชีวิตไปเลย เหมือนคนที่บริโภคอาหารที่มีสารพิษเข้าไป ตอนแรกก็ไม่รู้สึกตัว แต่นานเข้าบ่อยเข้าพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายนั้นจะค่อยๆ ออกฤทธิ์ทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายต่างๆ ดังที่รู้เห็นกันอยู่

เวลาที่เวรกรรมออกฤทธิ์ทำให้ผู้ทำเวรกรรมนั้นประสบอันตรายหรือได้รับความทุกข์

วิบัติต่างๆ เจ้าตัวมักจะไม่รู้ตัวว่าที่เป็นดังนี้เพราะผลเวรผลกรรมที่ตนทำไว้ หรืออาจไม่ยอมรับความจริงข้อนี้ กลับโทษโน่นโทษนี่ไปตามเรื่อง ด้วยเหตุดังนี้แหละจึงทำให้คนทั่วไปไม่อายชั่วกลัวบาปกันนัก จึงได้ประกอบกรรมทำเข็ญกันไปต่างๆ โดยไม่กลัวเกรงอะไร เชื่อเถิดลูกเอ๋ย เวรกรรมมีจริง อย่าได้ประมาท อย่าไปสร้างเวรกรรมไว้ จะได้ไม่ต้องมาเสียใจเมื่อถึงคราวหายนะเพราะเวรกรรมนั้นให้ผล

ความใฝ่ฝัน

ลูกรัก ...

ทุกคนย่อมเคยใฝ่ฝันกันมา โดยเฉพาะสมัยเป็นเด็กมักจะใฝ่ฝันอยากเป็นนั่นเป็นนี่ ความใฝ่ฝันเป็นเรื่องดี คนที่ไม่ใฝ่ฝันอะไรเสียอีกออกจะไม่ค่อยดี ความใฝ่ฝันนั้นเป็นการจุดประกายและเป็นแรงกระตุ้นให้คนเรามีความมุมานะ มีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อให้ความใฝ่ฝันเป็นความจริง คนที่ใฝ่ฝันแรงกล้ามักจะแข็งแกร่งและเป็นนักสู้ชีวิตที่ไม่ยอมแพ้ง่ายๆ คนที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตนั้นส่วนใหญ่เริ่มต้นมาจากความใฝ่ฝันทั้งสิ้น ตรงกันข้าม คนที่ไม่คิดใฝ่ฝันอะไรเลยมักจะเป็นคนเฉื่อยชา ขาดชีวิตชีวาเพราะขาดแรงกระตุ้น ทำอะไรก็ทำแบบไร้จุดหมายปลายทาง จึงได้รับความสำเร็จน้อยหรือไม่ก็ล้มเหลวไปเลย แต่ความใฝ่ฝันของคนเรานั้นก็มีข้อควรระวังอยู่ คือหากความใฝ่ฝันนั้นเป็นเพียงความเพ้อฝันหรือความทะเยอทะยาน ก็อาจ

ทำให้ผิดหวังเสียแรงเปล่าได้ หรืออาจเป็นแรงกระตุ้นให้ทำในสิ่งที่ผิดเพื่อให้สำเร็จตามที่ต้องการก็ได้

ดังนั้น เมื่อเราจะใฝ่ฝันเรื่องอะไรก็ควรมีขอบเขต ดูความเป็นไปได้ และดูฐานะภาวะของตัวเองควบคู่ไปด้วย หากใฝ่ฝันจนเกินวิสัยหรือเกินภาวะของตัวก็อาจกลายเป็นเรื่องเพ้อฝันหรือความทะเยอทะยานไปได้ เมื่อเป็นเรื่องเพ้อฝันโอกาสที่จะสมหวังก็มีน้อย เมื่อไม่สมหวังก็อาจทำให้เกิดความท้อแท้ในชีวิตได้ ถึงกระนั้นก็ตามเราก็ควรสร้างความใฝ่ฝันไว้ เพราะสิ่งที่ใฝ่ฝันไว้นั้นจะเป็นเสมือนจุดหมายในการดำเนินชีวิตให้เราเป็นเป้าหมายให้เราเดินไปหา ดีกว่าเดินไปโดยไร้จุดหมายไร้ทิศทาง สำคัญอย่าให้ความใฝ่ฝันเป็นเรื่องเพ้อฝันไป

สุขภาพร่างกาย

ลูกรัก ...

คนเราทุกคนย่อมต้องการมีอายุยืนและความไม่มีโรคภัยด้วยกันทั้งนั้น แต่อายุจะยืนและโรคภัยจะไม่มีได้นั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการดูแลสุขภาพร่างกายดี มิใช่เพียงแค่ต้องการแล้วก็ปล่อยปละละเลยสุขภาพร่างกายไปตามยถากรรม คนที่ดูแลสุขภาพร่างกายดีย่อมมีโอกาสมีอายุยืนและไม่มีโรคภัยมากกว่าคนที่ไม่ได้ดูแล ลูกเองก็ควรระวังสุขภาพร่างกายให้ดี ดูแลสุขภาพให้ดี อย่าโหมทำงานหนักจนเกินไปจนร่างกายไม่ได้พักผ่อน อย่าปล่อยให้ร่างกายทรุดโทรมหรือปรนเปรอจนอิ่มหนำสำราญเกินไป เพราะนั่นเป็นทางให้เกิดโรคได้ง่าย เป็นแล้วก็รักษายาก

ในเรื่องการดูแลสุขภาพนี้ทำตามที่หมอแนะนำเป็นดีที่สุด เช่น ทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังบ้าง นอนในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก รักษาจิตใจและอารมณ์ให้แจ่มใส ไม่เครียดไม่

หงุดหงิดง่าย ไม่ทำงานหักโหม ไม่ดื่มสุราติดยาเสพติด ไม่อดนอนบ่อย ดังนี้เป็นต้น เมื่อทำได้สุขภาพร่างกายก็จะแข็งแรง สู้กับโรคภัยได้และจะมีอายุยืน คนเราถ้ามีสุขภาพดีเสียแล้วก็เท่ากับมีต้นทุนในการดำเนินชีวิต สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง คล่องแคล่วว่องไว ทำมาหากินได้สะดวก หากสุขภาพร่างกายอ่อนแอสามวันดีสี่วันไข้ เท่ากับมีอุปสรรคใหญ่ จะไม่สามารถต่อสู้กับงานได้ บางครั้งก็ทำให้ท้อแท้ปล่อยวาง และหมดอาลัยตายอยากในชีวิตได้ รักษาสุขภาพร่างกายไว้ให้ดีตลอดไปก็ทำให้อะไรดีขึ้นได้มาก

สุขภาพจิตใจ

ลูกรัก ...

เมื่อพูดถึงเรื่องสุขภาพ เรามักจะนึกถึงแต่สุขภาพร่างกาย นึกถึงแต่ความแข็งแรง ความไม่มีโรคของร่างกาย ความจริงสุขภาพจิตก็เป็นเรื่องสำคัญเหมือนกับสุขภาพร่างกาย จิตใจที่มีสุขภาพดีก็จะปลอดโปร่ง แจ่มใส ไม่ขุ่นมัว ไม่หงุดหงิดและฟุ้งซ่าน ซึ่งสมัยนี้เขาเรียกว่าไม่เครียด การรักษาสุขภาพจิตให้ดีจึงจำเป็นมาก

สุขภาพจิตจะดีได้ก็ด้วยการรักษาอารมณ์ให้ดี อย่าให้อารมณ์เสีย สิ่งที่จะทำให้อารมณ์เสียนั้นมีมาก ผ่านมาทางตาบ้าง ทางหูบ้าง ทางความคิดบ้าง วันหนึ่งๆ คนเรามักจะรับอารมณ์ร้ายๆ ร้อนๆ เข้าไปไว้ในจิตใจกันคนละมากๆ แล้วเก็บสั่งสมไว้เรื่อยๆ จนกลายเป็นกองขยะอารมณ์อยู่ในจิตใจ คนที่มีขยะอารมณ์อยู่มากสุขภาพจิตก็จะเสียไปมาก คนที่มีสุขภาพจิตเสียมากก็มักจะอารมณ์เสียบ่อย หงุดหงิดง่าย กลาย

เป็นคนเจ้าอารมณ์ไปโดยไม่รู้ตัว

วิธีป้องกันมิให้สุขภาพจิตเสียก็คืออย่าไปรับรู้เรื่องภายนอกให้มากนัก หากจำเป็นต้องรู้ก็อย่าไปรับมาเก็บเป็นอารมณ์ทั้งหมด รู้ก็ทำเป็นไม่รู้เสียบ้าง เห็นก็ทำเป็นไม่เห็นเสียบ้าง เอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสียบ้าง ทำแบบที่ท่านสอนไว้ว่า "**ปิดตาทั้งคู่ ปิดหูสองข้าง ปิดปากเสียบ้าง นอนนั่งสบาย**" ก็ได้ ทำได้ดังนี้จิตใจก็จะปลอดโปร่งเพราะปลอดมลพิษ อารมณ์ภายนอกก็ทำอะไรไม่ได้เพราะเราไม่ใส่ใจเก็บเอามาเป็นอารมณ์ สุขภาพจิตก็จะดีเพราะไม่เครียด ไม่วิตกกังวลอะไร

สิ่งแวดล้อม

ลูกรัก ...

คนเรานอกจากควรดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดีแล้ว สิ่งแวดล้อมก็สำคัญที่เราต้องดูแลและให้ความสนใจ เพราะสิ่งแวดล้อมจะทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตของเราดีไปด้วย สิ่งแวดล้อมมีทั้งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำลำคลอง อากาศ และที่เราสร้างขึ้นมาเอง เช่น ที่อยู่อาศัย บริเวณบ้าน สิ่งปลูกสร้าง ถนนหนทาง สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ล้วนให้คุณให้โทษแก่คนเราได้ทั้งสองทาง ถ้าเราดูแลจัดการดีก็ให้คุณ ถ้าเราดูแลจัดการไม่ดีก็ให้โทษ

ดังนั้น ลูกควรดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีเพื่อประโยชน์แก่ตัวลูกเองและคนข้างเคียง โดยเริ่มตั้งแต่ที่อยู่อาศัย ห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำ จัดการดูแลให้สะอาดปราศจากกลิ่นและอับทึบ อย่าให้รกรุงรังเป็นแหล่งเชื้อโรค บริเวณบ้าน

ดูแลให้สะอาด ปลูกไม้ดอกไม้ใบไว้ให้ร่มรื่น กำจัดแหล่งที่เป็นที่อาศัยของยุง ทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง ไม่ทิ้งขยะ เศษอาหาร และสิ่งสกปรกลงในแม่น้ำคลอง ไม่ตัดต้นไม้ทำลายป่า รวมไปถึงการไม่ทำอะไรที่ทำให้เกิดมลพิษคือเกิดฝุ่นเกิดควัน เกิดเสียงดัง หรือเกิดกลิ่นเหม็นให้เป็นที่เดือดร้อนคนอื่น การดูแลรักษา การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดี และไม่ทำสิ่งแวดล้อมให้เสียหายล้วนเป็นประโยชน์แก่ตัวเราทั้งนั้น เมื่อจัดการสิ่งแวดล้อมดี บ้านก็จะน่าอยู่ บริเวณบ้านก็จะสวยงาม ถนนหนทางก็จะร่มรื่น แม่น้ำลำคลองก็จะสะอาด บ้านเมืองก็จะปลอดมลพิษทั้งปวง เป็นเรื่องดีทั้งนั้น ตรงกันข้ามถ้าเราไม่ดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดี มีแต่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่ดีลงทุกวัน คนที่จะเดือดร้อนจริงๆ เพราะถูกสิ่งแวดล้อมลงโทษก็คือตัวเรานี่เอง

อ่านตัวให้ออก

ลูกรัก ...

มีหลักในการพัฒนาให้ตัวเองก้าวหน้าเบื้องต้นอยู่ ๓ ประการ ซึ่งขอบอกลูกไว้ คือ **อ่านตัวให้ออก บอกตัวให้ได้ ใช้ตัวให้เป็น**

ประการแรก **"อ่านตัวให้ออก"** หมายความว่าจะต้องศึกษาตัวเองสำรวจตัวเองเพื่อให้รู้จักภาวะที่แท้จริงของตัวเอง คือจะต้องรู้จักตัวเองให้ได้ว่าตัวเองมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาแค่ไหน มีสภาพอย่างไร มีกำลังมีเรี่ยวแรงเท่าไร ที่สำคัญที่สุดต้องรู้ใจตัวเองว่าต้องการอะไรกันแน่ต้องอ่านตัวเองให้ออกเหมือนอ่านหนังสือ ต้องเข้าใจตัวเองให้ปรุโปร่ง เหมือนคนเดินทางไกลดูแผนที่ออกอย่างปรุโปร่ง หรือเหมือนช่างสร้างบ้านดูแบบแปลนบ้านออกอย่างปรุโปร่งฉะนั้น

การดำเนินชีวิตหรือการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งก็เช่นเดียวกับการเดินทาง หรือการสร้างบ้านนั่นแหละ อ่านตัวออกได้ชัดเจนเท่าไร

ยิ่งดี ชีวิตและงานจะดำเนินไปได้ด้วยดี และความสำเร็จจะเกิดได้ง่ายและรวดเร็วไม่ผิดพลาด ถ้าแม้ตัวเองก็ยังไม่เข้าใจตัวเอง ยังไม่รู้จักตัวเองดีพอ ไปทำงานอะไรก็จะเปะปะจับทางไม่ถูก เหมือนคนเดินทางโดยไร้แผนที่ เหมือนคนสร้างบ้านโดยไร้แบบแปลน แม้จะไปได้ทำได้ก็เอาดีไม่ค่อยได้ ทั้งจะเสียเวลา เสียแรงและทุนรอนมากกว่าด้วย ดังนั้นก่อนที่จะทำกิจการใดควรศึกษาตัวเองให้ถ่องแท้จนอ่านตัวเองออกชัดเจนเสียก่อนค่อยทำ ความบกพร่องผิดพลาดจะได้ไม่เกิดขึ้นเสียแต่เริ่มแรก

บอกตัวให้ได้

ลูกรัก ...

หลักในการพัฒนาตัวเองประการที่สองคือ **"บอกตัวให้ได้"** หมายความว่า ตามปกติคนเรามักไม่ค่อยได้สอนตัวเองหรือเตือนตัวเองกัน สอนคนอื่นเตือนคนอื่นได้สารพัด สอนให้เขาทำอย่างนั้น เตือนให้เขาปฏิบัติอย่างนี้ สอนได้เตือนได้ แต่พอถึงคราวตัวเองบ้างกลับไม่ยอมสอนไม่ยอมเตือน จึงได้ผิดพลาดบกพร่อง ประสบทุกข์ยากกันร่ำไป แท้ที่จริงตัวเราเองนี่แหละที่สอนยากเตือนยากที่สุด ฝึกก็ยาก ดัดก็ยาก ดังนั้นท่านจึงเตือนใจไว้ว่า

จงเตือนตนของตนให้พ้นผิด
ตนเตือนจิตตนได้ใครจะเหมือน
ตนเตือนตนไม่ได้ใครจะเตือน
ตนแชเชือนใครจะเตือนให้ป่วยการ

ธรรมดาของการทำงานย่อมผิดพลาดบกพร่องได้ และแต่ละคนย่อมจะมีข้อผิดพลาด

บกพร่องกันได้ทุกคน แต่เมื่อพบข้อผิดพลาดบกพร่องแล้วก็สอนตัวเองเตือนตัวเองว่าไม่ควรทำอย่างนั้นอีก หมั่นเตือนตัวเองบ่อยๆ ก็จะทำให้คิดแก้ไข ปรับปรุงงาน ปรับปรุงตัวให้ดีให้ถูกต้อง เป็นทางให้เกิดความสำเร็จในโอกาสต่อไปได้ ตรงกันข้าม หากคนอื่นเขาไม่เตือนไม่สอน และตัวเองก็สอนหรือเตือนตัวเองไม่ได้ หรือไม่ยอมสอนไม่ยอมเตือนเพราะคิดว่าตัวเองฉลาดแล้ว ก็คงกู่ไม่กลับแล้ว มีแต่จะมุ่งหน้าสู่หายนะท่าเดียว น่ากลัวเสียจริงๆ ลูกควรจะฝึกเตือนตัวเองไว้เป็นประจำ จะรอให้คนอื่นเขามาเตือนนั้นเห็นจะไม่เข้าที ใครเขาจะมาคอยจ้ำจี้จ้ำไชเราเล่า เตือนตัวเองได้นั่นแหละเป็นดีที่สุด

ใช้ตัวให้เป็น

ลูกรัก ...

หลักในการพัฒนาตัวเองประการที่สามคือ "**ใช้ตัวให้เป็น**" หมายความว่า คนเราต่างชอบให้คนอื่นมานิยมยกย่องตนกันทั้งนั้น แต่คนที่จะมีคนรักนับถือและยกย่องนั้นจะต้องเป็นคนมีเสน่ห์ในตัว คนขาดเสน่ห์จะมีใครมารักมานับถือเล่า วิธีสร้างเสน่ห์ให้คนรักอย่างหนึ่งก็คือใช้ตัวให้เป็นนี่เอง การใช้ตัวให้เป็นก็คือการกระตุ้นเตือนตัวเองให้ทำงานและทำตัวให้เป็นประโยชน์ด้วยตัวเอง คิดทำงานเอง คิดช่วยคนอื่นเอง โดยไม่ต้องรอให้ใครมาใช้ ไม่ต้องให้ใครมาสั่งถึงจะทำ ตัวเองเห็นเหมาะเห็นควรอย่างไรก็ทำไปเลย ในเมื่อเห็นว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นประโยชน์ก็ทำไป การใช้ตัวให้เป็นนี้นอกจากจะเป็นการพัฒนาตัวเองแล้วยังเป็นการสร้างเสน่ห์ให้ตัวเองอีกส่วนหนึ่งด้วย

คนที่ใช้ตัวเองเป็นอย่างนี้แหละที่เรียกว่าเป็นคนพัฒนาตัวเอง คนอย่างนี้จะไม่ยอมอยู่นิ่ง ไม่ยอมอยู่เปล่า เห็นคนอื่นทำงานอะไร ช่วยได้ก็จะเข้าช่วยทันที หากว่าลูกต้องการความสำเร็จและเป็นคนมีเสน่ห์ก็ต้องใช้ตัวให้เป็นแบบนี้ อย่านิ่งดูดายในการช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นด้วยน้ำใจ อย่าเป็นคนแล้งน้ำใจ อย่าเป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คนแล้งน้ำใจคิดเอาแต่ได้เขาเรียกว่าเป็นคนมีเสนียด ไม่น่านับถือ แต่เป็นคนน่ารังเกียจสำหรับคนทั่วไป สร้างเสน่ห์ดีกว่าสร้างเสนียด สร้างเสน่ห์นั้นไม่ยากนักดอก เพียงคอยเตือนใจตัวเองอย่าให้เป็นคนนิ่งดูดาย ใช้ตัวให้เป็นเท่านั้น เสน่ห์ก็จับไปทั้งตัวแล้ว

กตัญญูคือยาชูกำลัง

ลูกรัก ...

อันพ่อแม่ทุกคนย่อมปรารถนายิ่งนักที่จะเห็นลูกของตนเป็นคนดี มีความสุข มีความก้าวหน้า และไม่มีทุกข์ภัย เมื่อเห็นลูกได้รับความสำเร็จสมหวัง อยู่เย็นเป็นสุขกันแล้ว พ่อแม่ก็สบายใจหายห่วง แต่นั่นก็เป็นเพียงความสบายใจเท่านั้น หาได้เป็นเครื่องชูกำลังให้พ่อแม่ได้ชื่นอกชื่นใจและปลาบปลื้มไม่ เครื่องชูกำลังหรือยาชูกำลังที่ทำให้พ่อแม่ทุกคนอยากจะมีชีวิตอยู่เพื่อดูลูกหลานของตัวเองนานๆ ก็คือความกตัญญูที่ลูกมีต่อพ่อแม่อย่างเดียว ลูกที่ได้รับความสำเร็จ ก้าวหน้า มีเกียรติ มีหน้ามีตาในสังคม สังคมยกย่อง ถ้าลูกคนนั้นไม่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ของตน พ่อแม่ของเขาจะแช่มชื่นเบิกบานสักเท่าไร ลูกที่ยากจน ไร้เกียรติ แต่มีความกตัญญู รักพ่อรักแม่ เชื่อฟัง และดูแลเอาใจใส่พ่อแม่ ย่อมทำให้พ่อแม่ปลื้มใจและมีเรี่ยวแรงมี

กำลังใจมากกว่า

ลูกเอ๋ย อันพ่อแม่นั้นถึงจะอดอยากปากแห้ง ถึงจะลำบากอย่างไร หากมีลูกที่กตัญญูรู้คุณคอยดูแลปรนนิบัติใกล้ชิด คอยถามสุขทุกข์ ทำสิ่งที่ดีงาม ไม่ขัดใจ เท่านี้ก็ทำให้พ่อแม่อายุยืนได้แล้ว ตรงกันข้ามพ่อแม่ที่มีลูกอกตัญญูไม่รู้คุณ มีลูกที่ไม่ดูดำดูดี ทอดทิ้งให้ว้าเหว่ มีลูกอย่างนี้ก็เหมือนไม่มี นับว่าเป็นโชคร้ายของผู้เป็นพ่อแม่แท้ทีเดียว พ่อแม่ที่มีลูกอย่างนี้จะท้อแท้ซึมเศร้า ไม่อยากจะมีชีวิตอยู่ ความอกตัญญูของลูกนั้นเป็นยาพิษสำหรับพ่อแม่ ส่วนความกตัญญูของลูกเป็นทั้งยาบำรุงหัวใจ เป็นยาบำรุงกำลัง และเป็นยาชูกำลังขนานเอกสำหรับพ่อแม่แท้ทีเดียว

ปั้นน้ำเป็นตัว

ลูกรัก ...

มีความประพฤติอย่างหนึ่งที่คนบางคนชอบทำคือการปั้นน้ำเป็นตัว ได้แก่ปั้นเรื่องขึ้นมาเพื่อประโยชน์บางอย่าง เช่นเพื่อยกตัวเอง เพื่อทำลายคนอื่น หรือเพื่อให้คนอื่นแตกแยกกัน ซึ่งเรื่องนั้นไม่เป็นเรื่องจริง ไม่เป็นความจริง แต่ผู้พูดนั้นมีวิธีการพูดชักจูงให้คนอื่นเชื่อถือดี หรือบางครั้งผู้ปั้นเรื่องนั้นเป็นคนมียศมีเกียรติ จึงทำให้คำพูดนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ทั้งที่เรื่องที่ถูกปั้นขึ้นมานั้นไม่อาจพิสูจน์ได้หรือน่าเชื่อได้ว่าเป็นจริง กลายเป็นว่าผู้รับฟังเชื่อคนพูดเป็นสำคัญ เมื่อเชื่อคนพูดแล้ว เรื่องที่เขาพูดออกมาก็พลอยเชื่อไปด้วย เรื่องอย่างนี้ทำลายคนมาเสียมากต่อมากแล้ว เพื่อนต้องแตกจากเพื่อน สามีภรรยาต้องมาทะเลาะกันหรือแยกทางกันไป เจ้านายกับลูกน้องต้องบาดหมางกินใจกัน คนอยู่ด้วยกันมองหน้ากันไม่สนิท เหล่านี้มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากผลพวงของการปั้นน้ำเป็นตัวนี่เอง

เลือกแต่ที่ดี

ลูกรัก ...

มีสุภาษิตเก่าอยู่บทหนึ่งความว่า **“อย่ารักเหาก ว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ อย่ารักถ้ำกว่าเรือน อย่ารักเดือนกว่าตะวัน”** สุภาษิตบทนี้เป็นข้อเตือนสติสอนใจให้รู้จักเลือกในสิ่งที่ดีกว่าและมีประโยชน์กว่า คือผมดีกว่าเหา น้ำดีกว่าลม เรือนดีกว่าถ้ำ ตะวันดีกว่าเดือน

ในเรื่องของการเลือกนี้ลูกอาจจะได้ประสบสักวันหนึ่ง คือจะต้องตัดสินใจเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง การตัดสินใจนั้นก็เป็นความลำบากใจอย่างหนึ่ง การที่จะตัดสินใจเลือกให้ถูกต้องไม่ผิดพลาดนั้นเป็นเรื่องของความฉลาดและประสบการณ์ คนฉลาดนั้นก่อนที่จะเลือกเขาจะพิจารณาประเมินค่าและให้น้ำหนักเสียก่อนว่าสิ่งใดมีประโยชน์ สิ่งใดไม่มีประโยชน์ สิ่งใดดีสิ่งใดเลวกว่ากัน และรู้จักตัดสินใจว่าอะไรควรไม่ควรอย่างไร เขาจะรอบคอบ ไม่ใจเร็วด่วนได้ คิด

หน้าคิดหลังก่อนเลือกก่อนตัดสินใจเสมอ เพราะฉะนั้น คนฉลาดจึงเลือกไม่ค่อยผิดพลาด ตรงกันข้าม ผู้ไม่ฉลาดมักจะด่วนตัดสินใจเลือก ไม่พิจารณาให้ถ้วนถี่ก่อน มองไม่ออกว่าสิ่งใดดี สิ่งใดเลว จึงผิดพลาดบกพร่องอยู่เสมอ ข้อนี้ลูกระวังเข้าไว้เป็นดี ถือคติโบราณข้างต้นไว้เป็นไม่เสียหาย ไม่ขาดทุนแน่ แต่ถ้าลูกใจเร็วด่วนได้นอกจากจะไม่ได้ดีแล้วยังจะพาให้เสียใจเมื่อเลือกผิดอีกด้วย

เพื่อนแท้

ลูกรัก ...

คนเราต้องมีเพื่อน จะอยู่คนเดียวไม่ได้ แม้ลูกเองก็มีเพื่อน คำว่า "**เพื่อน**" นั้นมีความหมายลึกซึ้ง ยิ่งเป็นเพื่อนสนิทถึงขั้นเป็น "**เพื่อนเกลอ**" หรือ "**เพื่อนซี้**" ด้วยแล้ว อาจทำให้เกิดความรู้สึกสนิทแนบแน่นยิ่งกว่าการเป็นพี่น้องเสียอีก เพราะอาจตายแทนกันได้ แต่เพื่อนที่นับว่าประเสริฐที่สุดก็คือเพื่อนแท้ อันเพื่อนแท้นั้นก็คือเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์ เพื่อนที่ไม่ทอดทิ้งในยามทุกข์ยากหรือในยามตกต่ำ ยังไปมาหาสู่ประจำเหมือนเดิมหรือบ่อยกว่าเดิม

ดังนั้น เมื่อต้องการจะคบหากับใครเป็นเพื่อนแท้ ก็จำต้องดูให้แน่นอนว่าเขาเป็นเพื่อนประเภทใด พอที่จะเป็นเพื่อนแท้ได้หรือไม่ ในขณะเดียวกันเราก็ต้องทำตัวให้เป็นเพื่อนแท้ของเพื่อนด้วย กล่าวคือจะต้องให้ความสำคัญในความเป็นเพื่อน ให้เกียรติ แสดงความยินดีเมื่อเพื่อน

ได้ดี เมื่อเพื่อนเพลี่ยงพล้ำหรือประสบความล้มเหลวอย่างใดอย่างหนึ่งต้องแสดงความเห็นใจ ให้กำลังใจ และไม่ทอดทิ้ง หากเราช่วยอะไรไม่ได้ ก็ควรเฉยเสีย ไม่ซ้ำเติมเพื่อน เพื่อนอย่างนั้นควรเห็นอกเห็นใจมากกว่าจะไปซ้ำเติม เพื่อนที่ทอดทิ้งเพื่อน ซ้ำเติมเพื่อน หรือคบกันเพราะผลประโยชน์นั้นเป็นเพื่อนแท้ไม่ได้ เป็นได้ก็เพียงแค่คนรู้จักคุ้นเคยกันเท่านั้น อย่าว่าแต่จะเป็นเพื่อนแท้ไม่ได้เลย แม้จะถือว่าเป็นเพื่อนก็ยังยาก เมื่อต้องการเพื่อนแท้ก็ต้องแสดงความเป็นเพื่อนแท้แก่เพื่อนก่อน ตัวเองยังเป็นเพื่อนแท้ของเพื่อนไม่ได้ ใครเล่าเขาจะยอมมาเป็นเพื่อนแท้ของเรา

บ่อเกิดกำลังใจ

ลูกรัก ...

เคยบอกลูกมาบ้างแล้วว่ากำลังใจเป็นกำลังภายในที่ทำให้คนเราเกิดความเข้มแข็งอดทนไม่ท้อแท้และหมดเรี่ยวแรง พร้อมที่จะสู้ต่อไปด้วยความมุ่งมั่น หากคนเราหมดกำลังใจหรือมีกำลังใจตกเสียแล้ว บางครั้งถึงกับไม่อยากมีชีวิตอยู่ต่อไป อยากตายไปเสียให้พ้นๆ แม้คนที่แข็งแกร่งหากหมดกำลังใจเสียแล้ว มือเท้าและสมองก็จะพลอยอ่อนปวกเปียกหมดกำลังไปด้วย อาจถึงกับคิดฟุ้งซ่านไปว่าจะทำไปทำไม ทำไปก็ไม่ได้ดิบได้ดีอะไรทำนองนี้ คนที่เจ็บป่วยอยู่หากมีกำลังใจดีก็สามารถหายได้เร็ว แต่พอหมดกำลังใจก็พาลจะตายเอาดื้อๆ เมื่อรู้อย่างนี้แล้วก็ควรที่จะหาทางเพิ่มกำลังใจให้แก่ตัวเองไว้เรื่อยๆ

อันกำลังใจนี้เกิดได้ ๒ ทางคือ ตัวเองทำให้เกิดกับคนอื่นทำให้เกิด ในสองทางนี้ ตัวเองสามารถสร้างกำลังใจด้วยตัวเองได้โดยเพิ่ม

ความรู้ความสามารถให้แก่ตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง จะทำให้เกิดความมั่นใจและศรัทธาในตัวเอง ความมั่นใจและศรัทธาในตัวเองนี้จะทำให้เกิดกำลังใจที่จะต่อสู้ด้วยลำแข้งของตัวเอง นอกจากนั้นควรฝึกทำความดี ทำสิ่งที่มีคุณประโยชน์ไว้ให้มากๆ ความเป็นคนดีและเป็นคนมีประโยชน์จะทำให้เราคิดว่าเราก็ไม่ด้อยไปกว่าคนอื่น ทำไมจะต้องมาท้อแท้หรือสิ้นหวังหมดกำลังใจเพียงเพราะความผิดพลาด ทำงานไม่สำเร็จแค่นี้ อะไรทำนองนี้ เมื่อมั่นใจและคิดได้อย่างนี้ก็จะเกิดกำลังใจที่จะทำงานและทำความดีต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่ต้องรอให้คนอื่นมาให้กำลังใจก็ได้ เรียกว่าสามารถเป็นตัวของตัวเองได้เลยทีเดียว

ตามใจตัวเอง

ลูกรัก ...

ความทุกข์ยากของคนเรานั้นมีสาเหตุมาจากเรื่องต่างๆ แต่ที่เห็นได้บ่อยคือเกิดมาจากการตามใจตัวเอง ยิ่งเราตามใจตัวเองมากเท่าไรก็จะยิ่งทุกข์ยากมากขึ้นเท่านั้น ตามใจตัวเอง ๑ ครั้งก็จะทุกข์ ๑ ครั้ง ตามใจตัวเอง ๕ ครั้งก็จะทุกข์ ๕ ครั้ง คนที่ชอบตามใจตัวเองย่อมประสบความทุกข์ ความผิดหวัง ความเดือดร้อน และหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือเมื่อต้องการอะไรก็ต้องดิ้นรนแสวงหา หามาได้แล้วก็ต้องดูแลรักษา หวงแหนไว้มิให้จากมิให้สิ้นไป เมื่อจากไปก็เป็นทุกข์เสียใจ วนเวียนอยู่อย่างนี้ไม่จบสิ้น จึงไม่เป็นตัวของตัวเองนัก ฝากชีวิตไว้กับสิ่งที่ตัวต้องการ

ที่จริงคนเราไม่ควรตกอยู่ในอำนาจของใจจนเกินไป เพราะใจคนเรานั้นพร่องอยู่เสมอถมให้เต็มได้ยาก ถ้าตามใจตัวเองก็ต้องทุกข์ยาก

ร่ำไป เช่นตามใจปากก็ต้องลำบากไปหามาปรนเปรอ เพราะปากมันร่ำร้องอยากจะกินของดีๆ แปลกๆ ยิ่งขึ้นไป ตามใจตา ตามใจหูก็ต้องดิ้นรนไปดูไปฟังหรือไปหาสิ่งที่ตาอยากดูสิ่งที่หูอยากฟังมาปรนเปรอไม่รู้จบสิ้น ทำไมเราจะต้องมาเป็นทาสรับใช้ของใจ ของตา ของหู จนเกินไปด้วยเล่าลูกเอ๋ย หากเราต้องมาเดือดร้อน ทุกข์ยากเพราะชอบตามใจตัวเองอยู่ ทำไมเราไม่ฝึกฝืนใจตัวเองดูบ้างเล่า ลองฝึกเป็นนายของใจดูบ้างไม่ตามใจเสียบ้าง ใจอยากจะไปก็ลองฝืนไม่ไปตาอยากดูก็ลองฝืนไม่ดู หูอยากฟังก็ลองฝืนไม่ฟังฝืนได้บ่อยเข้าก็ชินไปเองแหละ ไม่ตามใจได้ก็จะไม่เดือดร้อนมากและไม่สิ้นเปลืองมาก ล้วนแต่จะได้รับสิ่งที่ดีๆ ตอบแทนทั้งนั้น

ความยึดติด

ลูกรัก ...

ชีวิตของแต่ละคนนั้นย่อมประสบกับความเดือดร้อนมากมายหลายอย่าง ในจำนวนความเดือดร้อนนั้น มีความเดือดร้อนเพราะความยึดติดของเราเองรวมอยู่ด้วย ความยึดติดที่ว่านี้ก็คือการที่คนเราไปยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป เช่นยึดถือในคน ในสิ่งของ ในหน้าที่การงาน ในความรู้ ตลอดถึงในความคิดของตัวเองจนเกินไป โดยยึดถือว่าคนนี้เป็นลูกของเรา คนนี้เป็นภรรยาของเรา หรือของสิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา ดังนี้เป็นต้น ความยึดติดเช่นนี้แหละที่เป็นตัวนำความเดือดร้อนมาให้คนเรา ยึดติดอะไรก็จะทุกข์เดือดร้อนเพราะอันนั้น หากไม่ยึดติดอะไรเลยก็จะไม่ทุกข์ไม่เดือดร้อนเลย

หากลูกต้องการจะมีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุขจริงๆ ก็ต้องพยายามปล่อยวางอะไรๆ ลงบ้าง อย่าไปแบกภาระอะไรไว้มากนัก มันหนักแรง

และเดือดร้อนด้วย ธรรมดาภาระที่แบกไว้บนบ่ามันจะหนักเรื่อยๆ แต่พอวางลงเสียได้ก็จะหายหนักและหายเหนื่อย ส่วนภาระที่ใจแบกไว้หรือยึดติดไว้นี่สิมันวางได้ยาก วางไม่ลง มันจึงทำให้หนักอกหนักใจและเดือดร้อนอยู่ร่ำไป ถ้าแม้ว่ามีภาระหรือแบกภาระอะไรอยู่ แต่ไม่ยึดติดกับภาระนั้นมากนัก เวลาไหนควรปล่อยก็ปล่อยบ้าง เวลาไหนควรวางก็วางบ้าง เวลาไหนควรแบกก็แบกกันไป ทำได้อย่างนี้ก็จะพอทำให้หายใจหายคอสะดวกขึ้น มีความปลอดโปร่งโล่งใจขึ้นและมีความสุขในชีวิตประจำวันได้บ้าง ดีกว่าไปแบกหรือยึดติดอยู่ตลอดเวลา วางได้บ้างก็จะมีสุขได้บ้าง วางได้หมดก็จะเป็นสุขได้ทั้งหมด นี่แหละคือสัจธรรมละลูกเอ๋ย

ความเย่อหยิ่งถือตัว

ลูกรัก ...

อันความเย่อหยิ่งถือตัวนั้นเคยบอกลูกมาบ้างแล้ว แต่ก็อยากพูดซ้ำอีก กล่าวคือลูกต้องระวังอย่าเป็นคนเย่อหยิ่งถือตัว อย่าดูถูกดูหมิ่นคนอื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนร่วมงานและคนที่เราติดต่อด้วย รวมถึงคนที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงกัน เพราะความเย่อหยิ่งถือตัวเป็นกิริยาที่ไม่งามเลย ไม่มีใครดอกที่จะชอบคนที่เย่อหยิ่งถือตัว แม้แต่ตัวเราเองก็ไม่ชอบคนที่ทำเช่นนั้น

กิริยาที่ถือว่าเป็นความเย่อหยิ่งถือตัวก็คือการที่ชอบยกตัวข่มผู้อื่น ชอบคิดว่าตัวเองดีกว่าเด่นกว่าเขา มีความรู้ มีหน้าที่การงาน มีฐานะทางการเงินดีกว่าเขา แล้วชอบวางตัวอยู่เหนือคนอื่น ดูถูกดูหมิ่นหรือแสดงกิริยาท่าทางรังเกียจคนที่ด้อยกว่า เป็นต้น คนที่แสดงกิริยาอย่างนี้ออกมา ผู้คนรอบข้างจะรังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้และไม่อยากคบหาด้วย คนเย่อหยิ่งถือตัวมักจะ

ถูกโดดเดี่ยวและต่อสู้ตามลำพังในเมื่อเดือดร้อนอะไรขึ้นมา ความรู้ก็ดี ยศศักดิ์ก็ดี เงินทองก็ดีใช่จะช่วยเหลือคนเราให้รอดตัวหรือพ้นภัยได้ทุกอย่างและทุกคราวไม่ บางครั้งสิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถช่วยอะไรเราได้เลย ไมตรีจิต ความเป็นเพื่อน และความไม่ถือตัวต่างหากที่สามารถช่วยเราได้ในทุกกรณี อย่างน้อยก็ผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ คนเราจึงไม่ควรไปก่อความรังเกียจให้เกิดขึ้นแก่คนรอบข้างด้วยการไปดูหมิ่น ถิ่นแคลนเขาหรือไปเหยียดหยามเขา **“สร้างมิตรดีกว่าสร้างศัตรู”** คำนี้เขาสอนกันมานานแล้วแหละลูก

เอาชนะกันด้วยเหตุผล

ลูกรัก ...

การเอาชนะคะคานกันด้วยคำพูดหรือด้วยการทุ่มเถียงกันแม้จะเป็นไปด้วยเหตุผลบางครั้ง ก็ไม่อาจทำให้เหตุการณ์ต่างๆ ดีขึ้นได้ อาจทำให้เสียเวลาและรังแต่จะทำให้แตกร้าวกันยิ่งขึ้นเสียด้วยซ้ำ คำพูดที่มีเหตุผลมิใช่จะใช้ได้ทุกคราวทุกกรณีไป โดยเฉพาะในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ความเข้าใจตรงกัน ความผ่อนหนักผ่อนเบา ความนิ่งฟังด้วยความอดทน ก็สามารถแก้ปัญหาครอบครัวได้เหมือนกัน แม้ดูจะไม่ค่อยมีเหตุผลเอาเสียเลยก็ตาม แต่เมื่อต่างฝ่ายต่างก็ยอมเข้าใจกันและรอมชอมตกลงกันได้โดยสันติวิธี ไม่แตกร้าวหรือเลิกร้างกันไปอย่างนี้ไม่ต้องใช้เหตุผลก็ได้ มีสามีภรรยาหลายคู่ที่ต้องแยกทางกันเดินเพราะต่างก็ยึดถือเหตุผลมุ่งเอาชนะคะคานกันด้วยเหตุผล ถือว่าเหตุผลของตัวเองถูกต้อง อีกฝ่ายไม่มีเหตุผลยอมให้ไม่ได้

ท้ายที่สุดก็ต้องแยกทางกัน เหตุผลนั้นเป็นของดี แต่ต้องใช้ให้เหมาะสมกับกรณีและกาลเวลาด้วย

ในเมื่ออยู่ร่วมกันหรือทำงานด้วยกัน การให้อภัยกัน การยอมรับฟังความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยความอดทนอดกลั้น การไม่ถือสาในเรื่องเล็กน้อย แม้จะดูไม่ถูกต้องและไม่สมเหตุสมผลก็ตาม แต่ถ้าสามารถประสานความสามัคคีและป้องกันความแตกร้าวได้ ก็ยังดีกว่าการใช้เหตุผลแต่ทำให้แตกร้าวขึ้น ในเรื่องความรักและในการครองเรือนนั้น บางทีก็นำเหตุผลมาใช้ไม่ได้ บางครั้งมันอยู่เหนือเหตุผล ความเข้าใจตรงกันและยอมรับกันได้เป็นดีที่สุด หากจะผิดพลาดอะไรไปจะได้ไม่มานั่งโทษกันหรือถกเถียงกันว่าใครผิดใครถูก เพราะต่างเห็นดีเห็นงามด้วยกันแล้ว

สตินำ ปัญญาตาม

ลูกรัก ...

เมื่อเราไม่ต้องการความผิดพลาด ไม่ต้องการให้เกิดความเสียหายในสิ่งที่ทำหรือที่พูดไป ก็ต้องคิดก่อนทำคิดก่อนพูดเสมอไป การคิดก่อนทำคิดก่อนพูดเพื่อป้องกันความผิดพลาดนั้นเป็นความหมายของคำว่า "สติ" สติ หมายถึงความพินิจไตร่ตรอง ความนึกขึ้นได้ไม่หลงลืม สตินี้เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการดำเนินชีวิต คนเราต้องมีสติอยู่เสมอ คนที่เผลอสติหรือขาดสติจะทำอะไรพูดอะไรก็มักจะผิดพลาดเผลอไผลลืมโน่นลืมนี่ เมื่อขาดสติก็ทำให้เสียหายร่ำไป ต้องมาเสียเวลาแก้ตัวหรือแก้ปัญหาภายหลัง ทำให้ยุ่งยากมากขึ้น การมีสติเท่ากับมีเครื่องป้องกันความผิดพลาดและความเสียหายไว้ชั้นต้น

สตินั้นจะต้องนำปัญญาคือความรู้ความสามารถ ปัญญาจะต้องมีสติคอยควบคุมอีกชั้นหนึ่ง สติต้องเป็นตัวนำปัญญาเป็นตัวตาม คน

ที่มีปัญญาฉลาดรอบรู้สารพัดแต่ขาดสติก็มักจะทำอะไรผลีผลาม ไม่ทันคิดหรือไม่ได้คิด ดันทุรังไปข้างหน้าเรื่อยไป พอเกิดผิดพลาดหรือเสียหายขึ้นมาก็มักจะบ่นเสียใจภายหลังว่ารู้อย่างนี้ไม่ทำเสียดีกว่าอะไรทำนองนี้ ประเภทนี้เรียกว่ามีปัญญานำ สติตาม ถ้ามีสตินำ ปัญญาตาม ทุกอย่างก็จะไม่เกิดความยุ่งยากเสียหาย จะสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สติกับปัญญาเป็นสิ่งที่มีอุปการะมากในการทำงานทุกอย่าง และจะต้องให้มีคู่กันไป มีสติแต่ขาดปัญญา หรือมีปัญญาแต่ขาดสติ ก็เอาดีได้ยาก

โรคหูเบา

ลูกรัก ...

เป็นสามีภรรยากันก็ดี เป็นเพื่อนร่วมงานกันก็ดี เป็นมิตรสหายกันก็ดี เป็นพี่น้องกันก็ดี จะมีโรคแทรกอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความร้าวฉานหรือไม่เข้าใจกันได้ โรคนั้นคือโรคหูเบา อาการของโรคหูเบาก็คือเชื่อง่าย ขาดความพินิจพิจารณา ไม่คิดหน้าคิดหลัง มีใครมาพูดอะไรในทางที่ไม่ค่อยดีของสามีภรรยา ของเพื่อน ของพี่น้อง หรือของคนที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง แทนที่จะฟังหูไว้หู กลับเชื่อทันทีหรือเห็นด้วยทันทีว่าเป็นความจริง ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน ยังไม่ได้สืบสาวราวเรื่องก่อน บางครั้งยังไม่รู้จักคนพูดดีเสียด้วยซ้ำ อย่างนี้แหละคือโรคหูเบา

ความจริง เมื่อมีใครมาพูดถึงเรื่องคนโน้นคนนี้ที่เกี่ยวข้องกับเรา เราต้องวางใจเป็นกลางหนักแน่นไว้ก่อนเป็นดีที่สุด สามีภรรยาที่ติดเชื้อโรคหูเบามาจากคนอื่นต้องมาทะเลาะกัน ต้อง

มาแยกทางกันก็เพราะโรคนี้มามากต่อมากแล้ว เพื่อนต้องแตกจากเพื่อน พี่น้องต้องแตกกัน เพราะโรคหูเบาก็มีให้เห็นไม่น้อย เมื่อรู้ความจริงอย่างนี้แล้ว เมื่อมีใครมาเล่าอะไรให้ฟังก็ฟังหูไว้หู แม้ว่าคนที่พูดนั้นจะเป็นคนที่น่าเชื่อถือได้ก็ต้องไตร่ตรองให้ดี กรองเสียก่อนเชื่อ แต่ถ้าคนพูดเป็นคนที่ไม่น่าเชื่อถือด้วยแล้วก็ตัดไปได้เลย ไม่ต้องเก็บมาคิดให้รกสมอง เพราะในโลกนี้มีคนที่ชอบปั้นน้ำเป็นตัว ชอบเห็นคนอื่นเป็นทุกข์เดือดร้อนอยู่เป็นอันมาก คนที่ชอบเสี้ยมเขาควายให้ชนกัน คนที่ชอบทำลายคนอื่นด้วยคำพูดก็มีไม่น้อย จะต้องระวังคนพวกนี้เข้าไว้ให้ดี หนักแน่นเข้าไว้ ทำหูให้หนักเข้าไว้เป็นดีที่สุด

การจัดอันดับความสำคัญ

ลูกรัก ...

บางครั้งเราอาจเกิดความไม่สบายใจในการจัดงานและภาระต่างๆ ของเราเอง ดูมันไม่เป็นระบบระเบียบ ยุ่งเหยิงวุ่นวายไปหมด อาจกล่าวได้ว่าที่สับสนวุ่นวายนั้นเกิดจากการจัดอันดับความสำคัญไม่ถูก คือเราไม่ได้วางแผนหรือคิดไว้ก่อนว่าอะไรควรทำก่อนทำหลัง อะไรควรมาก่อนมาหลัง หากแต่คิดอะไรก่อนได้ก็ทำไปทั้งที่ยังไม่จำเป็นจะต้องทำ เอาไว้ทำทีหลังก็ได้ เป็นการให้ความสำคัญต่อสิ่งนั้นเกินไปโดยไม่จำเป็น ส่วนเรื่องที่จำเป็นต้องทำก่อนกลับเห็นว่าไม่จำเป็น เก็บไว้ทำทีหลังเสีย ก็เลยพาให้วุ่นวาย ทำไม่เสร็จบ้าง ทำไม่ทันบ้าง ดังนั้นการจัดอันดับความสำคัญของสิ่งที่จะต้องจัดต้องทำจึงจำเป็นมาก อะไรควรทำก่อนทำหลังต้องคิดให้ดี

มิใช่เฉพาะเรื่องงานเท่านั้น แม้เรื่องคนก็จำเป็น ต้องจัดอันดับความสำคัญของแต่ละคนไว้เหมือนกัน ใครมีความสำคัญต่อเราอย่างไร เราควรติดต่อ ควรไปหา ควรดูแลคนไหนก่อนหลังอย่างไร ต้องจัดอันดับให้ได้และจัดให้ถูก ไม่อย่างนั้นจะเกิดความวุ่นวายและบกพร่องได้ แม้แต่คนในครอบครัวของเราคือพ่อแม่ ลูก ภรรยา สามี รวมไปถึงญาติพี่น้องเพื่อนฝูง เราก็ต้องจัดอันดับความสำคัญและความจำเป็นก่อนหลัง แม้เรื่องความเจ็บไข้ ความเป็นอยู่ ความอบอุ่นทางจิตใจของแต่ละคน ก็ควรจัดอันดับความสำคัญและความจำเป็นไว้เช่นกันว่าควรปฏิบัติแก่ใครก่อน มากน้อยอย่างไร ถ้าจัดอันดับได้ ความสับสนวุ่นวาย ความน้อยเนื้อต่ำใจ หรือความร้าวฉานจะไม่มีเกิดขึ้น ฝึกทำไว้ไม่เสียหายอะไร มีแต่ทำให้สบายใจและสบายหูโดยส่วนเดียว

การให้กำลังใจกัน

ลูกรัก ...

ในยามที่คนเราได้รับผิดหวัง เกิดความท้อแท้ หรือกำลังเผชิญกับเหตุการณ์ที่หนักอกหนักใจ สิ่งต้องการมากที่สุดในขณะนั้นก็คือกำลังใจจากคนอื่น โดยเฉพาะจากคนใกล้ชิด กำลังใจเป็นยาบำรุงจิตขนานวิเศษ เป็นยากระตุ้นให้คนเราเกิดพลังที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไป ทำให้ความท้อแท้สิ้นหวังหมดไปได้ เราเองยังต้องการกำลังใจจากคนอื่น แม้คนอื่นก็ต้องการกำลังใจจากเราเช่นกัน ฉะนั้น คนเราจึงควรให้กำลังใจแก่กันและกัน มิใช่คอยแต่จะรับกำลังใจจากคนอื่น การให้กำลังใจแก่คนอื่นนั้นเป็นเรื่องดีเป็นเรื่องควรทำเป็นอย่างยิ่ง ควรฝึกทำให้เคยชินโดยเฉพาะกับคนใกล้ตัว คนที่เขาดีต่อเราช่วยเหลือเรา และมีน้ำใจต่อเรา เราต้องให้กำลังใจเขาสม่ำเสมอ อย่าให้ขาด

การให้กำลังใจกันนั้นทำได้หลายอย่าง เช่น ให้ของกินของใช้ ให้ของขวัญรางวัล แต่การให้กำลังใจที่สำคัญและดีที่สุดก็คือคำพูด การพูดจาดี พูดชมเชยยกย่องเมื่อเขาทำดีทำถูกถือว่าดีที่สุด หากเขาทำผิดพลาดไป การพูดให้โอกาสแก่เขาใหม่ ไม่ดุด่าว่ากล่าวให้ได้อาย แต่แนะนำวิธีทำที่ถูกต้องแก่เขา อย่างนี้ก็ถือได้ว่าให้กำลังใจเหมือนกัน รวมไปถึงเมื่อเขาเกิดความผิดหวังท้อแท้ เกิดความเสียใจ ก็พูดปลอบใจให้กำลังใจเขา แสดงความเห็นอกเห็นใจ ทำตัวเป็นเพื่อนทุกข์ของเขา ก็เป็นเหตุให้ได้ไมตรีต่อกัน ผิดกับการบั่นทอนกำลังใจคนอื่นด้วยคำพูดซึ่งเป็นการไม่สร้างสรรค์สิ่งดีเลย มีแต่สร้างศัตรูอย่างเดียว ให้กำลังใจคนจึงดีกว่าบั่นทอนกำลังใจคนแน่แท้

กตัญญูต่อตัวเอง

ลูกรัก ...

ลูกคงเคยได้ยินพระท่านสอนให้คนเราเป็นคนกตัญญูรู้คุณคน เช่น กตัญญูต่อพ่อแม่ กตัญญูต่อครูอาจารย์มาบ้าง ท่านว่าความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี คนดีเขาประพฤติปฏิบัติกันเป็นปกติ แต่ความกตัญญูนั้นจะควรทำแก่คนอื่นเท่านั้นก็หาไม่ หากแต่ควรทำแก่ตัวเองด้วย คือเราต้องกตัญญูต่อตัวเราเองด้วย กล่าวคืออวัยวะทุกส่วนในร่างกายของเราไม่ว่ามือ เท้า แขน ขา ตา หู รวมไปถึงหัวใจ ล้วนมีบุญคุณต่อตัวเราทั้งสิ้น เราใช้งานเขา เราอาศัยเขาไปไหนมาไหน เขาช่วยเหลือเรามาตลอดตั้งแต่เกิด เราจึงควรกตัญญูต่ออวัยวะเหล่านี้ด้วย

ความกตัญญูต่ออวัยวะร่างกาย เราสามารถทำได้โดยการไม่ใช้เขาจนเกินกำลัง ให้เขาได้พักผ่อนบ้าง ดูแลเอาใจใส่เขาอย่างดี บำรุงเลี้ยงเขาให้เติบโตแข็งแรงเข้าไว้ หากเขา

ผิดปกติหรือเจ็บป่วยลงต้องรีบรักษา อย่าปล่อยให้เขาเจ็บปวดทุกข์ทรมานโดยขาดการเอาใจใส่ เขาจะได้อยู่รับใช้เรานานๆ ไม่พิกลพิการหรือทรุดโทรมลงก่อนเวลา และอย่าทำร้ายเขาด้วยการเสพของมึนเมาและยาเสพย์ติดอันเป็นการบั่นทอนกำลังเขาเข้าไป จะทำให้เขาอ่อนแอทรุดโทรม อย่านำเขาไปเที่ยวเตร่หามรุ่งหามค่ำจนไม่ได้พักผ่อนพอเพียง เป็นการทรมานเขา การที่ทำให้อวัยวะต่างๆ อ่อนแอ ทรุดโทรม ไม่ได้รับการพักผ่อน ไม่ดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร อย่างนี้ชื่อว่าไม่กตัญญูต่อสังขาร ไม่กตัญญูต่อตัวเอง คนที่ไม่กตัญญูต่อตัวเองเช่นนี้จะมีอายุไม่ยืนและจะถูกโรคภัยเบียดเบียนให้ต้องเจ็บป่วยอยู่เสมอ ล้วนทำให้ตัวเองเดือดร้อนทั้งนั้น

ชีวิตมีค่า

ลูกรัก ...

ลูกรู้ไหมว่าสิ่งที่มีค่าที่สุดคือชีวิต ไม่ว่าชีวิตของเราหรือของใครล้วนมีค่าทั้งสิ้น มีค่าทั้งแก่ตัวเองและแก่คนอื่นด้วย ดังนั้นในศีล ๕ ท่านจึงยกเรื่องการเว้นจากการฆ่าสัตว์ไว้เป็นข้อต้นเพราะเห็นว่าชีวิตสำคัญนั่นเอง จึงไม่ควรฆ่าไม่ควรเบียดเบียนชีวิตกัน เมื่อลูกรู้ว่าชีวิตมีค่าอย่างนี้แล้วจึงควรรักษาและทะนุถนอมชีวิตให้ดี การกตัญญูต่อตัวเองตามที่บอกมาแล้วเป็นการถนอมชีวิตอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคือพยายามใช้ชีวิตให้มีค่าด้วยการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นให้มากที่สุด อย่างนี้จึงจะเรียกว่าใช้ชีวิตคุ้มค่า มิใช่ใช้ชีวิตแบบฟุ่มเฟือย เที่ยวเตร่หาความสำราญ หรือสำมะเลเทเมา หาแก่นหาสาระชีวิตไม่ได้ แล้วบอกว่าใช้ชีวิตคุ้มค่า มิใช่อย่างนั้นเลย ใช้ชีวิตคุ้มค่าที่ถูกคือใช้ชีวิตไปทำประโยชน์ต่างหาก

การเอาเปรียบคนอื่น

ลูกรัก ...

การที่เราอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้นเราไม่ควรเอารัดเอาเปรียบเขา การเอารัดเอาเปรียบคนอื่นเป็นการกระทำที่ไม่ดีเลย เป็นกิริยาที่น่ารังเกียจ แม้จะได้ผลประโยชน์อะไรก็ตามก็ไม่ควรจะทำ คนที่ชอบเอารัดเอาเปรียบเขานั้นไม่มีใครชอบดอก แม้เราเองก็ไม่ชอบให้ใครมาเอารัดเอาเปรียบเรา เมื่อเราเองไม่ชอบก็ไม่ควรไปทำอย่างนี้กะใคร อย่าเป็นคนคิดเล็กคิดน้อยหรือหยุมหยิมเพื่อให้ตัวเองสบาย แม้ว่าในบางครั้งเราสามารถเอาเปรียบคนอื่นได้แต่เราก็ไม่ควรทำ นอกจากไม่ทำแล้วยังควรจะช่วยเหลือเขาเสียอีก อย่างนี้จึงจะเป็นคนน่าคบและน่านับถือ

ดูเอาก็แล้วกัน คนที่ชอบเอารัดเอาเปรียบเพื่อน ชอบเอารัดเอาเปรียบพี่น้องนั้นน่ารังเกียจแค่ไหน ความมีน้ำใจต่อกันต่างหากที่ประเสริฐที่สุด จะเสียเปรียบเขาไปบ้างก็ช่างเถิด คิดเสีย

ว่าเราทำประโยชน์ให้เขาก็แล้วกัน เราจะมีความสุขเอง คนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่นด้วยความเห็นแก่ตัวนั้นเขาไม่รู้หรอกว่ากำลังทำลายความน่ารักน่าเชื่อถือในตัวเขาเองลงไปทุกขณะ ไม่ควรคิดว่าการได้เปรียบคนอื่นและเอารัดเอาเปรียบคนอื่นได้เป็นความโก้เก๋หรือเป็นความสามารถอะไร แท้ที่จริงเป็นการทำลายตัวเองทางอ้อมมากกว่า คนบางคนขาดความน่าเชื่อถือไป ไม่มีใครเขายกย่องหรือเชื่อฟังเท่าที่ควร ทั้งที่ตัวเองก็มีอะไรหลายอย่างที่เหนือกว่าคนอื่น แต่ว่าขาดความน่าเชื่อถือไปเพราะเป็นคนชอบเอารัดเอาเปรียบคนอื่นนี่เอง

การผูกใจคน

ลูกรัก ...

ในพระพุทธศาสนาสอนวิธีผูกใจคนอื่นไว้ ๔ ประการ คือ **แบ่งปันกัน พูดดีต่อกัน ช่วยเหลือกัน และวางตัวดีต่อกัน** ทั้ง ๔ ประการนี้ใครปฏิบัติตามได้ก็จะยึดเหนี่ยวใจคนอื่นไว้ได้ แต่อยากบอกลูกเพิ่มเติมว่า นอกจากควรปฏิบัติตามหลักข้างต้นแล้ว ยังควรเว้นอีก ๓ ประการ คือ **ดูหมิ่นเขา กดเขา และยกย่องคนที่ด้อยกว่าเขาให้เกินหน้าเขาไป** ทั้ง ๓ อย่างนี้ถ้าเราไปทำกับใคร เขาก็จะอึดอัดเสียใจและจะเกิดความท้อแท้ หมดกำลังใจที่จะอยู่ช่วยเหลืองานเรา เมื่อทนไม่ไหวเขาก็จะจากเราไป ทำให้เราขาดกำลังไปโดยใช่เหตุ ยิ่งคนใกล้ตัวเราซึ่งเขามีความจริงใจและจงรักภักดีต่อเราด้วยแล้ว เรื่องอย่างนี้เปราะบางมาก เพราะเขายอมทุ่มเทช่วยเหลือเราทุกอย่าง แต่ผลที่เขาได้รับก็คือเราไปพูดจาดูหมิ่นเขาบ้าง เราไม่ยกย่องส่งเสริมเขา

แต่ไปกดเขาไว้บ้าง ไปยกย่องคนอื่นให้คนอื่นมาข่มเหงรังแกเขาบ้าง เมื่อโดนอย่างนี้เข้า ไม่ว่าใครก็ทนได้ไม่นาน แม้แต่ตัวเราเองถ้าเจออย่างนี้บ้างก็ถอยเหมือนกัน

เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว เราก็ไม่ควรทำอย่างนั้น ต้องคอยดูว่าคนใกล้ชิดเราคนใดมีความจริงใจ จงรักภักดี ซื่อสัตย์ ไม่มีนอกไม่มีใน เราก็ควรยกย่องชมเชย ให้เกียรติ ให้กำลังใจ สนับสนุนให้ก้าวหน้าสูงขึ้น ให้โอกาสเขาทำงานตามสติกำลังของเขา เราดูอยู่ห่าง ๆ คอยแนะนำตักเตือนเมื่อเห็นเขาจะพลาด เท่านี้ก็พอที่จะผูกมิตรผูกมัดใจเขาไว้ได้แล้ว คนที่ถูกผูกมัดใจไว้ด้วยหลักต่าง ๆ เหล่านี้เขาจะไปไหนรอด

ความล้มเหลวที่แท้จริง

ลูกรัก ...

คนเราทุกคนต่างกลัวความล้มเหลวด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะในหมู่นักธุรกิจและในชีวิตครอบครัว อันที่จริงทุกคนก็คงเคยผ่านความล้มเหลวกันมาแล้วไม่มากก็น้อย รู้รสชาติของความล้มเหลวกันดี แต่ก็ผ่านกันมาได้ด้วยดีเพราะไม่ท้อแท้ ไม่ยอมจำนนให้แก่ความล้มเหลวต่อสู้จนเอาชนะมาได้ แต่ความล้มเหลวที่ผ่านมานั้นหาใช่ความล้มเหลวที่แท้จริงไม่เพราะยังมีความสำเร็จอยู่ ความล้มเหลวที่แท้จริงก็คือความล้มเลิก ความล้มเลิกเป็นความล้มเหลวสิ้นเชิงของคนเรา เพราะจะไม่สามารถไปถึงจุดหมายคือความสำเร็จได้เลย

แท้จริงไม่ว่าเราจะทำงานอะไรย่อมมีอุปสรรคขัดข้องทั้งสิ้น ผิดพลาดบ้าง ขาดทุนบ้างไม่ได้ตามที่ต้องการบ้าง นั่นมิใช่แสดงถึงความล้มเหลว แต่เป็นการบอกให้เราทราบว่าเรายัง

บกพร่องอยู่ หากเราไม่ท้อแท้เลิกล้มเสียกลางคัน พยามแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ไปหรือปรับเปลี่ยนงาน ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเสียใหม่ ก็จะพบความสำเร็จได้ในที่สุด ตราบใดที่ยังลุกขึ้นมาสู้ต่อไปได้ก็ชื่อว่ายังไม่ล้มเหลว พระท่านก็สอนไว้ว่า "**เกิดเป็นคนควรพยายามร่ำไปจนกว่าจะสำเร็จประโยชน์**" แม้ว่าสิ่งที่พยายามนั้นจะมีทางสำเร็จเพียงน้อยนิด แต่ก็ชื่อว่าได้ใช้ความพยายามแล้ว คนเขาจะดูหมิ่นเราไม่ได้ว่าเป็นคนล้มเหลว เป็นผู้แพ้ ผู้ยอมจำนนชีวิต ดังนั้น ถ้าเราไม่ต้องการล้มเหลวก็ต้องไม่ล้มเลิก เมื่อยังไม่ล้มเลิกก็ยังไม่ล้มเหลวแน่นอน

แพ้ภัยตัวเอง

ลูกรัก ...

เรื่องความกตัญญูนั้น ความจริงก็ไม่อยากจะพูดบ่อยนัก เพราะเกรงว่าลูกจะหาว่าพ่อแม่เรียกร้องความกตัญญูจากลูก แต่ก็จำเป็นจะต้องบอกบ่อยๆ จะเป็นผลดีแก่ตัวลูกเอง กล่าวคือคนที่ขาดความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่นพ่อแม่ ที่อยู่อาศัย หรือแม้แต่ประเทศชาติบ้านเมืองนั้น ถือได้ว่าเป็นผู้แพ้ภัยตัวเอง ประสบความเจริญได้ยาก ยิ่งเป็นคนอกตัญญูหรือเป็นคนเนรคุณด้วยแล้ว ท่านถือว่าเป็นคนบาปหนาทีเดียว ดังที่พระท่านสอนไว้ว่า

"ได้นั่งหรือนอนที่เงาของต้นไม้ใด ไม่พึงหักรานกิ่งของต้นไม้นั้น เพราะผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนบาป"

คนที่เนรคุณต้นไม้ที่ตนเคยพึ่งพาอาศัยร่มเงาท่านยังว่าเป็นคนประทุษร้ายมิตรและเป็นคนบาปเพราะทำร้ายได้แม้กระทั่งต้นไม้ที่มีบุญคุณ

แล้วคนเล่า หากว่าไปเนรคุณต่อคนที่มีบุญคุณเข้าจะเป็นคนบาปและเป็นคนเลวแค่ไหน คนเนรคุณนั้นย่อมได้รับผลเป็นความชั่วเองโดยที่ไม่ต้องรอให้คนอื่นมาลงโทษเลย แต่ฟ้าดินคือกรรมจะลงโทษเขาเอง ทำให้เขาแพ้ภัยตัวเองตลอดไป คนที่แพ้ภัยตัวเองนั้นจะทำอะไรก็จะติดขัด มีอุปสรรคไปหมด ที่ควรได้ก็ไม่ได้ ที่ไม่ควรเสียก็เสีย จะได้อะไรแต่ละอย่างดูมันยากเย็นแสนเข็ญเสียจริง คนที่แพ้ภัยตัวเองอย่างนี้บางทีก็ไม่รู้สึกตัวว่าทำไมตัวเองจึงต้องเป็นแบบนี้ กลับไปโทษคนอื่น โทษชะตากรรม โทษดวงดาวไปโน่น ทั้งที่ตัวเองทำเข้าไว้เอง คือตัวเองเป็นคนอกตัญญู เป็นคนประทุษร้ายมิตร หรือเป็นคนเนรคุณคนแท้ๆ

การตอบแทนบุญคุณ

ลูกรัก ...

การตอบแทนบุญคุณคนที่มีพระคุณนั้นเป็นสิ่งควรทำ เป็นความดี ผู้คนยกย่องสรรเสริญ แต่การตอบแทนบุญคุณนั้นต้องเป็นไปโดยชอบธรรมถูกต้อง และไม่ก่อทุกข์ก่อเวรให้แก่ตนเองและผู้อื่น เช่น ต้องการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่โดยการไปปล้นจี้หรือฉ้อโกงเขาเพื่อนำเงินและสิ่งของมาให้พ่อแม่โดยอ้างว่าทำเพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ หรือยอมทำชั่วทำผิดเพื่อทดแทนบุญคุณกันโดยให้การสนับสนุนหรือทำผิดระเบียบต่างๆ ตามที่ผู้มีพระคุณขอร้องให้ช่วย อย่างนี้เรียกว่าตอบแทนพระคุณโดยไม่ถูกธรรม ไม่น่านิยมยกย่องและไม่ควรทำ เพราะการตอบแทนคุณคนที่ไม่ดีแต่มีบุญคุณกันด้วยการยกย่องสนับสนุนหรือยอมให้ได้เป็นใหญ่มีอำนาจจะกลายเป็นการส่งเสริมให้เขาไปก่อความเดือดร้อนให้แก่คนอื่นไป

คำพ่อ คำแม่

การที่เราจะตอบแทนบุญคุณใครอย่างไรจะต้องพิจารณาดูให้ดี ถ้าตอบแทนในทางที่ถูกต้องก็มีคุณ ตอบแทนในทางที่ไม่ถูกต้องก็มีโทษ อยู่เฉยๆ ไม่ตอบแทนเสียเลยดีกว่า แม้จะไม่ได้ดีแต่ก็ไม่ขาดทุน หาทางตอบแทนเขาทางอื่นที่ไม่ผิดดีกว่า การตอบแทนโดยวิธีที่เขาได้ แต่ตัวเราต้องมารับกรรมหรือคนอื่นต้องมาเดือดร้อนด้วยย่อมไม่สมควรแน่นอน การตอบแทนบุญคุณกันนั้นใช่ว่าจะทำได้ครั้งสองครั้ง ทำได้แค่วันสองวัน หรือทำได้แค่วิธีเดียว ตราบใดที่เรายังมีลมหายใจอยู่ เราก็สามารถจะตอบแทนบุญคุณเขาได้หลายๆ ครั้ง หลายๆ วิธี ขอให้การตอบแทนนั้นไม่ผิดธรรมเป็นใช้ได้

สุขแท้หรือสุขเทียม

ลูกรัก ...

คนเราทุกวันนี้ต่างดิ้นรนขวนขวายหาเงินทองกันตัวเป็นเกลียว แม้ค่ำมืดดึกดื่นซึ่งควรเป็นเวลาหลับนอนก็ยังทำงานกันเพื่อเงินทอง ก็จริงอยู่ที่ว่าเงินทองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนในยุคใหม่ เพราะเงินทองสามารถบันดาลสิ่งที่ตนต้องการได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ และสุข ว่ากันว่ามีเงินก็มีสุข หรือมีเงินเขาเรียกว่าน้อง มีทองเขาเรียกว่าพี่ ถ้ามีทั้งเงินทั้งทองเขายกให้เป็นทั้งน้องทั้งพี่ แต่ก็ต้องดูกันให้ลึกต่อไปว่าความสุขนั้นตกอยู่แก่ใคร ใครเป็นคนได้รับความสุขที่แท้จริงจากเงินทองหรือจากลาภยศที่แสวงหากัน

ในบางครอบครัวพ่อบ้านมุ่งแต่ทำงานหาเงินให้ครอบครัว จนไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ปล่อยให้ภรรยาและลูกเต้าดูแลกันเองเงียบเหงาอยู่ที่บ้าน ในบางครอบครัวพ่อบ้านไปมีบ้านเล็ก

บ้านน้อยสำรองไว้ต่างหาก ได้แต่ส่งเงินทองให้ภรรยาและลูกใช้เป็นเดือนๆ ไปโดยเข้าใจว่าภรรยาและลูกมีเงินใช้พอเพียงก็มีความสุขแล้ว ถ้าจะถามว่าความสุขที่พ่อบ้านหยิบยื่นให้นั้นเป็นความสุขแท้หรือความสุขเทียม ก็ตอบได้ว่าเป็นความสุขเทียมแน่นอน ภรรยาและลูกนั้นจะมีความสุขแท้ได้ที่ไหน จะมีก็แต่ความระทมทุกข์ กินน้ำตาต่างข้าว ความสุขที่ปะปนกับน้ำตาและความว้าเหว่นั้นจะเป็นความสุขแท้ได้อย่างไร บ่อเกิดแห่งความสุขที่แท้จริงในครอบครัวนั้นก็คือความรัก ความอบอุ่น และการได้อยู่กันพร้อมหน้า ส่วนเงินทองลาภยศนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบเท่านั้น หาความสุขแท้ให้ครอบครัวดีกว่าหาสุขเทียมให้ ครอบครัวจึงจะนับว่าเป็นครอบครัวที่แท้จริง

ประสาคนแก่

ลูกรัก ...

เรื่องของคนแก่มักเป็นเรื่องน่ารำคาญสำหรับคนหนุ่มสาว ทั้งนี้เพราะวัยที่แตกต่างกัน คนแก่ส่วนใหญ่จะจู้จี้ขี้บ่น ใจน้อย ชอบให้ลูกหลานเอาอกเอาใจ ความคิดเชื่องช้า ส่วนคนหนุ่มสาวชอบความรวดเร็ว เด็ดขาด ไม่ชอบพูดมาก นอกจากกับคนที่ตัวรักเท่านั้น ประสาคนแก่เป็นอย่างนี้ จึงทำให้คนแก่กับคนหนุ่มสาวเข้ากันไม่ค่อยได้ แม้จะเป็นพ่อแม่ลูกกันก็ตาม

เวลานี้พ่อกับแม่เองก็แก่แล้ว อาจจะจู้จี้ขี้บ่นไปบ้าง ลูกก็อย่าถือสา เพราะมันไม่ได้ตั้งใจ ทนรำคาญเอาหน่อยก็แล้วกัน คนแก่ก็เป็นอย่างนี้เกือบทุกคนแหละ เห็นอะไรเป็นขวางหูขวางตาไปหมด ไม่ใส่ใจเสียบ้างก็ได้ นิ่งฟังเฉย ๆ เสียบ้าง ปล่อยให้พ่อกับแม่บ่นไปตามประสาคนแก่ก็ได้ เหนื่อยหนักเข้าก็จะหยุดไปเองแหละ ทำไงได้เล่าลูกเอ๋ย การจู้จี้ขี้บ่นเขาว่ามันเป็น

คำพ่อ คำแม่

นิสัยประจำตัวของคนแก่ทุกคน หากได้บ่นออกมาบ้าง ได้ดุด่าลูกหลานบ้าง มันทำให้คนแก่อายุยืนเพราะปอดได้ทำงาน เลือดลมมันเดินคล่อง เป็นเครื่องกระตุ้นหัวใจชนิดหนึ่ง หากคนแก่หยุดบ่นเมื่อไร ลูกหลานจะเดือดร้อนเมื่อนั้น เขาว่าอย่างนั้น ลูกคอยดูต่อไปก็แล้วกันว่าจะจริงอย่างเขาว่าหรือไม่ ไงๆ ตอนนี้ลูกก็ทนเอาหน่อยก็แล้วกัน พ่อกับแม่จะบ่นให้ลูกหลานรำคาญหูไปได้นานสักเท่าไร

ฝากไว้ให้ลูก

ลูกรัก ...

คงประจักษ์ แจ้งจำ คำเกื้อหนุน
ที่พ่อแม่ เอ่ยเอื้อ เกื้อการุณย์
เป็นต้นทุน สร้างชีวิต เสริมกิจการ
ขอจบคำ พ่อแม่ ไว้แค่นี้
ฝากวจี มรดก ตกลูกหลาน
ช่วยกันจำ ขับเคี่ยว ให้เชี่ยวชาญ
จะพ้นผ่าน พาลภัย ได้จำเริญ
ขอให้ลูก พินิจ ทำคิดชอบ
ถูกระบอบ ปฏิบัติ ไม่ขัดเขิน
ถูกบุคคล ถูกเวลา อย่าขาดเกิน
เน้นดำเนิน สายกลาง ทุกอย่างไป
ขอจบคำ พ่อแม่ เพียงแค่นี้
จำลาที หมดกาล จะขานไข
รักคิดถึง ลูกมาก จากหัวใจ
ถึงตัวไกล ใจอยู่ คู่ลูกเอยฯ

นิธีนํ ว ปวตฺตารํ ยํ ปสฺเส วชฺชทสฺสินํ

นิคฺคยฺหวาทึ เมธาวึ ตาทิสํ ปณฺฑิตํ ภเช

ตาทิสํ ภชมานสฺส เสยฺโย โหติ น ปาปิโย.

บุคคลพึงเห็นผู้มีปัญญา ช่วยชี้โทษ คอยพูดห้ามปรามเหมือนผู้ชี้ขุมทรัพย์ให้ และพึงคบผู้เป็นบัณฑิตเช่นนั้น เพราะเมื่อคบคนเช่นนั้น ย่อมมีแต่ความเจริญ ไม่มีเสียเลย.

ขุ. ธ. ๒๕/๒๕

ดัชนี

รายนามเจ้าภาพ

คุณบุญล้อม	พุ่มอิ่ม	๕๐,๐๐๐ บาท
คุณบรรยง	พุ่มอิ่ม	
คุณบุญยืน	พุ่มอิ่ม	
คุณสมจิตต์	พุ่มอิ่ม	
คุณชัยวัฒน์	โชติบรรยง	๕,๐๐๐ บาท
คุณกรกมล	โชติบรรยง	



พระธรรมกิตติวงศ์

(ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต)

เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม

อายุวัฒนมงคล พระครูบวรพัฒนโกศล (ประชุม ปวโร)